

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

**FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA PEDAGOGIKY**

**ANALÝZA FOREM SPOLUPRÁCE UČITELE S RODINOU
V PROGRAMU ZAČÍT SPOLU NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH
V PLZNI**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vendula Kolingerová

Učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Vedoucí práce: Mgr. Pavla Soukupová

Plzeň, 2014

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 24. června 2014

.....
vlastnoruční podpis

Ráda bych poděkovala vedoucí diplomové práce Mgr. Pavle Soukupové za čas, který mi věnovala při konzultacích, a za odborné vedení. Dále děkuji Mgr. Dagmar Kolingerové za jazykovou korekturu. Mé vřelé díky patří také všem učitelům a rodičům, kteří se mnou na diplomové práci spolupracovali. A v neposlední řadě děkuji svému manželovi za trpělivost a podporu.

ZDE SE NACHÁZÍ ORIGINAL ZADÁNÍ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE.

OBSAH

ÚVOD.....	3
1 PROGRAM ZAČÍT SPOLU.....	5
1.1 ZAČÍT SPOLU A SPOLUPRÁCE S RODINOU DÍTĚTE.....	6
2 SPOLUPRÁCE S RODIČI	8
2.1 VZTAH RODIČ – UČITEL	14
2.2 KOMUNIKATIVNÍ DOVEDNOSTI	14
2.3 DESATERO PRO SPOLUPRÁCI S RODIČI.....	17
3 MOŽNOSTI SPOLUPRÁCE TŘÍDNÍHO UČITELE S RODINOU.....	19
3.1 FORMY OSOBNÍHO KONTAKTU UČITELE S RODINOU.....	21
3.1.1 Orientační setkání.....	21
3.1.2 Čas příchodu a odchodu dítěte ze školy.....	21
3.1.3 Telefonické rozhovory, e-maily, SMS zprávy.....	22
3.1.4 Porady, konzultace.....	22
3.2 FORMY PÍSEMNÉHO KONTAKTU UČITELE S RODINOU	23
3.2.1 Letáčky, brožury, příručky	23
3.2.2 Třídní noviny.....	23
3.2.3 Neformální zprávy o dítěti i dění ve škole	23
3.2.4 Nástěnky.....	24
3.2.5 Schránka pro návrhy	24
3.2.6 Webové stránky.....	24
3.2.7 Portál Škola OnLine.....	25
3.3 RODIČE VE TŘÍDĚ.....	26
3.3.1 Rodič jako pozorovatel.....	26
3.3.2 Rodič jako odborník.....	26
3.3.3 Rodič jako asistent.....	27
3.3.4 Rodič jako host.....	27
3.3.5 Rodič jako vedoucí mimoškolních aktivit	27
4 ANALÝZA FOREM SPOLUPRÁCE TŘÍDNÍHO UČITELE S RODINOU	28
4.1 CÍLE VÝZKUMU	28
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	28

4.3	VÝBĚR VZORKU RESPONDENTŮ.....	30
4.3.1	1. základní škola Plzeň.....	30
4.3.2	17. základní škola a mateřská škola Plzeň.....	31
4.3.3	Tyršova základní škola a mateřská škola Plzeň	31
4.4	VÝBĚR METOD VÝZKUMU	32
4.5	VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	35
4.5.1	Vyhodnocení dotazníku pro učitele (Spolupráce třídního učitele s rodinou).....	35
4.5.2	Vyhodnocení dotazníku pro rodiče (Spolupráce učitele s rodinou)	57
4.6	VYHODNOCENÍ INTERVIEW.....	79
4.7	SHRNUTÍ VÝZKUMNÉ ČÁSTI.....	80
5	DOPORUČENÍ PRO PRAXI	84
	ZÁVĚR	88
	RESUMÉ.....	89
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A JINÝCH PRAMENŮ	90
	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....	92
	PŘÍLOHY.....	I
	PŘÍLOHA 1	II
	PŘÍLOHA 2	III
	PŘÍLOHA 3	VIII
	PŘÍLOHA 4	XIV
	PŘÍLOHA 5.....	XV
	PŘÍLOHA 6	XVI
	PŘÍLOHA 7	XXII
	PŘÍLOHA 8.....	XXIII
	PŘÍLOHA 9.....	XXIV

ÚVOD

*“People have been known to achieve
more as a result of working with
others than against them.”*

Dr. Allan Fromme

Volný překlad tohoto citátu Dr. Allana Frommeho zní: „Lidem je známo, že více dosáhnou spoluprací s ostatními, než jdou-li proti nim“ (překlad vlastní). I v pedagogické praxi je nesmírně důležité, aby pro dosažení co nejlepších a nejefektivnějších výsledků učitel spolupracoval ne jen s žákem, ale i s jeho rodiči. Je dobré udělat si z rodiče svého spojence a ne protivníka. Shodnout se s ním na způsobech výchovy jeho dítěte. Komunikovat s ním jako s odborníkem na jeho dítě. Mít ho za přítele, a ne za nepřítele, proti kterému musí usilovně bojovat, aby dosáhl uspokojivých cílů a změn ve své práci. Spolupráce s rodičem žáka je jednou ze základních podmínek profesního úspěchu. Jedna ze základních podmínek pro to, aby učitel mohl říct: „Udělal jsem maximum pro to, abych přinesl do života žáka změnu. Povedlo se.“ Tato změna nenastane, pokud učitel bude mít s rodiči neshody a nejednotu. Oni jsou předními vychovateli svých dětí a přenáší na děti své postoje. Proto jednou z cest, jak děti ovlivnit, je zasahovat je přes dobrý vztah s jejich rodiči.

„Mezi faktory, které spoluvytvářejí klima školy, patří aktivity školy a učitelů směrem k rodičům žáků, způsoby komunikace a spolupráce s rodiči a celková úroveň vztahů mezi školou a rodinou. Nejintenzivnější vzájemné kontakty rodiny a školy (reprezentované zpravidla osobou učitele) probíhají na počátku školní docházky dítěte a v průběhu docházky na první stupeň.“ (Matýsková, 2003, s. 124)

Autorka zařazuje spolupráci s rodinou mezi faktory, které ovlivňují i celkové klima školy, potažmo třídy. Zmiňuje se, že spolupráce učitele s rodinou je nejintenzivnější na prvním stupni základní školy, tedy během prvních pěti let docházky dítěte. Přičemž upozorňuje na

fakt, že většina rodičů prožívá nástup dítěte do školy velice citlivě. Mimo jiné jsou zvědaví, jaká paní učitelka bude, strachují se, jak si jejich dítě zvykne na školu a jak si poradí s učením. Školní docházka klade na celou rodinu, a dítě především, nároky a požadavky, které jsou pro ně psychickou, časovou a někdy i fyzickou zátěží. Celý dosavadní způsob života rodiny se mění – rodiče začínajícímu školákovi pomáhají (nebo by alespoň měli) s přípravou školních pomůcek, s domácími úkoly, měli by mu poskytovat povzbuzení a emoční podporu, někteří také školáka kritizují a trestají.

„Škola vstupuje do prvního kontaktu s rodiči a s dítětem již v průběhu zápisu do první třídy a kontakty pokračují podle potřeby nadále. Každá škola i každý učitel má určitou představu, co od rodičů očekává, kde začínají a končí kompetence jedné i druhé strany. Tato vzájemná očekávání bývají mnohdy rozdílná nebo dokonce protichůdná. Škola může mít například představu o aktivní účasti a pomoci rodičů škole (aniž jim svou představu sdělí, specifikuje nebo vytvoří podmínky) a naopak rodiče mohou mít za to, že školní záležitosti jsou výhradně v kompetenci školy a učitele.“ (Matýsková, 2003, s. 124)

Je proto žádoucí, aby otázka spolupráce, její míra i způsob, byly co nejdříve vymezeny a bylo zohledněno očekávání obou stran. Je nám jasné, že právě spolupráce s rodiči je pro učitele zásadní. Rozsah spolupráce mezi ním a celou žákovou rodinou závisí pouze na tom, jaké podmínky pro ni učitel stanoví, jak se ke spolupráci staví, ale v neposlední řadě i na tom, zda rodiče nabízené formy a prostředky spolupráce přijmou a do jaké míry se jí budou účastnit.

Jak dosáhnout uspokojivého výsledku? Jak spolupráci s rodinou navázat? A jaké jsou její možnosti? Jak je rodiči přijímána a je o ni zájem? Cílem této diplomové práce je odpovědět si na tyto a další otázky zmapováním a analýzou forem spolupráce učitele s rodinou v programu Začít spolu na základních školách v Plzni.

1 PROGRAM ZAČÍT SPOLU

Tato práce se týká zkoumání způsobů spolupráce učitele s rodinou v programu Začít spolu, a proto je zcela na místě tento program představit. Proč jsme si pro analýzu forem kooperace učitele s rodinou vybrali právě program Začít spolu?

Program Začít spolu zdůrazňuje mj. partnerství školy, rodiny a širší veřejnosti v oblasti vzdělávání a výchovy, (Kargerová, Krejčová, 2003), čímž se liší od ostatních, tzn. běžných vzdělávacích stylů. Jsme si jistí, že i klasický přístup k výuce a vzdělávání usiluje o spolupráci rodiny na výchově dětí, nejsme si ale už tak jistí tím, jaký prostor a jaké možnosti k tomu nabízí.

Program Step by step vznikl v 60. – 70. letech v Americe jako reakce na komplikované vzdělávání menšin. V současné době je více než třicet zemí světa, které tento program realizují. V České republice nese název „Začít spolu“.

Jednou ze základních myšlenek programu je umožnit dítěti zažít výchovu a vzdělávání, které by odpovídaly demokratickým principům, respektovaly specifika osobnosti žáků a vedly ke kritickému myšlení a také zodpovědnému jednání. (Kargerová, Krejčová, 2003). Tento vzdělávací systém umožňuje nejen každé škole, ale i každému učiteli, aby si přizpůsobili jeho podobu konkrétní kultuře, tradicím, zvykům a potřebám dětí. Step by step představuje pedagogický přístup, ve kterém se pojí poznatky z moderní pedagogiky a psychologie s osvědčenými postupy ve vzdělávání. Vidíme zde ovlivnění Komenským, Montessoriovou, Piagetem, Vygotským, Eriksonem, Gardnerem a mnoha dalšími.

Program Začít spolu vede děti k tomu, aby se samy v budoucnu dokázaly aktivně zajímat o učení, aby se zvládly samy učit, aby je učení bavilo a bylo pro ně efektivní a bez stresu. Program podporuje rozvoj schopnosti přijímat změny a umění se s nimi aktivně vyrovnávat, schopnosti kriticky myslet, umět se rozhodovat a za své rozhodnutí nést i odpovědnost. Zaměřuje se na podněcení zájmu a odpovědnosti vůči společnosti, obci, zemi a prostředí, ve kterém dítě žije.

1.1 ZAČÍT SPOLU A SPOLUPRÁCE S RODINOU DÍTĚTE

Program usiluje o individuální přístup k dítěti a o ovlivnění jednotlivce. Pracuje s dítětem jako s individualitou a přistupuje otevřeně k jeho individuálním potřebám. Zastáncům a realizátorům tohoto programu je jasné, že výchovné působení na žáka je jen z malé části v rukou samotných učitelů a že z převážné většiny je úkolem rodiny, ve které se dítě nachází. Proto usiluje o co nejužší spolupráci s rodinou jakožto s institutem, který má na žáka největší vliv. Snaží se o jednotný cíl a společnou cestu k efektivnímu dosažení výsledků. Vladimíra Spilková mluví o spolupráci rodiny a školy v programu Začít spolu takto (Spilková, 2005, s. 301):

„V programu Začít spolu mají rodiče příležitost podílet se na chodu školy nejen z hlediska jejího řízení, organizace a financování (aktivní účastí v radě školy, klubu rodičů...), ale také v otázkách spojených s obsahem vzdělávání a jeho metodikou. Spolupráce s rodiči je v programu Začít spolu chápána jako nezbytný předpoklad efektivního vzdělávání dítěte. Rodiče jsou pro učitele důležitými partnery při hledání vhodných vzdělávacích strategií, a proto se podílejí na tvorbě individuálního vzdělávacího programu pro svoje dítě; mohou být přítomni ve výuce jako pozorovatelé nebo ve třídách pracují jako asistenti učitele.“

Program Začít spolu je významným propagátorem spolupráce učitele s rodinou. Jak se v základních principech program liší od běžné základní školy, přehledně zpracovala Matýsková (2003):

Tabulka 1 – Porovnání běžné školy se školou s programem Začít spolu

program/aktivita	běžná základní škola	program Začít spolu
<i>první setkání s rodiči</i>	na zápisu do ZŠ, schůzka v průběhu prvního měsíce školního roku	ještě před začátkem roku, během přípravného týdne
<i>schůzky</i>	pouze s rodiči	žádoucí účast dítěte
<i>přítomnost rodičů ve vyučování</i>	pouze, když je den „otevřených dveří“	kdykoliv rodič projeví zájem
<i>oslovování učitele</i>	vykání	možné tykání
<i>poznání rodinného prostředí dítěte</i>	z vyprávění dětí nebo z informací od rodičů	během návštěvy v rodině
<i>akce s rodiči mimo školu</i>	velmi omezené	plánované, pravidelné, rodiče pomáhají s organizací
<i>znalost rodičů navzájem</i>	jen ojedinělá	dobrá, hlavně díky přípravám akcí pro děti a účasti na těchto akcích

Zpracováno dle Matýsková, 2003

V dalších kapitolách se budeme zabývat tím, jak s rodiči navázat spolupráci a jaké jsou její možnosti.

2 SPOLUPRÁCE S RODIČI

Jak se vůbec ke spolupráci se školou a potažmo jejími učiteli staví rodiče? Mají zájem o tuto úzkou spolupráci, nebo je jim zkrátka jedno, jaký vztah mají s učiteli svých dětí? Společnost EDUin ve spolupráci se společností Perfect Crowd, s.r.o. provedla v roce 2011 „Výzkum vztahu mezi rodiči a školou jejich dítěte“, ve kterém rodiče mj. odpovídali i na otázky týkající se komunikace s učiteli a spolupráce s nimi (Vztah rodičů a školy jejich dítěte: Perfect crowd research, 2011). Uvedené informace jsou z části k nalezení i na internetových stránkách rodicevitani.cz (Chtějí rodiče spolupracovat se školou? I. část, 2011, Chtějí rodiče spolupracovat se školou? II. část, 2011). Do výzkumu bylo zapojeno celkem 522 respondentů. Z nich 42 % by stálo o větší spolupráci se školou, hlavně tedy s učiteli. Na otázku, proč se jim nedaří s učiteli (školou) navázat hlubší spolupráci, odpovědělo 55 % všech rodičů, že škola k tomu neposkytuje podmínky, 22 % z nich nemá na užší spolupráci čas a 13 % rodičů nabylo dojmu, že se k nim a ke spolupráci s nimi učitel nechová vstřícně.

Další výsledky, které nám přijdou zajímavé, se týkají otázky, o jakou informaci ze strany školy/učitele rodiče nejvíce stojí. Samozřejmě, naprostá většina rodičů (88 %) se nejvíce zajímá o prospěch a chování svého dítěte. Co nás ale překvapuje, je fakt, že plných 70 % rodičů má zájem o informace ohledně způsobu výuky a více než třetina respondentů se zajímá o vzdělávací filozofii školy, na kterou své dítě zapsali. Celkově panuje o rodičích jakýsi předsudek, že se příliš nezajímají o vzdělávání svých dětí a o školství toho moc nevědí. Tento průzkum ukazuje, že ne všichni rodiče jsou ke vzdělávacím postupům učitele svého dítěte lhostejní. Z 522 rodičů jich 365 přímo stojí o bližší informace, tedy i o poznání vzdělávacích strategií, které jsou používány ve třídě, do níž jejich dítě dochází. Více než polovina dotazovaných by ráda dostávala informace častěji než jedenkrát měsíčně. 71 % rodičů se informuje u samotného pedagoga a jen 41 % na internetových stránkách školy. Z toho plyne, že k informovanosti rodičů a ke spolupráci s nimi nestačí jen neosobní kontakt, ale jako pedagogové bychom měli usilovat i o navázání pravidelného osobního kontaktu. Zároveň třetina rodičů uvádí, že by ocenili změnu v předávání informací prostřednictvím dítěte. Je pochopitelné, že jim tato forma komunikace přijde

nespolehlivá a zároveň ne příliš profesionální. Každý druhý rodič by si přál, aby s ním učitel komunikoval častěji.

Další výsledky mohou poukazovat na fakt, který mnohým učitelům potvrzuje, že rodiče se do spolupráce s nimi příliš „nehrnou“. Návštěva výuky, možnost, která rodiči byla nejčastěji volena jako způsob spolupráce, kterého by se účastnili, získala jen 40 % hlasů, což je méně než polovina. 21 % rodičů by se rádo účastnilo společných výletů a víkendových akcí. 19 % z nich by bylo ochotných sem tam zprostředkovat pro děti volnočasovou aktivitu a jen 8 % respondentů si dovede představit, že by se účastnilo výuky jako učitel, neboli „rodič jako odborník“. Tento výsledek může poukazovat na skutečnost, že většina rodičů nemá zkrátka s takovým druhem spolupráce zkušenost a mnohé způsoby kooperace, které škola nabízí, jsou jim neznámé a cizí.

Tomáš Feřtek se ve své knize (Feřtek, 2011) zmiňuje o několika důvodech, proč se rodiče mohou spolupráce s učiteli obávat. Hned za výčtem těchto důvodů uvádíme příklady, jak rodičům můžeme pomoci tento strach překonat.

Rodiče mají strach:

- **že spolupráce se školou si vyžádá čas, který nemají.** Je proto důležité, aby ze strany učitele nebyl nikdy patrný nátlak na účast rodiče na dané akci. Vždy je třeba zdůraznit, že se jedná o akci dobrovolnou. Zároveň není na škodu rodiče k účasti pozitivně motivovat.
- **že kritika, kterou by mohli na školu a učitele vznášet, by mohla poškodit jejich dítě.** Pro učitele je podstatné naučit se nebrat kritiku ze strany rodičů jako osobní útok. Měli by se naučit přijímat konstruktivní kritiku a hledat příčiny kritiky destruktivní. Nikdy ale nespojovat rodiče a jejich jednání s jejich dítětem a vztahem, který k němu jako pedagogové mají.
- **že budou nachytáni, že něco neví nebo neumí.** Jako pedagogové bychom nikdy neměli rodiče vystavit situaci, ve které by byli nějak zkoušeni, či snad s druhými srovnáváni. Měli bychom počítat s tím, že rodiče si svá školní léta živě pamatují a mnozí z nich nemusí mít dobrou zkušenost. Pocit bezpečí a jistoty jim dá vstřícný přístup a prostředí, ve kterém se nemusí bát udělat chybu.

- **že budou muset rozhodovat o věcech, kterým nerozumějí.** Vždy, když bude potřeba, aby rodič o něčem rozhodl, měl by se učitel ujistit, že danému problému rozumí. Proto pořádat besedy, kurzy atp. za účelem osvěty nepedagogického světa není na škodu. Někdy postačí jen poskytnutí důkladné informace o možnostech, mezi kterými se rodič rozhoduje, aniž bychom způsobili, že se rodič bude cítit trapně nebo poníženě, že nerozumí, o co se jedná.

Tak jako rodiče, i učitelé mají strach z oboustranné spolupráce. Autor (Feřtek, 2011) uvádí několik obav, kterými učitelé mohou trpět a které jim v užší spolupráci s rodiči brání.

Učitelé mají strach:

- **že nedokážou neformálně komunikovat s větším množstvím dospělých.** Pravdou je, že u většiny veřejnosti koluje předsudek, že učitelé neumí komunikovat a jednat s dospělými a mají tendenci se k nim chovat jako k dětem, které učí. Pro učitele by mělo být platné pravidlo, že s rodiči jednáme jako se sebou rovným, ne jako s podřízeným. Zároveň by měli mít na paměti některé zásady komunikace, které jim mohou pomoci k nastolení a udržení vhodného vztahu s rodiči. Více o komunikaci píšeme v podkapitole 2.1 Vztah rodič – učitel.
- **že spolupráce s rodiči je zahrne další prací a bude i pro ně časově náročná.** To je velice pravděpodobné. Nicméně je třeba položit si otázku, zda vidíme přínos spolupráce s rodiči a jsme ochotni tedy pro něj i něco podstoupit.
- **že rodiče budou vidět až příliš do dění ve škole a v jejich třídě a budou více a častěji kritizovat.** Jak jsme radili už výše, je nutné, aby se učitelé naučili nebrat si kritiku osobně a hledat důvody, proč byla vznesena, a způsoby, kterými docílit jisté oboustranné spokojenosti nebo alespoň pochopení, proč se dějí věci tak, jak se dějí.

To, že aktivní spolupráce ze strany rodičů a školy přináší dětem výhody a je podmínkou komplexnější výchovy a vzdělávání, si uvědomuje naprostá většina rodičů. V průzkumu, na který jsme se na začátku kapitoly odkazovali, 86 % rodičů uvedlo, že očekává iniciativu o spolupráci ze strany školy. Názor, že by škola měla dělat v tomto ohledu něco více,

převládá hlavně u rodičů mladších dětí. Spousta rodičů si také uvědomuje, že jestliže jsou aktivní při vzdělávání svých dětí, pak to dává dětem dobrý příklad a samo o osobě to na ně má pozitivní vliv.

Ze všech výše uvedených informací vyplývá, že zájem o spolupráci ze strany rodičů je značně veliký, ať už na nižší či vyšší úrovni. Pro učitele je zde tedy veliký potenciál, který mohou využít, pokud najdou vhodný způsob a budou k tomu ochotní. Jak můžeme z průzkumu pochopit (Vztah rodičů a školy jejich dítěte: Perfect crowd research, 2011), neměli bychom očekávat, že první krok přijde ze strany rodičů dětí. Naopak tři čtvrtiny z nich předpokládá, že by tento krok měla udělat škola, potažmo učitel. Tomáš Feřtek (2011) vypichuje fakt, že škola je veřejnou institucí pro děti a rodiče a mělo by být právě na ní, aby se ve spolupráci s rodiči zachovala iniciativně a jako první se v ní začala více angažovat.

Každý učitel si může klást otázku – Co mi spolupráce s rodiči přinese? Jaké to má výhody? A – má to vůbec nějaký smysl? Portál *rodicevitani.cz* (Proč má smysl spolupracovat s rodiči?, 2011) přináší několik bodů, které na tuto otázku odpovídají:

- Z rodičů se stanou vaši „spojenci“ – to bude mít vliv i na vztah, který dítě ke škole má.
- Rodiče budou školu považovat za „svoji“ a budou jí věnovat více podpory.
- Rodiče mohou škole různě vypomoci – provést drobné opravy, poskytnout sponzorské dary nebo vést kroužky pro děti.

Jako další bod bychom uvedli, že úzký vztah s rodiči, založený na vstřícném přístupu obou stran, usnadňuje učiteli práci. Má jistotu, že je rodiči podporován a v případě potřeby má partnera, který je odborníkem na své dítě a může mu pomoci s jeho výchovou a vzděláváním.

Nicméně bychom se měli zaměřit na to, co může spolupráce s námi přinést rodičům. Předně by to mělo být :

- Vhled do školního světa jejich dítěte a možnost aktivní účasti v něm.
- Rozšíření znalostí o současných výchovných a vzdělávacích směrech, možnost je zažít a vyzkoušet si je „na vlastní kůži“.

Wolfendale, jehož zmiňují Pol a Rabušicová ve své publikaci, předkládá dobré argumenty, které zdůrazňují zapojení rodičů do vzdělávání dětí (Wolfendale in Pol, Rabušicová, 1998):

- 1) **Právo** – Právem rodičů je účastnit se nejrůznějších aktivit ve škole. Nesou hlavní odpovědnost za dítě a jeho rozvoj. Rodiče mají nárok na obdržení informací o svém dítěti. Oni sami také různými způsoby napomáhají rozvoji dítěte. Oni i rozhodují, zda vliv působení školy na dítě posílí, nebo naopak oslabí.
- 2) **Rovnost** – Rodiče jsou se školou partneři, s učiteli jsou si rovni. Každá strana do společného vztahu přináší stejně hodnotnou, i když kolikrát odlišnou zkušenost.
- 3) **Reciprocita** – Všichni mají těžit ze vzájemného vztahu a z této spolupráce mít prospěch.
- 4) **Posilování** – U rodičů by měl být vzbuzen pocit, že mají ze začlenění do vzdělávání prospěch i oni sami, nejen děti. Spolupráce s námi jim otevírá příležitost učit se, seznamovat se s pro ně novými věcmi...

Podle Roberta Čapka (2013, s. 16 – 17)

„Spolupráce s rodiči vytváří vzájemnou důvěru, odbourává strach i předsudky, podporuje toleranci a hodnotovou orientaci žáků, posiluje ochotu dětí aktivně se zapojovat do výuky a jejich radost z učení, zlepšuje podporu dětí při překonávání různých problémů (osobních, rodinných, školních), pomáhá eliminovat nejrůznější sociálně patologické jevy a negativní vlivy z prostředí, podporuje školu při realizaci svého vzdělávacího programu, je pro žáky modelem pro respektující a konstruktivní jednání mezi lidmi.“

Autor dále také radí, **jak rodiče získat ke spolupráci**. Doporučuje:

A/ **Profesionalitu**. Pokud je učitel profesionálem na svém místě, měl by dokázat dětem znalosti předat moderními prostředky, motivovat je a aktivizovat. Pak je dítě ve škole spokojené, práce a učení ho zajímají a tento svůj přístup přenáší i na rodiče. Ti jako reakci na postoje svého dítěte respektují pedagogickou zdatnost učitele a s tímto dobrým

přesvědčením k němu v každém vzájemném styku přistupují. Profesionalita pedagoga se projevuje mj. i v míře začlenění rodičů do běhu třídy, přičemž podněty k tomuto zapojení jsou na něm. Vysvětlí jim možnosti zapojení do vyučování a neformálních aktivit, ujasní práva, povinnosti a pravidla rodičů.

B/ Vhodnou komunikaci. Dalším významným prvkem je profesionální přístup ve sdělování informací o žákovi. Tato forma komunikace by měla být iniciována oboustrannou snahou o blaho pro dané dítě a rovněž tak snahou o spolupráci. Učitel se zajímá o zázemí dětí ve své třídě, stejně jako rodiče chtějí vědět, co se dítě ve škole učí. Je dobré předložit nejen klasifikaci, ale mít připraveny i své záznamy – poznámky k dítěti, výtvary žáka, ukázky zlepšení, podložené příklady atd. Tímto způsobem učitel vytváří ucelený a promyšlený obrázek o žákovi, který může být dobrým vodítkem pro rodiče i za delší dobu, při výběru jeho dalšího studia. Informace by měly plynout oběma směry – od učitele i od rodiče – a plynule – ne pouze párkrát do roka, kdy se pořádá třídní schůzka.

C/ Optimismus a pozitivní přístup. R. Čapek (2013) doporučuje s rodiči vést rozhovory pozitivně, s dobrou vírou, projevovat kladný vztah k žákovi, radovat se z jeho úspěchů spolu s rodiči. Rodiče musejí být ubezpečeni, že to učitel s jejich dítětem myslí dobře. Veškerá interakce by měla probíhat v podnětném, pro rodiče nijak nestresujícím prostředí. Pokud učitel s nimi chce o dítěti mluvit, nesmí na rodiče spěchat a tlačit. I poněkud neformální přístup může rodičům pomoci sdílet se o problémech, které doma jejich dítě má. Učitel může poté konkrétně sdělovat, co by pomohlo dítěti během přípravy do školy a na co by bylo vhodné, aby se rodiče zaměřili.

D/ Vstřícnost. Učitel je člověk, kterému jde o kooperaci s rodiči. K tomu je potřeba mít pochopení pro jednotlivé problémy v rodině, nabízet konkrétní pomoc, pokud má žák studijní problémy, být s rodiči v úzkém kontaktu a poskytovat jim aktuální informace o věcech, které by se neměly odkládat. Jde nejen o to, abychom s rodiči spolupracovali v otázce vzdělání dítěte, ale také o zprávy z žákova rodinného prostředí – učitel by měl mít informace, jestli má žák klid na přípravu, kolik času jí věnuje, zda se mu rodiče dostatečně věnují.

2.1 VZTAH RODIČ – UČITEL

Ačkoli mnozí rodiče považují vzdělání svých dětí za nejdůležitější věc, kterou jim mohou poskytnout, podle názorů učitelů nejsou všichni již tak ochotni se na něm podílet, byť i jen z malé části. Přitom učitelé zoufale potřebují spolupráci s rodiči svých žáků pro dosažení lepších výsledků, ať v samotném vzdělávání, nebo během celého výchovného procesu.

Karel Paulík ve svém výzkumu zabývajícím se spokojeností českých učitelů zveřejnil zajímavá data, která se týkají našeho tématu. (Paulík, 1998) Celkem 520 respondentů hodnotilo 40 běžných zátěžových situací představujících zdroj pracovních stresů učitelů. A právě nedostatečná spolupráce ze strany rodičů se u učitelů základních škol dostala na šesté místo mezi vlivy, které učitele nejvíce obtěžují. Z Paulíkova pozdějšího výzkumu (Paulík, 1999) se dočítáme, že nedostatečná spolupráce rodičů se školou negativně ovlivňuje 28 % z 1280 dotazovaných.

Je tedy zřejmé, že otázka spolupráce s rodiči je u učitelů záležitostí, která je spíše trápí a stresuje, jelikož ji považují za nedostatečnou.

V analytické části této práce se budeme zabývat mj. otázkou, co učitelé mohou udělat pro to, aby rodiče stáli o spolupráci s nimi a jak je do dění ve škole více zapojit.

2.2 KOMUNIKATIVNÍ DOVEDNOSTI

Komunikativní dovednosti jistě patří k těm dovednostem učitele, které jsou nezbytné pro navázání profesního a správného kontaktu s rodiči.

Jan Vymětal ve své publikaci Průvodce úspěšnou komunikací (2008) a Zdeněk Vybíral v knize Psychologie lidské komunikace (2000) radí držet se určitých komunikačních zásad, které napomohou k úspěšnému vedení rozhovoru. Robert Čapek je ve své knize (2013) upravil pro školní prostředí a vymezil tak zásady pro komunikaci učitele s rodičem. Každý učitel by podle něj měl respektovat tato pravidla:

- Usilovat o to, aby mu během komunikace rodič rozuměl;
- volit raději věty, které jsou krátké a při kterých se ujišťuje (např. hledáním souhlasné mimoverbální komunikace), že rodič všemu rozumí;

- vyhýbat se odborným výrazům a cizím slovům;
- neuhýbat od tématu, nevyhýbat se odpovědi, nelhat, nevymlouvat se, mluvit konkrétně a jednoznačně;
- vyhýbat se přehnaným emocím a expresivním výrazům, nevěnovat se extrémům;
- ponechat prostor pro rodiče, aby mohl odpovědět i klást otázky – komunikace by měla být oboustranná.

Jan Vymětal (2008) také uvádí několik hlavních pravidel pro vytváření a udržení pozitivních vztahů v komunikaci:

- vyjádření jasných a konkrétních faktů odhalujících úspěšnost nebo neúspěšnost
- sdílení emocí
- oboustranná pomoc a důvěra
- při komunikaci se snažit o pozitivní atmosféru

Je bezpochyby zřejmé, že aby mohl učitel s rodičem navázat pozitivní vztah, pokud možno plný spolupráce, je zapotřebí, aby se naučil být vhodným komunikačním partnerem, aby věděl něco o tom, jak správně a vhodně s druhými komunikovat. Učitel se často dostane do role jakéhosi psychologa, terapeuta... Mnohokrát neřeší jen kázeňské a studijní problémy žáků, ale často se musí orientovat ve složitých rodinných vztazích a situacích, ve kterých se jeho žáci pohybují. Ať už s rodiči jako učitelé řešíme niterné záležitosti rodiny, výchovné a vzdělávací problémy žáka, nebo předáváme informace o jeho pokrocích atp., během komunikace s rodiči bychom se měli držet jistého modelu, jenž určuje, podle Zbyňka Vybírala (2000), zda je naše komunikace vhodná a má všechny charakteristiky, které zdravé komunikaci náleží. Pokud chceme, aby naše spolupráce s rodiči byla „plodná“ a přinášela to, co od ní očekáváme, je nutné, aby z naší strany byly zastoupeny následující předpoklady:

- **Okamžitá reakce** – Na e-mail, SMS zprávu či jiné snahy rodičů nás kontaktovat reagujeme bezprostředně. Pokud se nám často stává, že odpověď oddalujeme, nebo neodpovíme vůbec, mohlo by to mít za následek narušení vztahu s rodičem,

a tedy i narušení spolupráce, kterou jsme s ním předtím navázali. Je třeba, aby rodiče věděli, že učitel je zde pro ně, zajímá se o ně i o jejich dítě a v případě potřeby není nedostupný.

- **Zájem o druhého** – Během spolupráce s rodiči by na nás měl být zřejmý zájem o jejich osobu, který se projevuje i v naší komunikaci s nimi. Rodič pozná, že o něj má učitel zájem, když s ním komunikuje trpělivě, přátelsky, skutečně mu naslouchá a do rozhovoru je zapojen. Samozřejmě, ne třeba zmiňovat i podstatnou záležitost během rozhovoru tváří v tvář, kterou je oční kontakt.
- **Vzájemnost** – Během jakékoli spolupráce je zapotřebí angažovanost obou stran. Stejně jako v jakémkoli rozhovoru, který má být skutečným rozhovorem, je nutné, aby obě zúčastněné strany měly možnost se vyjádřit. Pokud rodiči neponecháme dostatečný prostor ke spolupráci, nemůžeme od něj očekávat aktivní zapojení. S tím souvisí i ponechání možnosti dalšího vývoje, kdy jsme otevření pokračovat v rozhovoru někdy v budoucnu, předkládáme možnost další navazující spolupráce atd.
- **Konzistentnost** – Další bod, který uvádíme, by měl být v povolání učitele samozřejmostí. Každý pedagog by se měl projevovat stále tak, že jeho reakce a chování by měly být konzistentní, neměnné. Jedinec, který se projevuje nestále, není důvěryhodný jak v očích žáků, tak ani v očích jejich rodičů, s kterými usiluje o spolupráci. Učitel by se měl proto snažit, aby za jakýchkoli okolností působil vyrovnaně a dal tak rodičům jistotu, že vždy mohou vědět, co od něj očekávat.
- **„Ne, ne a ne“** – Tříkrát nedělej. Zprvé autor (Vybíral, 2000) nedoporučuje klást na rodiče během spolupráce přílišné požadavky. Nadbytek požadavků může u rodiče vyvolat paniku, že na ně nebude stačit, a jako obranný mechanismus by jich mohl pár rovnou zapomenout. Pedagog by měl klást na spolupracujícího jen ty nároky, na které jednoznačně stačí a které jsou v dané situaci nezbytné.

Zadruhé jsou učitelé vybízeni, aby se vyvarovali přílišné kritiky. Pokud sdělují rodičům negativní informace, měli by si připravit návrhy na zlepšení situace, případně je i vyvážit pozitivním sdělením. Dnes se snad už i praktikuje zjištění, že

s pozitivní komunikací se dojde dále než s tou negativní. Proto by se pedagog měl učit, jak i negativní sdělení říct pozitivně. Pokud sdělujeme něco, u čeho máme pocit, že to pozitivně sdělit nejde, doporučuje se, abychom si nenastřádali kritiku za dlouhé období zpátky, ale sdělovali pouze podstatné informace a zaměřili své výhrady jen na jedinou věc. To vše bychom měli činit v „popisném jazyce“, kdy popisujeme nastalou skutečnost podle toho, co je možné vidět, slyšet, popř. co cítíme. Přílišná kritika vede kritizovanou stranu do obranného mechanismu, uchyluje se k popření, agresii, racionalizaci a dalším únikovým praktikám.

Zatřetí se učitelům radí, když vyjadřují zklamání či jiný záporný pocit, aby ho nijak nerozpatlávali, nedramatizovali vzniklou situaci a vyvarovali se dalekosáhlých závěrů. A hlavně – aby tak činili pouze s ohledem ke své osobě. Tzn. „já jsem zklamaný“, nikoli: „ty jsi mě zklamal.“

Jistě bychom našli spoustu dalších komunikačních zásad a modelů, kterých by bylo vhodné se držet. Pro tuto práci jsme vybrali ty, které se nám zdály podstatné a k tématu spolupráce pasující. Rovněž jsme si vědomi, že daná problematika by se dala popsat daleko obsáhleji. Záměrem naší práce ale není výrazně rozebírat problematiku komunikace.

2.3 DESATERO PRO SPOLUPRÁCI S RODIČI

Na závěr kapitoly uvádíme praktické desatero pro spolupráci s rodiči podle Věry Krejčové a Jany Kargerové, které autorky publikují ve své knize (2003).

1. **Respektujeme roli rodičů.** Rodiče mají povinnost a právo rozhodovat se v důležitých otázkách, které se týkají jejich dítěte. Tuto úlohu rodičů bereme v každé situaci na vědomí. Usilujeme o vzájemný respekt mezi námi a rodiči.
2. **Zachováváme diskrétnost.** Všechny informace, které nám rodiče poskytují, jsou chráněné listinou základních práv a svobod. Neměly by se proto dále šířit bez jejich vědomí a souhlasu.

3. **Mluvíme o očekávání, které máme vůči sobě navzájem.** Rodičům sdělujeme, jaká očekávání a představy máme o naší společné spolupráci. A zjišťujeme, co od této spolupráce očekávají rodiče.
4. **Spolupráci s rodiči podporujeme tím, že nabídneme širokou škálu možností k jejich zapojení.** Buďme kreativní. Je třeba vytvořit nabídku forem spolupráce, mezi kterými si každá rodina bude moct vybrat tu, která jí nejvíce vyhovuje.
5. **Respektujeme, že rodina sama si vybírá konkrétní způsoby spolupráce.**
6. **Snažme se, aby byla zapojena celá rodina.**
7. **Veškeré schůzky plánujeme v době, která je pro rodiče vyhovující.** Nabízíme několik časových možností, z kterých si rodiče vybírají, kdy se konzultace zúčastní.
8. **Soustředíme se na silné stránky rodiny a dáváme jí kladnou zpětnou vazbu.** Dáváme najevo, že si ceníme jejího zapojení a spolupráce.
9. **Využíváme spolupráce s dalšími partnery školy.**
10. **Uvědomujeme si, že ne všechno jde hned.** Spolupráce i samotný vztah s rodiči se budují postupně.

V další kapitole uvedeme možnosti spolupráce s rodinou, které nabízí program Začít spolu.

3 MOŽNOSTI SPOLUPRÁCE TŘÍDNÍHO UČITELE S RODINOU

Způsobů, jak spolupracovat s rodinou, je pro třídního učitele jistě celá řada. Které jsou ale vhodnější při řešení kázeňských problémů žáka? Jaké použít, když chceme zefektivnit učení dětí? Které způsoby využít k lepší informovanosti rodičů o tom, co ve třídě děláme, jak se jejich dítěti daří? Jako příklady spolupráce vybíráme ty, které uvádějí Věra Krejčová a Jana Kargerová v knize *Vzdělávací program Začít spolu*. Nejdříve uvedeme výčet možností, jakými třídní učitel může spolupracovat s rodinou, a později se budeme v praktické části diplomové práce zabývat otázkou, který způsob je pro jaký účel vhodnější.

Kargerová a Krejčová (2003, s. 149) uvádějí 3 body, z nichž vycházíme v programu *Začít spolu*:

- *rodiny jsou primárními vychovateli svých dětí, mají na výchovu a vývoj svých dětí největší vliv;*
- *rodiče nesou odpovědnost za vzdělávání svých dětí, a proto mají právo spolurozhodovat o jeho naplňování;*
- *rodiče a učitelé jsou rovnocennými partnery.*

Na základě těchto přesvědčení se domníváme, že spolupráce učitele s rodinou není jen vhodná, nýbrž nutná k tomu, aby vzdělávání dětí bylo skutečně efektivní. Jako učitelé bychom měli nabízet rodičům nejrůznější možnosti zapojení se do procesu vzdělávání, ze kterých by si oni sami vybírali ty, které jim budou nejvíce vyhovovat a budou mít pro ně největší hodnotu. Měli bychom usilovat o to, abychom s rodiči vytvářeli jednotný vzdělávací celek, a proto je nutná kooperace a zapojení obou stran. Vycházíme z přesvědčení, že rodiče by měli chápat, co, jak a proč se ve škole děje, a na základě tohoto pochopení by měli být schopni tvořit s námi učiteli tým.

Jak se autorky zmiňují (Krejčová, Kargerová, 2003), můžeme vymezit tři kategorie způsobů spolupráce učitele s rodinou. První z nich ty způsoby spolupráce, při kterých dochází k osobnímu kontaktu učitele s rodiči. Ve druhé zmiňujeme ty způsoby, kdy komunikujeme

s rodinou písemně. A poslední skupina patří specifické formě spolupráce, která je programu Začít spolu velice vlastní, a to je přítomnost rodiče ve třídě.

Pro přehlednost uvádíme výčet možností spolupráce učitele s rodinou v jednotlivých kategoriích:

- **osobní kontakt**
 - orientační setkání
 - čas příchodu a odchodu dítěte ze školy
 - telefonické rozhovory, SMS, e-mail
 - porady, konzultace
- **písemný kontakt**
 - letáčky, brožury, příručky
 - třídní noviny
 - neformální zprávy o dítěti i dění ve škole
 - nástěnky
 - schránka pro návrhy
 - webové stránky
 - Škola OnLine
- **rodič ve třídě**
 - rodič jako pozorovatel
 - rodič jako odborník
 - rodič jako asistent
 - rodič jako host na třídních akcích
 - rodič jako vedoucí mimoškolních aktivit

3.1 FORMY OSOBNÍHO KONTAKTU UČITELE S RODINOU

Za osobní kontakt považujeme jakoukoli formu kooperace ve škole, ale i mimo ni. Osobní kontakt je rodiči vítaný, odkazuje na učitelovu profesionalitu, když jakékoli informace podává rodiči osobně, a nikoli prostřednictvím třetí osoby. Možností, jež osobní kontakt nabízí, je nepřeberné množství. Zaměřili jsme se ale hlavně na ty z nich, které program Začít spolu upřednostňuje a které jsou mu vlastní. Zároveň by tyto možnosti měly být jakýmsi východiskem pro každého pedagoga, jenž o spolupráci s rodiči usiluje. Při výčtu možností vycházíme z publikace Věry Krejčové a Jany Kargerové (2003).

3.1.1 ORIENTAČNÍ SETKÁNÍ

Podle našich představ by orientační setkání mělo proběhnout ještě před začátkem školního roku, nejlépe před prázdninami, aby rodiče měli možnost nahlédnout do prostředí školy, seznámit se s jejím chodem a utvořili si tak představu o tom, jakým způsobem bude jejich dítě ve škole pracovat a co mohou udělat oni k tomu, aby napomohli jeho vzdělávacímu procesu. Věra Krejčová a Jana Kargerová (2003) přinášejí body, které by se měly během orientačního setkání s rodiči projednat. Patří sem například sběr základních informací o dítěti, který můžeme provést dotazníkem, a k upřesnění potřebných informací nám může posloužit rozhovor. Během prvního setkání s rodiči se i vytvářejí pravidla pro budoucí vzájemnou spolupráci. Rodiče seznamujeme s našimi požadavky a očekáváním, které máme od společné kooperace. A také zjišťujeme, jaké požadavky, očekávání, ale třeba i obavy mají oni. Na základě tohoto setkání pak v některých školách vzniká i písemná dohoda mezi rodiči a školou.

3.1.2 ČAS PŘÍCHODU A ODCHODU DÍTĚTE ZE ŠKOLY

Obzvláště v případě mladších žáků, které rodiče ještě vodí do školy a pak vyzvedávají, mohou právě toto být chvíle, kdy s nimi komunikujeme nejvíce, protože jindy jednoduše nemají čas. Tehdy se snažíme rodičům předat informace o pokrocích jejich dítěte, o aktivitách, které nás během toho dne čekají či které právě proběhly, a další důležité zprávy.

3.1.3 TELEFONICKÉ ROZHOVORY, E-MAILY, SMS ZPRÁVY

Tuto formu spolupráce používáme hlavně v případech, kdy potřebujeme s rodiči něco rychle projednat, neprodleně jim něco sdělit či na něco získat urychlenou odpověď. V dnešní době technických vymožeností je tento způsob mezi rodiči jistě velice vítaný, neboť nejen, že je rychlý, ale je i efektivní.

3.1.4 PORADY, KONZULTACE

Podle autorek (Krejčová, Kargerová, 2003) využíváme konzultace v programu Začít spolu před zahájením školního roku, kdy je naším cílem vzájemné poznání se a navázání přátelského vztahu, a v průběhu roku, kdy komunikujeme o pokrocích dítěte, o spolupráci apod. Autorky rovněž doporučují, aby se konzultací účastnilo i samo dítě, o němž se jedná, a bylo do diskuze zapojeno. Jistě, dítě by se mělo aktivně podílet na svém vzdělávacím procesu, mělo by vědět, co od něj očekáváme v další fázi, co má zlepšit a co se mu naopak daří. Tato schůzka je pro učitele náročnější než klasické třídní schůzky. Musí si připravit podklady o práci žáka, promyslet důkladně průběh takového setkání. Obvykle tato konzultace začíná tím, že sám žák mluví o své práci a ukazuje svoje portfolia, sešity... Poté má slovo rodič a až nakonec přináší informace učitel. Během schůzky učitele, rodiče a dítěte se mj. i mluví o cílech, které jsou před žákem, a o způsobech, jak těchto cílů dosáhnout. Zde se učitelům doporučuje, aby si poznamenávali, na čem se s dítětem domluvili. Jako výhodu takového setkávání bychom rádi uvedli, že děti už od začátku školní docházky vnímají svou práci ve škole jako něco, za co nesou plnou zodpovědnost. Učí se hodnotit svou práci, hledat souvislosti mezi úspěchy a neúspěchy. Zároveň dospělí získávají možnost dětského pohledu na věc, který se od toho jejich často značně liší. Tento způsob schůzek současně zamezuje informačnímu šumu mezi učitelem, rodičem a žákem. Učitel se může dozvědět něco více o podmínkách dítěte k učení, rodič může nahlédnout do vztahu mezi pedagogem a jeho dítětem.

3.2 FORMY PÍSEMNÉHO KONTAKTU UČITELE S RODINOU

Písemný kontakt s rodinou udržuje učitel spíše kvůli předání informací o dění ve třídě, ve škole nebo k informování rodiny o chování a prospěchu žáka. Pokud ale učitel chce projednávat závažnější téma či vyžaduje intenzivní komunikaci, volí raději způsob komunikace tváří v tvář.

Mezi některé známé či méně známé formy písemného kontaktu můžeme zařadit (Krejčová, Kargerová, 2003):

3.2.1 LETÁČKY, BROŽURY, PŘÍRUČKY

Zpravidla obsahují informace o programu školy, o akcích školy, o učitelském sboru. Ovšem ne všechny školy je zprostředkovávají a ne všichni učitelé vytvářejí brožurky o učebním stylu ve své třídě. Ve výzkumné části této práce jsme se mimo jiné zaměřili i na to, zda učitelé této možnosti využívají, případně proč tomu tak je. Zajímali jsme se také, jestli rodiče mají o takový materiál zájem. Návrh brožury uvádíme v příloze č. 6.

3.2.2 TŘÍDNÍ NOVINY

Tento způsob komunikace není nejběžnější. Na většině škol, pokud funguje školní časopis, již nejsou vydávány třídní noviny. Do novin přispívají nejen učitelé, ale i žáci. Pro rodiče mohou být noviny cenným zdrojem informací o běhu školy, o dění ve třídě. Jistě by bylo i zajímavé poprosit o spolupráci na vydávání třídních novin rodiče dětí. Mohou se zapojit jako zpravodajci, nebo se jinak podílet na samotné publikaci.

3.2.3 NEFORMÁLNÍ ZPRÁVY O DÍTĚTI I DĚNÍ VE ŠKOLE

Jedná se o krátké dopisy/zprávy pro rodiče od učitele, ve kterých jim sděluje informace o výsledcích učení jejich dítěte, o aktivitách, které proběhly nebo probíhat budou... Co se týče vyjadřování se o výsledcích vzdělávacího procesu žáka, doporučuje se, aby naše sdělení byla co nejkonkrétnější, v případě výtek s návrhem na zlepšení. Obvykle chceme od rodičů zpětnou vazbu. K tomuto účelu posíláme zprávy s otázkami k vyplnění. V těchto

zprávách žádáme odpovědi například na dotazy: Jaké změny jste si všimli za poslední čtvrt rok/pololetí u svého dítěte? O jaké události nebo o jakém zážitku ze školy nejvíce mluvilo? Co se Vašemu dítěti podařilo? apod.

3.2.4 NÁSTĚNKY

Tato forma komunikace patří jistě k nejstarším. Učitelé na nástěnku umísťují nejen práce dětí, ale i informace k budoucím třídním či školním akcím, zhodnocení akcí minulých, poděkování za účast na některých aktivitách. Připevňují na ně informace, kterých si mají rodiče všimnout a nějakým způsobem na ně reagovat – např. pokyny o pomůckách a vybavení pro jednotlivé akce, přihlášení k účasti na nich apod. Bylo by nevhodné na veřejnou nástěnku umísťovat zprávy týkající se soukromých sdělení o jednotlivých žácích, proto sem připevňujeme jen informace určené rodičům jedné třídy. Takovou nástěnku potom dáváme do prostor, kam rodiče obvykle chodí a kde k ní mají snadný přístup, jako je např. šatna dětí, chodba, kde máme třídu atp.

3.2.5 SCHRÁNKA PRO NÁVRHY

Na školách, kde je zaveden vzdělávací program Začít spolu, mají rodiče možnost ke všemu vyjádřit svůj názor. Někdy může být pro ně obtížné takový názor ventilovat veřejně, a proto na školách funguje schránka pro návrhy, taková obdoba schránky důvěry, do níž rodiče mohou svůj názor vhodit anonymně.

Kromě písemných forem spolupráce, které autorky v knize uvádějí, bychom ještě rádi zmínili poměrně novou záležitost, a tou jsou webové stránky škol a portál Škola OnLine, který v dnešní době využívá stále více školských zařízení.

3.2.6 WEBOVÉ STRÁNKY

Žijeme v době, kdy je možné a pohodlné si všechno vyhledat na internetu. Pokud máme jakékoli otázky, pravděpodobně na ně najdeme odpověď právě tam, a to poměrně snadno. Naprostá většina škol má své vlastní webové stránky, pomocí kterých komunikují a spolupracují s rodiči. Díky nim ještě před tím, než jejich dítě do školy nastoupí, mohou

rodiče zjistit, kdo na škole učí a jak jsou pracovníci kvalifikovaní, jaký má škola školní vzdělávací plán a jestli se účastní nějakých mimoškolních aktivit. Zde se také mohou dozvědět, jaké jsou možnosti ve vzdělávání jejich dítěte na této škole, které kroužky a zájmové činnosti nabízí. Často tam jsou k nalezení i fotografie z předchozích akcí a řada dalších informací, které rodiče potřebují a chtějí o dané škole vědět. Kdo má již dítě na škole zapsané, může využívat webové stránky jako celkem pohodlný zdroj informací. Zpravidla tam učitelé vyvěšují tytéž zprávy, které dávají na školní nástěnky, tudíž si rodiče mohou ušetřit cestu a nemusí se spoléhat na to, že jim jejich dítě doma vše sdělí. Často je na webových stránkách školy i možnost přidávání příspěvků, otevřené diskuze apod. Řekli bychom, že toto je způsob spolupráce, který si našel své nezastupitelné místo, poněvadž sednout si k počítači má dnes čas každý. Supluje tedy osobní kontakt s učitelem, jenž je ale samozřejmě nedocenitelný a stejně tak, možná i více, potřebný k efektivnímu vzdělávání jejich dětí.

3.2.7 PORTÁL ŠKOLA ONLINE

Jak jsme se zmínili, tento druh spolupráce s rodinou se začíná rozšiřovat ve stále větším počtu škol. Téměř vymizely žákovské knihy a notýsky. Do Školy OnLine můžete jako učitel zapisovat známky, dávat poznámky a pochvaly, psát připomínky, vzkazy pro rodiče, zapisujete tam do třídní knihy a ke všemu tomu mají rodiče přístup. Každý dostává své vlastní osobní heslo, pod kterým se do portálu přihlašuje. Je to efektivní, pokud potřebujete, aby děti přinesly nějaké pomůcky hned na druhý den, chcete-li něco sdělit přímo rodiči, aniž byste se museli spoléhat na to, že dítě doma ukáže notýsek. Je to jistě výhodou, pokud předpokládáme, že každý učitel je počítačově a internetově gramotný, že každá rodina má možnost připojení na internet a že každý rodič bude na tolik zodpovědný a zainteresovaný, že bude portál často kontrolovat.

3.3 RODIČE VE TŘÍDĚ

Rodič ve třídě je, jak jsme psali výše, jedním z charakteristických znaků programu Začít spolu (Krejčová, Kargerová, 2003). Učitel, který začíná s těmito způsoby spolupráce a ví, že nová forma je rodičům, s kterými o kooperaci usiluje, cizí, by se neměl trápit tím, když začátky nebudou příliš podle jeho představ a aktivita rodičů bude v tomto ohledu spíše nižší. Většina rodičů nikdy tento způsob spolupráce nezažila, a proto se k němu zpočátku mohou stavět kriticky a s nedůvěrou. Nutno také dodat, že spousta rodičů bude mít k této formě kooperace výhrady a může trvat, než se dají přesvědčit o jejich výhodách a přínosech.

Níže uvádíme několik návrhů, jak by se rodič mohl zaangažovat do třídního dění (Krejčová, Kargerová, 2003).

3.3.1 RODIČ JAKO POZOROVATEL

Zde se úplně nabízí, aby se na samotném začátku, kdy se rodiče mohou ostýchat do vyučování přijít, uspořádal den otevřených dveří, kdy se všichni rodiče pozvou do výuky, která by ten den probíhala. Navrhujeme udělat pozvánku, plakát, rozeslat informace o tom, jaké předměty se budou vyučovat a co bude jejich náplní, nezapomenout i na časové rozvržení. Doporučujeme, aby se rodiče předem zapisovali na hodinu, ve které by přišli, abyste neměli třídu plnou rodičů, což by mohlo ztěžovat práci a děti rozrušovat. Promyslete si, co se v hodině bude dít, kolik prostoru a koncentrace si to vyžaduje a podle toho i rozvrhněte počet míst, které „otevřete“ pro rodiče. Pro vás to bude možná organizačně náročnější, ale může to otevřít prostor pro následnou spolupráci rodičů ve vyučování, zvýšit jejich zájem o výuku jejich dítěte, uvidí, jak se jejich dítě v kolektivu a při práci projevuje, seznámí se s chodem vaší třídy a později se sami budou chtít zapojovat do třídních akcí a do vyučování.

3.3.2 RODIČ JAKO ODBORNÍK

Během orientačního setkání před začátkem školního roku, či na jeho samém začátku, zjišťujeme, čím se rodiče živí, jaké mají záliby, a mapujeme jejich ochotu se o to s námi

a dětmi podělit. Na základě toho je potom možné při sestavování tematických celků pomýšlet na možnost, kdy rodič přijde do výuky a podělí se s dětmi o své znalosti a dovednosti. Je vhodné spolu s rodičem probrat směr, jakým se tato část výuky bude ubírat, jaké aktivity bude chtít zařadit, s čím by případně potřeboval pomoci.

3.3.3 RODIČ JAKO ASISTENT

Někteří rodiče projeví zájem docházet do třídy pravidelně. Jejich pomoc uvítáme především během práce v centrech aktivit. Je možné udělat rozpis, kam by se rodiče mohli zapisovat, do kterého centra a v jaký den by mohli přijít pomoci. Není ani výjimkou, že se rodiče podílejí na přípravě výuky a pomáhají nám jako asistenti u žáků se specifickými vzdělávacími potřebami. Rodiče nám také mohou pomáhat během mimoškolních akcí – různých výletů, exkurzí atp.

3.3.4 RODIČ JAKO HOST

Rodiče jako hosty vítáme na besídkách, školních slavnostech, na každé akci, která je připravena pro ně nebo již se účastní jako pozorovatelé, do níž se aktivně zapojují, ale nejsou jejím organizátorem.

3.3.5 RODIČ JAKO VEDOUcí MIMOŠKOLNÍCH AKTIVIT

Jako další možnost, kterou autorky neuvádějí, předkládáme ne příliš obvyklou formu spolupráce učitele a rodiče. Rodič jako vedoucí mimoškolní aktivity se může podílet na sestavení programu na odpoledne, ať už na jeho větší část, či na jednu hodinu. Jako příklad uvádíme tvořivou dílnu, kdy se rodiče v její realizaci mohou co týden střídat a na jejím uskutečnění se domlouvat s třídním učitelem. Učitel se angažuje pouze jako konzultant vhodnosti tématu dílny, vyjadřuje se k použitým pomůckám a také se zaručuje za jejich kompletní dodání.

4 ANALÝZA FOREM SPOLUPRÁCE TŘÍDNÍHO UČITELE S RODINOU

Cílem této části diplomové práce je pomocí dotazníků a rozhovorů zjistit, jaké formy spolupráce mezi třídními učiteli a rodiči jsou nejčastěji používané a jak jsou rodiči i učiteli hodnocené. Zároveň se v této části práce zaměříme na otázky spolupráce jako takové. Zajímá nás spokojenost obou dotazovaných stran se současným stavem kooperace, příčiny jejího případného nedostatečného uskutečňování i to, jakou formu učitelé a rodiče nejvíce preferují.

Důvodem této analýzy je vědomí důležitosti spolupráce mezi učiteli a rodiči. Zkoumáme, jak být v tomto ohledu jako učitel co nejefektivnější a zjišťujeme zájem o kooperaci ze strany rodičů.

4.1 CÍLE VÝZKUMU

Cílem výzkumné části této práce je pomocí dotazníkové metody a interview zmapovat využívání forem spolupráce rodičů a učitelů, nabízených programem Začít spolu na plzeňských základních školách, a zjištění reálného zapojení rodičů do školního vzdělávání na těchto školách.

4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Dotazníkovým šetřením chceme odpovědět předně na následující otázky:

1. Které možnosti spolupráce v programu Začít spolu rodiče nejčastěji využívají?
2. Jaké možnosti spolupráce jsou pro učitele důležité a žádoucí?
3. Které způsoby komunikace mezi učitelem a rodičem považují jednotlivé strany za nejvhodnější?
4. Jaké jsou důvody nedostatečné spolupráce mezi učiteli a rodiči a stojí obě strany vůbec o širší spolupráci?
5. Jak stávající úroveň spolupráce hodnotí rodiče a jak učitelé?
6. Co od vzájemné spolupráce rodiče a učitelé očekávají?

7. Souvisí spolu úroveň dosažené spolupráce a doba, po kterou mají učitelé či rodiče zkušenost s programem Začít spolu?

Metodou interview chceme odpovědět na tyto otázky:

8. Liší se míra spolupráce rodičů a učitelů s tím, jak dítě postupuje do vyšších ročníků? (Čím je to způsobeno?)
9. Mění se nějak očekávání od společné spolupráce obou stran v závislosti na tom, jak dítě postupuje do vyšších ročníků?

Předpokládáme, že výzkum na předešlé otázky odpoví takto:

1. Rodiče nejčastěji využívají možnosti pozorovatele výuky.
2. Pro učitele je důležité, aby se s rodičem shodl na vzdělávacích a výchovných strategiích. Je pro ně žádoucí, aby rodiče pravidelně připravovali dítě na výuku.
3. Nejvhodnější způsoby komunikace:
 - ze strany učitelů: písemná forma komunikace – e-mail, SMS zpráva, zpráva na portálu Školy OnLine;
 - ze strany rodičů: osobní kontakt s učitelem, e-mail.
4. Důvodem nedostatečné spolupráce mezi učiteli a rodiči jsou nevhodně stanovené podmínky a nevhodně zvolené možnosti spolupráce ze strany učitelů k rodičům. Rodiče o širší spolupráci nestojí, učitelé ano.
5. Stávající úroveň spolupráce rodiče hodnotí jako dostatečnou a učitelé jako nedostatečnou.
6. Učitelé očekávají větší zapojení rodiny do chodu školy. Rodiče očekávají větší informovanost o dítěti.
7. Úroveň dosažené spolupráce a doba, po kterou mají učitelé či rodiče zkušenost s programem Začít spolu, spolu souvisí. Učitelé v programu noví nemají dostatek zkušeností, a proto považují spolupráci s rodiči za nedostatečnou. Rodiče, kteří mají jen krátkodobou zkušenost s programem Začít spolu, se spolupráce obávají a příliš se neangažují.

8. Míra spolupráce rodičů a učitelů se mění s tím, jak dítě postupuje do vyšších ročníků, se liší. Způsobeno je to větším osamostatněním dětí – učitelé i rodiče dávají dítěti větší volnost a nevidí už tak velikou potřebu vzájemné spolupráce v jeho výchově a vzdělávání.
9. Rodiče očekávají, že učitelé již dítě znají, a proto ho lépe „zvládnou“, nevidí tudíž potřebu se do spolupráce více zapojovat. Očekávají od ní pouze stále stejnou míru informovanosti o dítěti. U nich se očekávání mění. Učitelé na druhou stranu svá očekávání nemění, stále doufají v co nejužší spolupráci s rodiči jak na výuce, tak v domácí přípravě žáka na vyučování.

4.3 VÝBĚR VZORKU RESPONDENTŮ

Téma diplomové práce jsme zúžili na spolupráci učitele s rodinou v programu Začít spolu na základních školách v Plzni. K současnému datu, tj. 5. 4. 2014, je k programu Začít spolu registrováno celkem 44 základních škol. Z těchto se tři nacházejí v Plzni, kde jsme výzkumné šetření prováděli.

V programu Začít spolu jsou registrované tři základní školy v Plzni – 1. základní škola Plzeň, 17. základní škola a mateřská škola Plzeň a Tyršova základní škola a mateřská škola Plzeň. Dotazník pro učitele jsme zaslali všem učitelům 1. stupně těchto škol. Učitele jsme pak požádali o rozšíření dotazníku pro rodiče rodičům svých žáků, neboť na ně jsme, pochopitelně, neměli kontakty. Po obdržení vyplněných dotazníků jsme ještě část učitelů požádali o osobní schůzku, kde jsme formou metody interview zjišťovali odpovědi na další otázky.

4.3.1 1. ZÁKLADNÍ ŠKOLA PLZEŇ

1. základní škola Plzeň je první školou, která se do programu Začít spolu přidala, a to už v roce 1996 (1. základní škola Plzeň). Škola má na prvním stupni celkem 18 tříd. Jedná se o největší základní školu v Plzni. Program Začít spolu se na ní využívá na prvním stupni, kde ne všichni učitelé k němu přistupují dogmaticky, ale pracují s mnohými prvky tohoto programu. Například jsou zde využívány práce v centru aktivit, projektová výuka, širší

spolupráce s rodičem, výuka v blocích... Při 1. ZŠ Plzeň probíhá také komunitní vzdělávání, škola je otevřená veřejnosti, především komunitě sídliště Bolevec, kde se škola nachází. Je proto označována za „komunitní školu“. Komunitní škola poskytuje mimoškolní vzdělávání a aktivity veřejnosti. Je zpřístupněna i v odpoledních hodinách, kdy mohou dospělí i děti docházet do nejrůznějších kroužků a mohou se účastnit různých sportovních, vzdělávacích a kulturních akcí.

4.3.2 17. ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA PLZEŇ

17. ZŠ Plzeň zahrnuje 10 tříd prvního až pátého ročníku základní školy. S rodiči během školního roku spolupracuje velice intenzivně (Spolupráce, 2014). Nabízí jim tři třídní aktivity, konzultační dny a možnost individuálních rozhovorů s třídním učitelem kdykoli během roku. Rodiče mají rovněž možnost využít dnů otevřených dveří, kdy je příležitost nahlédnout do projektového vyučování. Sami rodiče se na škole realizují jako pomocníci v centrech aktivit, jako organizátoři školních akcí, ale pomáhají také škole získat různé dary na odměny vítězům školních soutěží, někteří přispívají sponzorským darem na chod školy, vybavení tříd apod. Na škole je zřízena rada rodičů, která řídí práci zákonných zástupců. V radě rodičů působí zástupce z každé školní třídy. Úkolem rady je mimo jiné vyjadřovat se k momentálním otázkám vzdělávání a výchovy. Zvláštností je, že v této škole jsou páté třídy řazené jako třídy druhého stupně základní školy. Abychom ale zachovali běžný koncept, že první stupeň rovná se třídy první až pátá, zahrnuli jsme i páté třídy této školy do výzkumného šetření.

4.3.3 TYRŠOVA ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA PLZEŇ

Tyršova základní škola patří k těm menším v Plzni. Je zřízena pouze jako první stupeň ZŠ, tedy pro pět ročníků. Momentálně je na prvním stupni pouze 6 tříd. Od září roku 2007 je na škole platný program Začít spolu (Naše škola nabízí, 2010). ZŠ podporuje otevřené vyučování, kdy rodiče mají možnost navštívit výuku a podílet se na ní. V některých třídách tak rodiče spolupracují jako asistenti a odborníci. Zajišťují exkurze a školní akce. Zároveň jsou zde běžné schůzky rodičů, dítěte a učitele.

4.4 VÝBĚR METOD VÝZKUMU

Po úvaze jsme pro účely naší diplomové práce vybrali metodu dotazníku a interview.

Dotazník Miroslav Chráska charakterizuje takto (2007, s. 163):

„...soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně.“

Jiří Pelikán (2011) pak objasňuje podstatu dotazníku, kterou je sběr informací o dotazovaném, o jeho názorech a postojích k problémům, které zajímají toho, kdo dotazník sestavil, tedy dotazujícího. Výhodou dotazníku je, že může oslovit velké množství respondentů najednou. Je to technika převážně anonymní, pokud dotazující nechce jinak. I my jsme zvolili anonymní způsob odpovědí. Jako nevýhodu této metody můžeme zmínit fakt, že v uzavřených otázkách dotazníku je respondent v podstatě nucen zvolit si jednu z navrhovaných možností, kterou by si ale nevybral, pokud by měl příležitost volit jinak, či odpovědět na otázku volně. Dalším kritickým momentem může být, že je-li dotazník příliš dlouhý, dotazující ztratí k vyplňování motivaci a část otázek zodpoví ledabyle, čímž ohrozí reálnost výsledků.

Otázky v dotazníku mohou být nestrukturované (otevřené), kdy dotazující odpovídá volně, má možnost svou odpověď zformulovat. Ani v jednom našem dotazníku se taková otázka neobjevuje. Především proto, že zpracování těchto odpovědí je velice náročné na zobecnění. Dalším typem otázek v dotazníku jsou otázky strukturované (uzavřené), kdy si respondent vybírá z několika možností odpovědí – volí odpověď ano – ne (dichotomické otázky), či volí z řady dalších odpovědí (otázky polytomické). V našich dotaznících jsme také použili otázky polouzavřené, kdy dotazující volili jednu z nabízených možností a měli možnost doplnit ji vlastními slovy. Rovněž jsme užili škálových položek, při kterých respondent odpovídá tak, že si vybírá konkrétní bod na uvedené škále. Při výčtových položkách měli respondenti možnost výběru několika možností najednou. Další možnosti otázek v dotazníku jsou stupnicové položky, při kterých se dotazovaným předkládá několik možností odpovědi, které řadí podle určitého kritéria. U všech těchto otázek budeme zkoumat četnost vyskytujících se odpovědí.

Pro náš výzkum jsme vyhotovili celkem dva druhy dotazníku. Jeden pro třídní učitele na prvním stupni plzeňských ZŠ, spadajících pod program Začít spolu, a druhý pro rodiče dětí z prvních až pátých tříd těchto škol.

Původní záměr dotazník předat učitelům osobně byl zamítnut z několika důvodů. Vyplnění dotazníku, který je poměrně obsáhlý, by mohlo zabrat více jak deset minut – běžnou přestávku učitelů. Byla by zde tedy nutnost dotazník učitelům ponechat a za nějakou dobu se pro něj vrátit. Dotazníky v papírové podobě pro rodiče by nemusely mít takové procento vyplnění, které bychom očekávali, neboť by zde hrálo roli více faktorů v jejich odevzdání – předání dotazníku dítětem rodičům, vyplnění k určitému datu, odevzdání dotazníku dítětem učiteli, předání učitelů dotazujícímu.

Zvolili jsme tedy možnost vyvěšení dotazníků na internetové stránky netquest.cz, kde byl přístupný těm učitelům a rodičům, kteří obdrželi e-mail s prosbou o vyplnění dotazníku. Znění e-mailu je k dispozici v příloze č. 1. Dotazníky byly zveřejněny od 31. 3. 2014 do 13. 5. 2014. Celé dotazníky jsou ke zhlédnutí v přílohách č. 2 a č. 3.

Po vyplnění dotazníků jejich respondenty vznikly další otázky, které jsme k tématu spolupráce měli. Chtěli jsme například zjistit, zda se mění úroveň spolupráce s rodinou tím, jak dítě ve škole postupuje do vyšších ročníků. Zda učitelé vidí souvislost. Pro zmapování této a dalších vzniklých otázek jsme si vybrali metodu interview s konkrétními učiteli vyšších ročníků, kteří děti vedou již od první třídy. Chráska (2007) zamítá označení „rozhovor“ jako termín nepřesný, raději doporučuje volit pojem „interview“, protože lépe vystihuje podstatu této metody, kterou je sběr dat o určité pedagogické realitě, spočívající v přímé slovní komunikaci. Pelikán (2011) charakterizuje interview jako předem připravený postup, který se opírá o souhrn promyšlených dotazů. A oproti tomu odlišuje rozhovor jako volnou formu komunikace. Protože jsme přistupovali k setkání s učiteli s předem připravenými dotazy, rozhodli jsme se tuto metodu našeho výzkumu označovat jako „interview“. Otázky jsme měli předem promyšlené, ale nevyhýbali jsme se ani případnému doplnění o otázky, které by během komunikace vyvstaly. Vzhledem k tomu, že jsme část interview vedli na podkladu předem promyšlených otázek, ale nechali jsme mu i volný průběh, ho můžeme označovat jako polostrukturované. Záznamy interview jsou k vidění v přílohách č. 4 a 5.

K vyplnění dotazníku Spolupráce třídního učitele s rodinou bylo celkem osloveno 34 učitelů – všichni učitelé prvního stupně ZŠ s programem Začít spolu v Plzni. Jeden e-mail byl nedoručen, tudíž počet celkových potenciálních respondentů, kteří obdrželi odkaz k vyplnění, je 33. Dotazník na stránkách netquest.cz otevřelo 26 dotazovaných. Ale pouze 14 z nich dotazník skutečně vyplnilo. Dotazník Spolupráce rodiny a učitele byl poskytnut dohromady 78 rodičům, kteří ho na stránkách zobrazili. Dotazník vyplnilo pouze 17 z nich.

Přehledný souhrn:

Dotazník pro učitele Spolupráce třídního učitele s rodinou:

- Dotazník obdržel 33 respondenty
- Dotazník zobrazilo 26 respondentů
- Dotazník vyplnilo 14 respondentů
- návratnost v poměru obdrženy/zobrazený - 78,8 %
- návratnost v poměru obdrženy/vyplněný – 42,4 %
- návratnost v poměru zobrazený/vyplněný – 53,8 %

Dotazník pro rodiče Spolupráce rodiny a učitele:

- Dotazník obdržel a zobrazen 78 rodiči
- Dotazník vyplněn 17 rodiči
- návratnost v poměru obdrženy/vyplněný – 21,8 %

4.5 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Výsledky dotazníkového šetření, stejně tak jako výsledky interview, nemůžeme vztáhnout obecně na všechny učitele v programu Začít spolu v celé České republice. Protože jsme průzkum prováděli pouze ve městě Plzeň, všechny uvedené výsledky se vztahují a zobecňují také pouze k Plzni.

Vzhledem k tomu, že jsme zvolili dotazníky dva – pro učitele a pro rodiče zvlášť – budeme se také při vyhodnocování každému zvlášť věnovat. Nejdříve uvedeme vyhodnocení dotazníku Spolupráce třídního učitele s rodinou, který byl vyhotoven pro třídní učitele programu Začít spolu na základních školách v Plzni, a následně dotazník pro rodiče dětí ze tříd těchto učitelů.

4.5.1 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU PRO UČITELE (SPOLUPRÁCE TŘÍDNÍHO UČITELE S RODINOU)

Jak jsme se zmínili, návratnost dotazníku činila 42,4 %. Počet otázek v dotazníku byl 17. Otázky byly koncipované jako dichotomické, polytomické, polouzavřené, uzavřené, objevily se i položky škálové, stupnicové a výčtové. Všechny otázky v dotazníku byly povinné. Uváděná relativní četnost v procentech je zaokrouhlována na jedno desetinné místo a vztahuje se k celkovému počtu respondentů.

1) Jak dlouho učíte v programu Začít spolu?

Tabulka 2 – Délka praxe v programu Začít spolu

výrok	četnost	relativní četnost %
1 rok	0	0%
2-5 let	4	28,6%
6-10 let	5	35,7%
11 a více	5	35,7%

Zdroj: vlastní

První otázka v dotazníku byla polytomická uzavřená. Dotazovaní neměli možnost vlastní volby a vybírali z předložených čtyř možností. Všichni respondenti uvedli, že mají praxi v programu Začít spolu delší než jeden rok. Největší zastoupení mezi dotazovanými měli respondenti učící v programu déle jak 5 let. Dohromady 71,4 % dotazovaných. Praxi dlouhou 2–5 let má 28,6 % respondentů. Výsledky této otázky budeme porovnávat

s dalšími následujícími dotazy, kdy budeme zkoumat závislost délky praxe na subjektivním hodnocení míry a kvality spolupráce s rodiči.

2) Jste spokojeni s mírou spolupráce, kterou s rodiči máte?

Tabulka 3 – Spokojenost se spoluprací s rodiči

výrok	četnost	relativní četnost %
naprosto ano	3	21,4%
ano	11	78,6%
spíše ne	0	0%
ne	0	0%

Zdroj: vlastní

Jednalo se o otázku polytomickou uzavřenou, kdy dotazující vybírali ze čtyř možností bez možnosti vlastní volby. Všichni respondenti jsou se spoluprací, kterou s rodiči mají, spokojeni. Nenašel se nikdo, kdo by ji považoval za nedostatečnou. 78,6 % učitelů odpovědělo, že je s mírou spolupráce, kterou momentálně s rodiči má, spokojeno. 21,4 % dotazovaných je spokojeno dokonce „naprosto“. Následující tabulky uvádí výsledky vzhledem k předchozí otázce – délce praxe v programu Začít spolu.

Tabulka 4 – Praxe 2–5 let a spokojenost se spoluprací

výrok	četnost	relativní četnost %
naprosto ano	1	25%
ano	3	75%
spíše ne	0	0%
ne	0	0%

Zdroj: vlastní

Tabulka 5 – Praxe 6–10 let a spokojenost se spoluprací

výrok	četnost	relativní četnost %
naprosto ano	1	20%
ano	4	80%
spíše ne	0	0%
ne	0	0%

Zdroj: vlastní

Tabulka 6 – Praxe 11 a více let a spokojenost se spoluprací

výrok	četnost	relativní četnost %
naprosto ano	1	20%
ano	4	80%
spíše ne	0	0%
ne	0	0%

Zdroj: vlastní

Na základě porovnání těchto dvou otázek můžeme vidět, že délka praxe v programu Začít spolu nemá téměř žádný vliv na subjektivní hodnocení míry spolupráce. Zároveň nám tyto výsledky poukazují na fakt, že učitelé, ať už je jejich praxe jakkoli dlouhá, nejsou se spoluprací s rodiči spokojeni na 100 %, ale většina ji hodnotí jako dostačující.

3) Jak hodnotíte zájem rodičů o... :

Tabulka 7 – Hodnocení zájmu rodičů

zájem o:	výrok				
	nadprůměrný		průměrný		podprůměrný
	četnost	relativní četnost %	četnost	relativní četnost %	četnost
školu a dění v ní	5	35,7%	9	64,3%	0
vzdělávací strategie ve třídě	3	21,4%	11	78,6%	0
akce školy/třídy	3	21,4%	11	78,6%	0
prospěch dítěte	6	42,9%	8	57,14%	0
chování dítěte	3	21,4%	11	78,6%	0
zapojení dítěte do kolektivu	2	14,3%	12	85,6%	0
spolupráci s vámi	2	14,3%	12	85,6%	0

Zdroj: vlastní

V této otázce hodnotili učitelé zájem rodičů o jednotlivé uvedené oblasti. Ke konkrétnímu problému – jednotlivé podotázce – volili odpověď ze tří možností. Otázka byla polytomická uzavřená – bez možnosti doplnění. Žádný z učitelů si nemyslí, že by rodiče projevovali podprůměrný, tzn. příliš malý, zájem o jakoukoli z těchto oblastí. Zajímavé je, že téměř 86 % respondentů uvádí zájem rodičů o vzájemnou spolupráci jako průměrnou – tudíž ne nijak překvapující pozitivně či negativně. Na základě této tabulky bychom mohli uvést jakési pořadí těch okruhů, o které rodiče jeví největší, nadprůměrný, zájem. Výsledky by pak vypadaly takto:

Tabulka 8 – O co jeví rodiče největší zájem

1.	Prospěch dítěte
2.	Škola a dění v ní
3.	Vzdělávací strategie Akce školy/třídy Chování dítěte
4.	Zapojení dítěte do kolektivu Spolupráce s učitelem

Zdroj: vlastní

Rodiče jeví podle učitelů tedy největší zájem o prospěch dítěte, což není nijak zvlášť překvapující. Podle tohoto výsledku se dá usuzovat, že rodiče vyvíjejí větší snahu a iniciativu s učitelem spolupracovat právě tehdy, když jde o prospěch jejich dítěte, což se může projevit například tím, že se s žákem doma připravují na vyučování. Zda tomu tak je, zjistíme podle vyhodnocení dotazníku pro rodiče, kde se k této otázce znovu vrátíme. Co je podle těchto výsledků mírně zarážející je fakt, že nadprůměrný zájem o informace o zapojení dítěte do kolektivu nejeví takové množství rodičů jako o akce, které se ve třídě nebo škole pořádají.

4) Co očekáváte od spolupráce s rodiči?

Tabulka 9 – Očekávání učitelů

výrok	četnost	relativní četnost %
partnerství ve výchově a vzdělávání daného žáka	12	85,7%
větší zapojení rodiny do dění ve škole	10	71,4%
lepší vztah s rodiči	8	57,1%
lepší vztah s žákem	6	42,9%
oživení výuky a každodenních činností	4	28,6%
usnadnění práce	1	7,1%
jiné	0	0%

Zdroj: vlastní

Tato otázka byla dána s možností vícečetné volby. Respondenti mohli zvolit jednu či více odpovědí. Otázka byla polouzavřená, kdy dotazující mohli využít možnosti odpovědět jinak. Této možnosti nikdo nevyužil. 86 % dotazovaných od spolupráce očekává především partnerství ve výchově a vzdělávání daného žáka. Méně než polovina čeká, že spolupráce s rodiči by mohla zlepšit vztah se samotným žákem. Pouze jeden učitel ve spolupráci vidí i usnadnění své práce. Čtyři dotazovaní, tj. téměř 29 % všech respondentů, považují spolupráci s rodiči za oživení výuky a každodenních činností. To se může dít za

předpokladu, že rodiče do výuky docházejí jako asistenti, odborníci či pozorovatelé, že se účastní organizace nejrůznějších akcí.

5) Máte pocit, že vytváříte dostatek možností a vhodných podmínek pro rozvoj spolupráce s rodiči?

Tabulka 10 – Dostatečnost vhodných podmínek a možností ke spolupráci

výrok	četnost	relativní četnost %
ano	7	50%
spíše ano	5	35,7%
spíše ne	2	14,3%
ne	0	0%

Zdroj: vlastní

Tato otázka byla postavena jako uzavřená polytomická, pouze s možností výběru ze čtyř stanovisek. Polovina dotazovaných učitelů považuje podmínky a možnosti, které ke spolupráci vytváří, za naprosto dostatečné pro spolupráci s rodiči. Pouze dva respondenti nejsou přesvědčeni o tom, že dělají maximum. Ostatní (35,7 %) se postavili na jakýsi střed – „Jsem spíše spokojen.“ Následující tabulka znázorňuje vztah mezi otázkou 1 – délkou praxe v programu Začít spolu – a otázkou 5 – pocitem, zda učitel vytváří vhodné podmínky a dostatek možností ke spolupráci.

Tabulka 11 – Vztah praxe a spokojenosti

délka praxe	máte pocit, že vytváříte dostatek možností a vhodných podmínek ke spolupráci?						
	ano		spíše ano		spíše ne		ne
	četnost	relativní četnost %	četnost	relativní četnost %	četnost	relativní četnost %	četnost
1 rok	0	0%	0	0%	0	0%	0
2-5 let	2	50%	1	25%	1	25%	0
6-10 let	3	60%	1	20%	1	20%	0
11 a více let	2	40%	3	60%	0	0%	0

Zdroj: vlastní

Učitelé, kteří učí v programu Začít spolu déle než 5 let (6 – 10 let) jsou více méně spokojeni s podmínkami, jež pro spolupráci vytváří. 60 % z nich je spokojeno a ztotožňují se s výrokem, že mají pocit, že vytváří dostatek možností a vhodných podmínek ke spolupráci. Oproti tomu ti, co mají praxe v programu méně, se k této odpovědi nepřiklání tolik. Našel se jeden, tj. 25 % dotazovaných, který má praxi v programu kratší než 5 let, jenž vnímá, že má v této oblasti nedostatky. Co je zajímavé, že ani jeden učitel, který

v programu učí déle než 10 let, neodpověděl „spíše ne“ nebo „ne“. Můžeme se tak domnívat, že s výší praxe roste jakési sebevědomí v tom, že dělají dostatek k tomu, aby s rodiči spolupracovali. Zároveň můžeme ale na výsledku vidět, že roste i míra pochybností, zda dostatek je maximum, neboť 60 % respondentů z tohoto okruhu odpovědělo, že jsou „spíše spokojeni“ než „spokojeni“, což je změna oproti těm, kteří v programu učí o nějaký ten rok méně.

Na další tabulce bychom rádi uvedli spojitost mezi tím, jak jsou učitelé spokojeni s možnostmi a podmínkami, které vytváří, a tím, jak jsou spokojeni s mírou spolupráce, kterou s rodiči mají – otázka č. 2.

Tabulka 12 – Vztah spokojenosti se spoluprací a vytvářením vhodných podmínek

	Máte pocit, že vytváříte dostatek možností a vhodných podmínek ke spolupráci?						
	ano		spíše ano		spíše ne		ne
Jste spokojeni s mírou spolupráce?	četnost	%	četnost	%	četnost	%	četnost
naprosto ano	3	42,9%	0	0%	0	0%	0
ano	4	57,1%	5	100%	2	100%	0
spíše ne	0	0%	0	0%	0	0%	0
ne	0	0%	0	0%	0	0%	0

Zdroj: vlastní

% = relativní četnost

Podle tohoto srovnání můžeme vidět, že ač dva respondenti odpověděli, že jsou spíše nespokojeni s tím, jaké podmínky a možnosti ke spolupráci vytváří, jsou spokojeni s tím, jakou mají spolupráci s rodiči. Tři učitelé ze sedmi, kteří odpověděli, že jsou úplně spokojeni s tím, jaké podmínky a možnosti vytváří, jsou i naprosto spokojeni s tím, jakou míru spolupráce s rodiči mají. Oproti tomu čtyři z nich, což je 57 %, by mohlo být s mírou spolupráce s rodiči ještě spokojenější. Pokud ke spolupráci tito učitelé stanovují maximálně vhodné možnosti a podmínky a dělají pro ni vše, co můžou, jak je možné, že se spoluprací nejsou úplně spokojeni? Můžeme se domnívat, že zde hrají roli rodiče, kteří tyto podmínky a možnosti nedostatečně přijímají a využívají.

6) Stojíte o to, aby s Vámi rodiče více spolupracovali?

Tabulka 13 – Zájem učitelů o větší spolupráci

výrok	četnost	relativní četnost %
ano	10	71,4%
spíše ano	2	14,3%
spíše ne	2	14,3%
ne	0	0%

Zdroj: vlastní

V téhle otázce respondenti vybírali ze čtyř možností, jedná se o otázku polytomickou uzavřenou. Naprostá většina učitelů (71,4 %) by si přála, aby s nimi rodiče spolupracovali více než teď. Najdou se ale i tací (14,3 %), kteří o větší spolupráci spíše nestojí. Pokud se podíváme na vztah mezi ot. č. 2 – Jste spokojeni s mírou spolupráce, kterou s rodiči máte? a touto danou otázkou, uvidíme, že všichni, kdo odpověděli „naprosto ano“ – jsem spokojený, zároveň chtějí, aby s nimi rodiče spolupracovali ještě více, stejně jako 63,6 % těch, kteří odpověděli „ano“ – jsem spokojený.

Tabulka 14 – Spokojenost se spoluprací a touha po větší míře spolupráce

Jste spokojeni s mírou spolupráce?	Stojíte o to, aby s Vámi rodiče více spolupracovali?						
	ano		spíše ano		spíše ne		ne
	četnost	relativní četnost	četnost	relativní četnost	četnost	relativní četnost	četnost
naprosto ano	3	100%	0	0%	0	0%	0
ano	7	63,6%	2	18,2%	2	18,2%	0
spíše ne	0	0%	0	0%	0	0%	0
ne	0	0%	0	0%	0	0%	0

Zdroj: vlastní

Podle následujícího srovnání otázky č. 5 – Máte pocit, že vytváříte dostatek možností a vhodných podmínek pro rozvoj spolupráce s rodiči? a otázky č. 6 – Stojíte o to, aby s Vámi rodiče spolupracovali více? můžeme z výzkumu vyčíst, že pouze jeden učitel, který má pocit, že nastavuje podmínky ke spolupráci ne příliš dostatečně, zároveň o větší míru spolupráce nestojí. 50 % těch učitelů, kteří odpověděli, že nemají pocit, že vytváří dostatečné podmínky ke spolupráci, by ale chtěli s rodiči spolupracovat více. Jak být v ohledu spolupráce efektivnější, navrhuje v kapitole č. 5 Doporučení pro praxi.

Tabulka 15 – Touha po větší míře spolupráce a spokojenost s podmínkami

	Máte pocit, že vytváříte dostatek možností a vhodných podmínek ke spolupráci?						
	ano		spíše ano		spíše ne		ne
Stojíte o to, aby s Vámi rodiče více spolupracovali?	četnost	relativní četnost %	četnost	relativní četnost %	četnost	relativní četnost %	četnost
ano	6	60%	3	30%	1	10%	0
spíše ano	0	0%	2	100%	0	0%	0
spíše ne	1	50%	0	0%	1	50%	0
ne	0	0%	0	0%	0	0%	0

Zdroj: vlastní

7) Jaké jsou podle Vás nejčastější důvody, proč se některým učitelům nedaří spolupráci s rodiči dostatečně navázat?

Tabulka 16 – Důvody nedostatečné spolupráce

výrok	četnost	relativní četnost %
Nedostatečný zájem ze strany učitelů	10	71,4%
Nedostatečný zájem ze strany rodičů	9	64,3%
Rodiče se spolupráce obávají	4	28,6%
Nevhodné možnosti spolupráce	2	14,3%
Nevhodné podmínky ke spolupráci	2	14,3%
Jiné:	2	14,3%
<i>obranné mechanismy rodičů, hloupost, nepochopení, snížený kredit učitelského povolání</i>	1	7,15%
<i>obě strany neví "co si mohou dovolit", co vlastně chtějí (zejména učitel od rodičů)</i>	1	7,15%

Zdroj: vlastní

Otázka č. 7 byla položena jako polytomická polouzavřená s možností vícečetného výběru. 71,4 % respondentů považuje za důvod nedostačující spolupráce mezi učitelem a rodičem nedostatečný zájem o spolupráci právě ze strany učitelů. Téměř shodný počet hlasů (64,3 %) rovněž obdržela varianta nedostatečného zájmu ze strany rodičů. Dá se tedy předpokládat, že nedostatečný zájem o spolupráci z obou stran bývá nejčastějším důvodem, proč se spolupráce nevyvine tak, jak je pro druhou stranu, která zájem má, žádoucí. Čtyři respondenti, tj. 28,6 %, se domnívají, že obava rodičů ze spolupráce je dalším důvodem, který ji dělá nedostatečnou. 14,3 % učitelů připouští, že by důvodem nedostatečné spolupráce mohly být i nevhodně stanovené podmínky či možnosti ke spolupráci. 14,3 % respondentů také využilo možnosti doplňující odpovědi, ve které půlka

uvedla, že důvodem může být i jakási „hloupost a obavy rodičů, snížený kredit učitelského povolání“ a druhá polovina se vyjádřila, že někteří rodiče či učitelé vlastně nemají dostatek zkušeností, a neví tedy, co od druhé strany očekávat a jaké nastavit podmínky ke spolupráci. Jaké jsou skutečné důvody, proč rodiče s učiteli nespolupracují, vyplynuly z vyhodnocení dotazníkového šetření pro rodiče, které uvádíme v další podkapitole.

8) Jakým způsobem s rodiči nejčastěji komunikujete?

V této otázce měli respondenti seřadit způsoby komunikace podle toho, jak často je využívají. Jednalo se o stupnicovou položku, kde kritériem byla četnost užívání daného způsobu komunikace. Předložených způsobů komunikace bylo devět, proto se respondenti rozhodovali, jaké místo od prvního do devátého/posledního danému způsobu komunikace přidělí.

Tabulka 17 – Průměrné pořadí jednotlivých způsobů komunikace

způsob komunikace	průměrné pořadí
Prostřednictvím e-mailu	2,9
Prostřednictvím SMS, telefonátu	3,3
Osobně tváří v tvář	3,7
Přes samotného žáka	5,2
Prostřednictvím vzkazu v notýsku žáka	5,3
Prostřednictvím vzkazu v žákovské knize	5,4
Prostřednictvím portálu Škola OnLine	5,4
Prostřednictvím webových stránek	6,3
Prostřednictvím vzkazu na nástěnce	8

Zdroj: vlastní

Nepřekvapilo nás, že vzkaz na nástěnce je volen nejméně. Pravděpodobně nemá takovou efektivitu, jak by se čekalo. Předpokládáme, že pro rodiče je z nedostatku času obtížné se pravidelně k nástěnce ve škole dostat, také je pravděpodobné, že se rodiče ve škole nevyskytují tak často, aby mohli nástěnku s určitou pravděpodobností kontrolovat. Rovněž nás nepřekvapilo, že se na předních místech objevila komunikace prostřednictvím e-mailu a mobilního telefonu. Překvapující ovšem je umístění komunikace přes portál Škola OnLine. Vzhledem k tomu, že po plzeňském kraji je k dispozici všem školám, že se dá přes něj také komunikovat s rodiči a jsou na něm k nalezení informace o prospěchu žáka, očekávali jsme, že tento způsob komunikace bude zaujímat vyšší pozici.

Tabulka 18 – Jednotlivá umístění způsobů komunikace

způsob komunikace	Jaké procento respondentů umístilo Jednotlivé způsoby komunikace na danou pozici								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
e-mail	35,7%	21,4%	7,1%	21,4%	0%	0%	14,3%	0%	0%
SMS, telefonát	14,3%	35,8%	14,3%	0%	14,3%	21,4%	0%	0%	0%
osobně tváří v tvář	7,1%	21,4%	28,6%	21,4%	14,3%	7,1%	0%	0%	0%
přes samotného žáka	7,1%	0%	7,1%	35,7%	14,3%	7,1%	7,1%	7,1%	14,3
vzkaz v notýsku žáka	0%	7,1%	14,3%	7,1%	21,4%	21,4%	21,4%	7,1%	0%
vzkaz v žák. knize	0%	7,1%	14,3%	0%	35,6%	21,4%	7,1%	7,1%	7,1%
portál Škola OnLine	21,4%	7,1%	14,3%	0%	7,1%	7,1%	0%	7,1%	35,7%
webové stránky	14,3%	0%	7,1%	0%	0%	7,1%	42,9%	7,1%	21,4%
vzkaz na nástěnce	0%	0%	0%	0%	0%	7,1%	7,1%	64,3%	21,4%

Zdroj: vlastní

V této tabulce můžeme vidět, že portál Škola OnLine se na prvním místě objevovala jako druhá nejčastěji volená možnost. Protože ale ji velké procento respondentů zařadilo na poslední příčku, její celkové umístění není tak vysoké. Předběhly ji proto například takové způsoby komunikace, jako je vzkaz v žákovské knize, který na první pozici nikdo nezařadil, ale měl lepší obsazení v ostatních pozicích. Portál Škola OnLine má dokonce nejvyšší procento umístění na poslední příčce – 35,7 % učitelů Školu OnLine zvolilo jako poslední možnost komunikace.

9) Jak hodnotíte efektivnost jednotlivých způsobů komunikace?

Tabulka 19 - Efektivnost způsobů komunikace

způsob komunikace	efektivnost									
	1		2		3		4		5	
	PO	%	PO	%	PO	%	PO	%	PO	%
e-mail	6	42,8%	4	28,6%	3	21,4%	0	0%	1	7,1%
SMS, telefonát	5	35,8%	7	50%	1	7,1%	1	7,1%	0	0%
osobně	14	100%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
přes žáka	1	7,1%	7	50%	2	14,3%	3	21,4%	1	7,1%
vzkaz v notýsku žáka	3	21,4%	5	35,8%	6	42,8%	0	0%	0	0%
vzkaz v žák. knize	2	14,3%	7	50%	5	35,8%	0	0%	0	0%
portál Škola OnLine	4	28,6%	3	21,4%	4	28,6%	1	7,1%	2	14,3%
webové stránky	2	14,3%	1	7,1%	3	21,4%	3	21,4%	5	35,8%
vzkaz na nástěnce	0	0%	1	7,1%	0	0%	4	28,6%	9	64,3%

Zdroj: vlastní

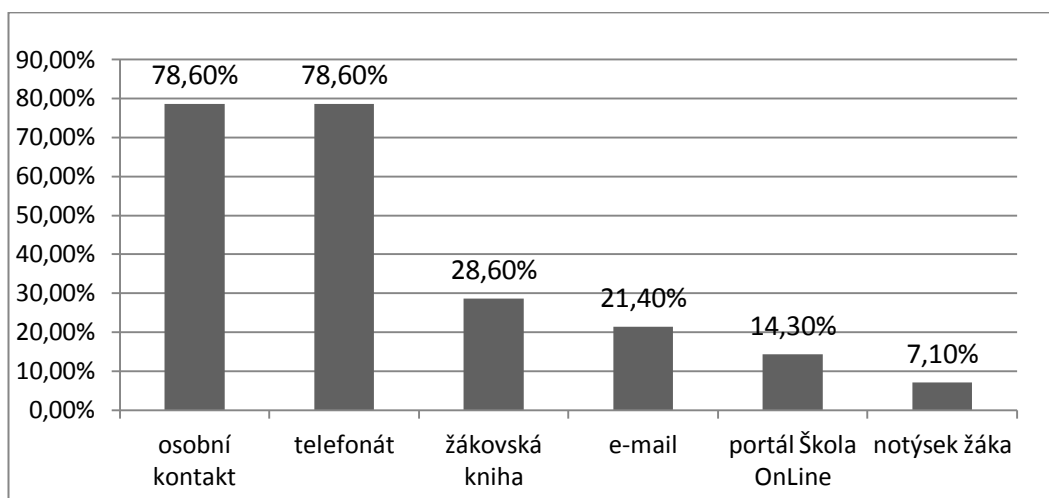
(pozn.: PO = počet odpovědí/četnost, % = relativní četnost)

Tato otázka byla škálová; respondenti volili odpověď na škále od 1 do 5 podle toho, jak efektivní shledávají určitý způsob komunikace s rodičem. Hodnocení jako ve škole – tedy 1 je nejefektivnější a 5 nejméně efektivní. Za nejefektivnější způsob komunikace učitelé považují ten, který probíhá osobně, tedy tváří v tvář. Plných 100 % dotazovaných ho označilo za efektivní. V předchozí otázce byl zvolen až třetím nejčastěji užívaným prostředkem komunikace. Vidíme zde tedy drobný rozpor mezi míněním, zda je daný způsob komunikace efektivní, a jak často je ho využíváno. Můžeme se domnívat, že není nejčastěji užívaným proto, že setkat se s rodiči je náročnější na organizaci a čas více, než jim sdělit potřebné např. e-mailem. Za nejméně efektivní způsob komunikace respondenti považují vzkaz na nástěnce, který za nejméně efektivní označilo 64,3 %. Zde už můžeme vidět spojitost mezi tím, jak často se tato forma komunikace užívá a tím, jak je efektivní. Vzhledem k tomu, že je považována za nejméně účinnou, obsazuje poslední pozici v předešlé otázce. Proč tomu tak pravděpodobně je, jsme zmínili výše – domníváme se, že rodiče se ve škole a tedy u nástěnky pohybují velice zřídka. Komunikace přes e-mail, SMS či telefonát je další položkou považovanou za efektivní. E-mail jako prostředek komunikace za velice efektivní považuje 42,8 % učitelů. 35,8 % respondentů se vyjádřilo, že použití mobilního telefonu je velice efektivní. Druhou nejhůře hodnocenou formou komunikace jsou webové stránky. Znamku „5“ jim dalo 35,8 % učitelů. Zde bychom jako důvod nízkého hodnocení mohli uvést například nedostatek zpětné vazby a téměř nemožný kontakt s rodiči. V podstatě na webové stránky učitelé umísťují jen informace, jde tedy o komunikaci jednostrannou, ze které je rodič jako komunikátor vyčleněn.

10) Jaký způsob komunikace s rodiči preferujete, když...

Tato otázka byla polytomická uzavřená s možností vícečetného výběru. Pro lepší přehlednost výsledků uvádíme k jednotlivým situacím, ke kterým způsoby komunikace respondenti přiřazovali, samostatný graf. V grafech můžeme vždy vyčíst, kolik procent dotazovaných volilo určitý způsob komunikace pro jednotlivé situace. Celkem se respondentům nabízelo vybrat si z devíti možných způsobů komunikace – e-mail, SMS, telefonát, portál Škola OnLine, webové stránky, notýsek žáka, žákovská kniha, osobní kontakt a nástěnka.

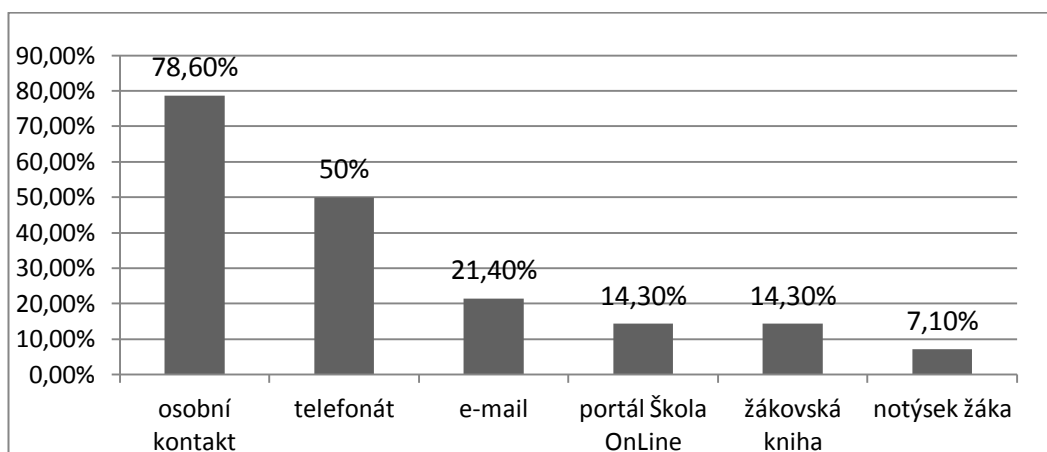
Graf 1 – Způsoby komunikace, když má žák kázeňský problém

Zdroj: vlastní

Pokud učitelé potřebují s rodiči probrat chování žáka, jako nejčastější způsob k tomu volí formy komunikace, které probíhají ústně – osobní setkání nebo telefonát. Tento způsob komunikace volilo 78,6 % respondentů. Jako další vhodnou možnost pak označilo 28,6 % dotazovaných vzkaz v žakovské knize. Nejspíše se jedná o poznámky k chování, které je možné do žakovské knihy zapsat. Otázka bohužel nespecifikovala, o jaký druh kázeňského problému by mělo jít. Poněvadž bude pravděpodobně rozdíl mezi volbou komunikace k řešení situace, kdy žák v hodině opakovaně vyrušuje, a situace, kdy je iniciátorem šikany. Domníváme se, že u poslední nastíněné situace by učitelé volili spíše osobní kontakt, který by pomocí dalších uvedených možností organizovali.

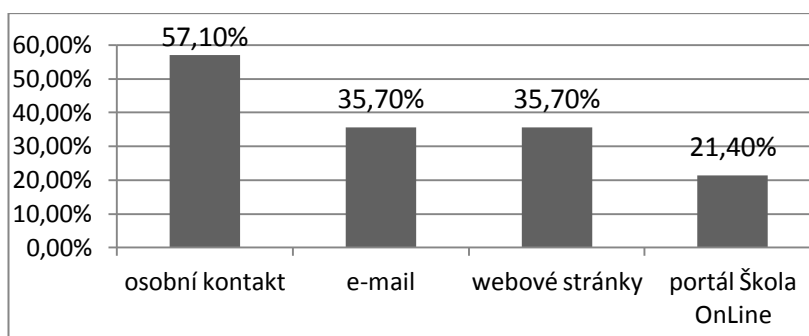
Graf 2 – Způsoby komunikace, když má žák problém v nějakém předmětu

Zdroj: vlastní

V této otázce, jaký způsob by volili, když má žák potíže v nějakém předmětu, vybírají respondenti stejné možnosti komunikace jako v předchozí. Zatímco v předcházející otázce byla možnost telefonátu ve stejné pozici jako osobní kontakt, v případě, když má žák potíže v nějakém předmětu, kterému je vyučován, volí telefonát pouze polovina respondentů. Vzkaz v žákovské knize by v tomto případě využilo pouze 14 % dotazovaných učitelů. Osobní kontakt volí stejné množství respondentů jako v předešlém případě – 78,6 %.

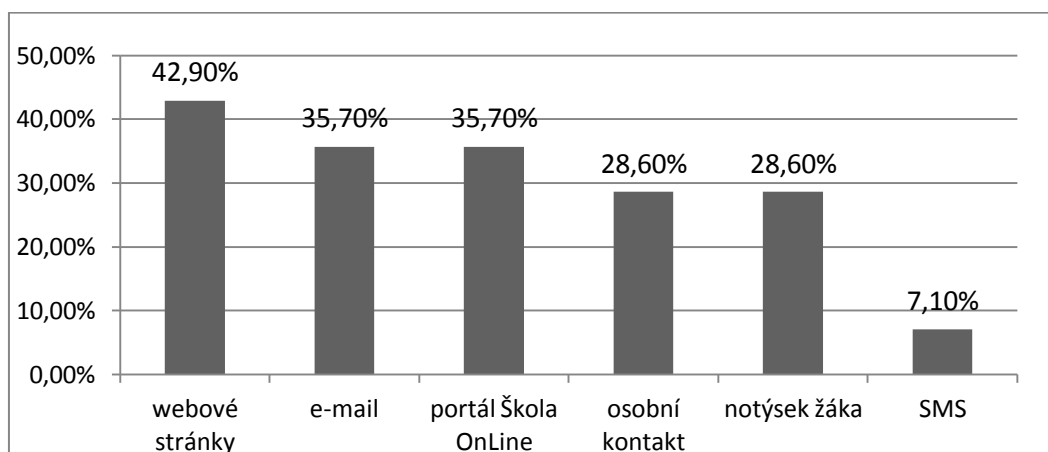
Graf 3 – Způsoby komunikace při informování o třídním kolektivu

Zdroj: vlastní

Pokud učitelé chtějí rodiče informovat o třídním kolektivu, opět k tomu vybírají nejčastěji osobní kontakt. I když v tomto případě nemá už tak vysoké zastoupení – 57,1 %. Stejně procento respondentů – 35,7 % - za tímto účelem vybírá elektronickou cestu – e-mail a webové stránky. Poslední možností v řadě je informace přes portál Škola OnLine, který vybralo 21,4 % dotazovaných.

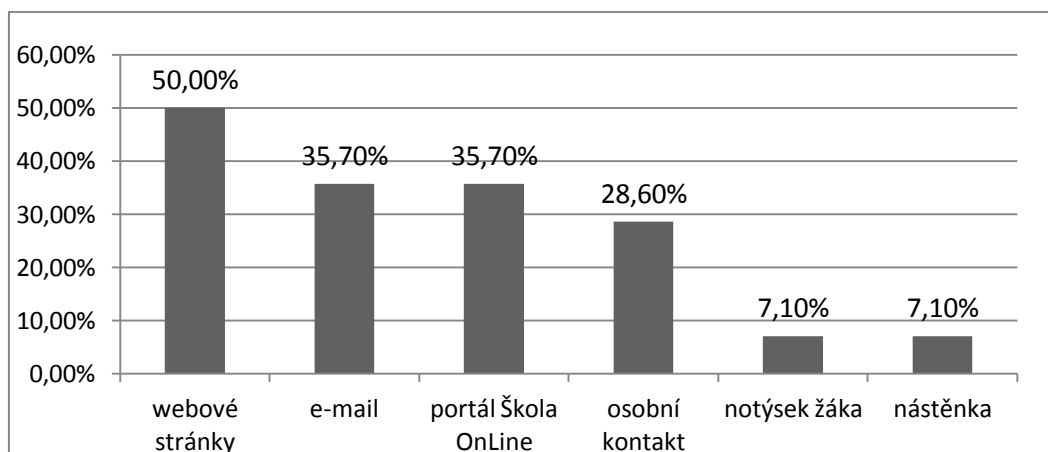
Graf 4 – Způsoby komunikace při informování o budoucím dění

Zdroj: vlastní

Jak si můžeme všimnout, když chtějí učitelé předat informace o tom, co se bude ve škole nebo ve třídě dít, využívají k tomu především elektronické cesty. Volí k tomu nejčastěji webové stránky (necelá polovina dotazovaných), e-mail (35,7 %) a portál Škola OnLine (35,7 %). Další možnosti, které učitelé používají, jsou osobní kontakt (28,6 %), vzkaz v notýsku žáka (28,6 %) a SMS (7,1 %).

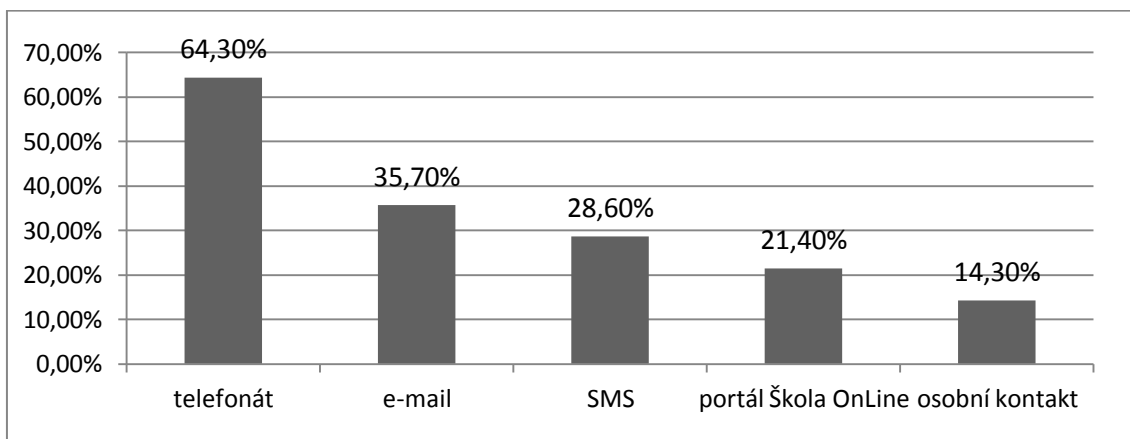
Graf 5 – Způsoby komunikace při informování o minulém dění

Zdroj: vlastní

V případě informování rodičů o akcích a dění, které již pominuly, 50 % respondentů vybírá možnosti webových stránek. Poprvé se zde také objevuje možnost informování přes nástěnku umístěnou v budově školy. Procento jejího využití je ale stále nízké – pouhých 7,1 % učitelů ji využívá za účelem komunikace s rodiči. Přední místa „žebříčku“ opět zaujímají možnosti elektronické komunikace.

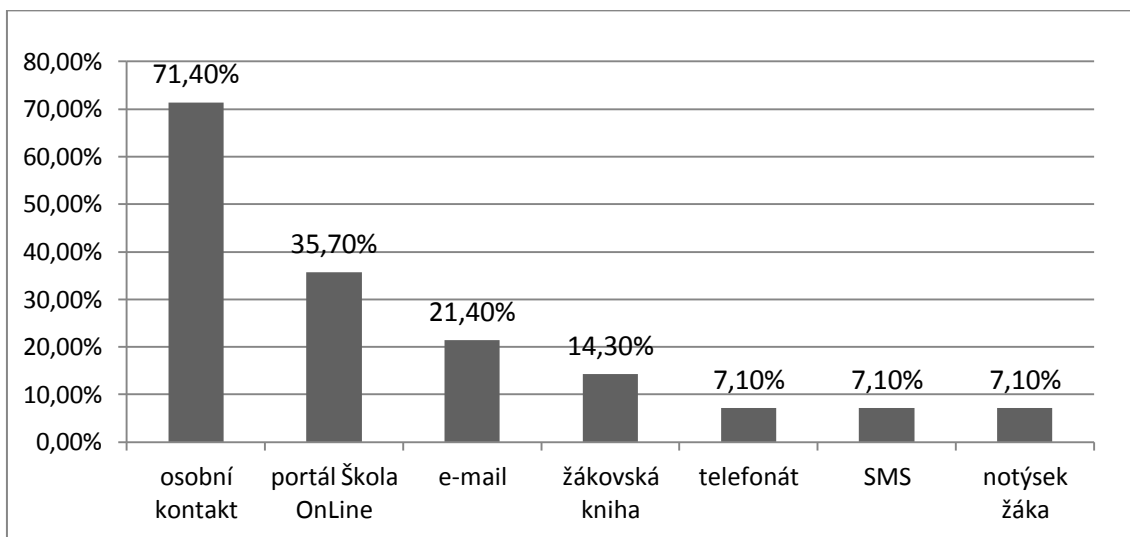
Graf 6 – Způsoby komunikace, když je třeba rychlá domluva

Zdroj: vlastní

Telefonát jako možnost nejrychlejší domluvy s rodiči volilo 64,3 % učitelů. Asi by nás nemělo překvapit, že je za spolehlivě rychlou možnost komunikace také považována e-mailová korespondence (volena 35,7 % respondenty) a komunikace pomocí „krátkých zpráv“ – SMS – (volena 28,6 % dotazovaných). Opět převládá elektronická forma nad kteroukoli jinou.

Graf 7 – Způsoby komunikace při informování o pokrocích žáka

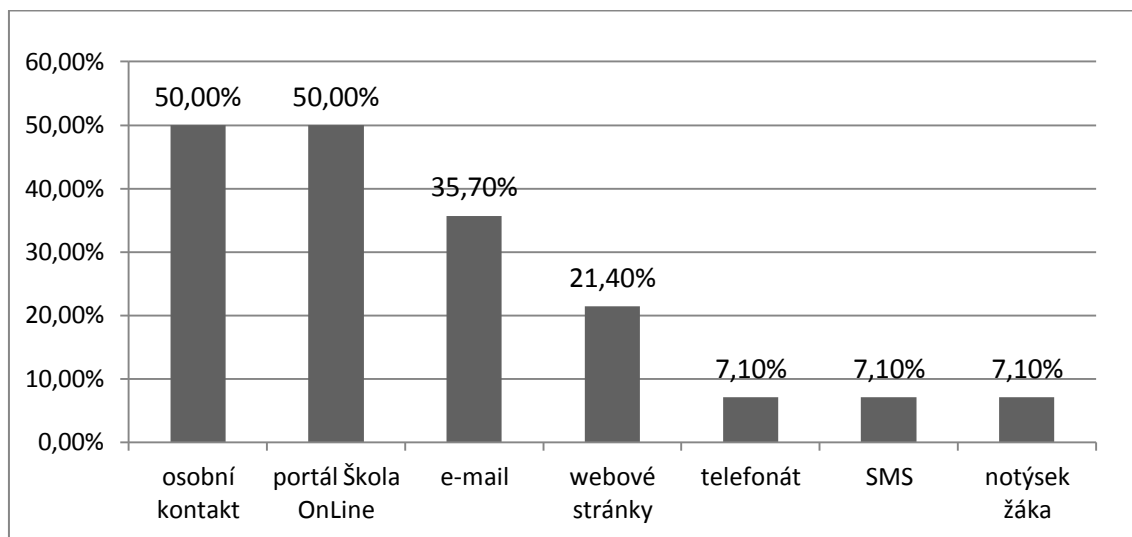

Zdroj: vlastní

Na otázku, jakou formu komunikace nejčastěji učitelé volí, když chtějí rodiče informovat o pokrocích jejich dítěte, odpověděla drtivá většina respondentů „osobní kontakt“. 71,4 % z nich tuto možnost vidí jako nejlepší cestu pro předání takové informace. Jako další

možnosti se jeví na druhém místě portál Škola OnLine (35,7 %) a na čtvrté pozici žákovská kniha (14,3 %). Obě tyto varianty komunikace připouští i zapsání známky – tzn. kvantifikační hodnocení žákovského pokroku – do souboru o jeho prospěchu.

Graf 8 – Způsoby komunikace při informování o plánovaných změnách

Zdroj: vlastní

Pokud učitelé potřebují rodiče informovat o některých změnách, které chtějí provést, 50 % z nich k tomuto účelu volí nejčastěji osobní kontakt nebo portál Škola OnLine. 35,7 % respondentů by zatímto účelem volilo e-mail. Po 7,1 % obdržely možnosti telefonát, SMS, notýsek žáka. Webové stránky získaly hlas od 21,4 % učitelů. Tato a předchozí otázka si vyžádaly největší zastoupení ve volených možnostech. Pro informování o pokroku žáka a nadcházejících změnách volí respondenti až sedm různých možností. Oproti tomu k informování o třídním kolektivu jsou využívány pouze 4 možnosti z celkového počtu devíti nabízených.

Pro každou modelovou situaci, pro kterou učitelé vybírali nejvhodnější způsoby komunikace, se objevily možnosti „osobní kontakt“ a „e-mail“. Jsou to učiteli nejčastěji využívané způsoby kontaktu s rodiči. Přičemž v předchozí otázce učitelé zvolili možnost osobního kontaktu jako nejefektivnější způsob komunikace, proto by nás nemělo překvapit, že ve všech jim předkládaných situacích volí právě jej.

11) Probíhají u Vás ve třídě schůzky učitel + žák + rodič?

Tabulka 20 – Schůzka společně se žákem

výrok	četnost	relativní četnost %
ano, pravidelně	12	85,7%
nepravidelně	1	7,1%
ne	1	7,1%

Zdroj: vlastní

Jednalo se o otázku polytomickou, možnost výběru měli respondenti ze tří odpovědí, otázka byla uzavřená. Naprostá většina dotazovaných učitelů využívá možnosti spolupráce, kterou program Začít spolu nabízí, a to je přítomnost žáka během konzultace o jeho práci s rodičem. 85,7 % tak činí pravidelně. Pouze jeden učitel společné schůzky nedělá.

12) Máte třídní noviny?

Tabulka 21 – Existence třídních novin

výrok	četnost	relativní četnost %
ano	1	7,1%
ne	13	92,9%

Zdroj: vlastní

Otázka, zda učitelé mají ve třídě, ve které učí, třídní noviny, byla dichotomická uzavřená. Drtivá většina dotazovaných odpověděla „ne“ – nemáme třídní noviny. Domníváme se, že důvod, proč ve třídách nejsou třídní noviny, je skutečnost, že většina informací, které by se v nich objevily, jsou dostupné na webových stránkách školy. Třídní noviny nemá 92,9 % učitelů.

13) Tvoříte vlastní brožury/letáky o způsobu výuky, kterým ve třídě učíte?

Tato otázka byla položena jako dichotomická polouzavřená. Respondenti po vybrání odpovědi vyplňovali, z jakého důvodu brožury/letáky tvoří/netvoří.

Tabulka 22 – Brožury/letáky o způsobu výuky

výrok	četnost	relativní četnost %
Ano, protože...	5	35,7%
<i>v 1. tř považuji za nutné seznámit rodiče se způsobem výuky</i>	1	7,1%
<i>aby rodiče věděli, co a jakým způsobem se bude učit</i>	1	7,1%
<i>rodiče a kolegové se zajímají</i>	1	7,1%
<i>máme projekty na různá témata</i>	1	7,1%
<i>chci předejít nedorozuměním</i>	1	7,1%
Ne, protože....	9	64,3%
<i>rodiče jsou seznámeni se způsobem výuky</i>	1	7,1%
<i>informace jsou pro rodiče dostupné jinde</i>	1	7,1%
<i>dávám přednost ústní prezentaci</i>	2	14,3%
<i>nemám čas</i>	2	14,3%
<i>není to třeba</i>	1	7,1%
<i>máme pro to třídní časopis</i>	1	7,1%
<i>neučím neobvykle, není co vysvětlovat</i>	1	7,1%

Zdroj:vlastní

64,3 % respondentů odpovědělo, že letáky o způsobu výuky nedělá. 22 % z nich se shodlo na důvodu, že na tento způsob komunikace s rodiči nemají čas, dalších 22 % raději informace o svém způsobu výuky předávají rodičům ústně. O málo více než třetina všech respondentů (35,7 %) letáky tvoří především proto, že vidí jako důležité, aby rodiče věděli, co se u nich ve třídě bude učit a jak se to bude učit.

14) Přispíváte nějakým způsobem na webové stránky školy?

Tabulka 23 – Přispívání na školní webové stránky

výrok	četnost	relativní četnost %
Ano (uvedte jak)	10	71,4%
<i>vkládám fotografie ze třídy a akcí třídy</i>	2	14,3%
<i>starám se o webovou stránku třídy</i>	4	28,6%
<i>na webových stránkách máme třídní časopis</i>	1	7,1%
<i>vkládám informace o akcích</i>	2	14,3%
<i>přispívám různými články</i>	1	7,1%
Ne	4	28,6%

Zdroj: vlastní

V této dichotomické polouzavřené otázce 71,4 % respondentů odpovědělo, že na webové stránky školy přispívá. Téměř polovina z nich se na webových stránkách stará o stránky své třídy. Dalšími častými důvody přispívání jsou vkládání fotografií a informací o akcích, které třídy pořádají. 28,6 % učitelů na webové stránky nepřispívá.

15) Využívají rodiče možnost zapojit se jako:

Tabulka 24 – Zapojení rodičů do výuky

možnosti zapojení	výrok					
	většina ano		někteří ano		ne	
	četnost	relativní četnost %	četnost	relativní četnost %	četnost	relativní četnost %
rodič pozorovatel	2	14,3%	9	64,3%	3	21,4%
rodič asistent	0	0%	11	78,6%	3	21,4%
rodič odborník	0	0%	8	57,1%	6	42,9%
rodič vedoucí mimoškolních aktivit	0	0%	4	28,6%	10	71,4%

Zdroj: vlastní

Otázka je položena jako polytomická uzavřená. Zajímalo nás, zda rodiče využívají možnosti spolupráce ve výuce, které jim program Začít spolu nabízí. Jako nejvíce využívaná možnost nám z dotazníku vyšel „rodič pozorovatel“ a „rodič asistent“. Podle výzkumného šetření ve dvou ze 14 tříd, jejichž učitelé nám dělali respondenty, se dokonce zapojuje jako rodič pozorovatel většina rodičů. Dle učitelů dotazovaných tříd je nejméně využívanou možností vedení mimoškolních aktivit, do které se nezapojuje 71,4 % rodičů dotazovaných tříd.

16) Seřadte následující možnosti spolupráce podle toho, jak jsou rodiči využívány

Tabulka 25 – Využití možností spolupráce rodiči

způsob spolupráce	průměrné pořadí
domácí příprava žáka na vyučování	1,5
účast na akci třídy/školy	3,7
asistence na třídní/školní akci	3,9
dodání konkrétního materiálu, pomůcek, vybavení třídy	4
asistence během vyučování	4,1
finanční pomoc na vybavení třídy, pomůcky, materiál k výuce	4,8
organizace výletů, exkurzí	6,3
vedení zájmového kroužku	7,6

Zdroj: vlastní

Tabulka 26 – Jednotlivé umístění využívání spolupráce rodiči

způsob spolupráce	Jaké procento respondentů umístilo jednotlivé způsoby spolupráce na danou pozici							
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
domácí příprava žáka na vyučování	85,7%	0%	7,1%	0%	0%	7,1%	0%	0%
účast na akci třídy/školy	0%	21,4%	21,4%	28,6%	21,4%	7,1%	0%	0%
asistence na třídní/školní akci	7,1%	14,3%	14,3%	28,6%	21,4%	7,1%	7,1%	0%
dodání konkrétního materiálu	7,1%	21,4%	14,3%	14,3%	14,3%	21,4%	7,1%	0%
asistence během vyučování	0%	28,6%	21,4%	14,3%	7,1%	7,1%	14,3%	7,1%
finanční pomoc	0%	14,3%	14,3%	14,3%	21,4%	14,3%	14,3%	7,1%
organizace výletů, exkurzí	0%	0%	7,1%	0%	7,1%	35,7%	42,9%	7,1%
vedení zájmového kroužku	0%	0%	0%	0%	7,1%	0%	14,3%	78,6%

Zdroj: vlastní

Jednalo se o otázku stupnicového charakteru. Respondenti řadili způsoby spolupráce podle toho, jak je rodiče v jejich třídě využívají. Téměř 86 % dotazovaných uvádí, že nejčastěji využívanou možností je domácí příprava žáka na vyučování. V otázce č. 3, kde jsme se ptali, o co jeví rodiče největší zájem, nám z výzkumného šetření vyšlo, že rodiče se nejvíce zajímají o prospěch dítěte. Možná to je hlavním důvodem, proč i možnost domácí přípravy je učiteli vnímána jako nejčastější forma spolupráce, do které se rodiče zapojují. Vedení zájmového kroužku nebo mimoškolní aktivity získalo poslední místo, stejně jako v ot. č. 14 – Využívají rodiče možnosti zapojit se jako...? Překvapilo nás celkové umístění finanční pomoci a dodání konkrétního materiálu k výuce nebo vybavení třídy. Očekávali jsme, že tato možnost se bude vyskytovat až na samém konci žebříčku. Přesto jsou rodiče v dnešní době ochotni vypomoci i tímto materiálním způsobem.

17) Seřadte následující způsoby spolupráce podle toho, jak jsou pro Vás důležité.

Tabulka 27 – Důležitost jednotlivých možností spolupráce

způsob spolupráce	průměrné pořadí
shoda ve výchovných a vzdělávacích strategiích	1,8
domácí příprava žáka na vyučování	1,9
asistence na třídní/školní akci	3,9
asistence během vyučování	3,9
účast na akci třídy/školy	5
dodání materiálu k výuce, pomůcek, vybavení třídy	5,8
organizace výletů, exkurzí	6,9
finanční pomoc	6,9
vedení zájmového kroužku	8,7

Zdroj: vlastní

Otázka, která byla koncipována jako stupnicová uzavřená, zkoumala, jaký způsob spolupráce s rodiči je pro učitele důležitý. Pro větší konkrétnost ohodnocení zastoupených možností spolupráce uvádíme i tabulku, kde je možné vidět, kolik procent respondentů přiřadilo těmto formám spolupráce jednotlivé pozice.

Tabulka 28 – Jednotlivé umístění důležitosti způsobů spolupráce

způsob spolupráce	Jaké procento respondentů umístilo jednotlivé způsoby spolupráce na danou pozici								
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
shoda ve výchovných a vzdělávacích strategiích	64,3%	7,1%	14,3%	14,3%	0%	0%	0%	0%	0%
domácí příprava žáka na vyučování	28,6%	64,3%	0%	0%	7,1%	0%	0%	0%	0%
asistence na třídní/školní akci	0%	0%	42,9%	28,6%	21,4%	7,1%	0%	0%	0%
asistence během vyučování	7,1%	14,3%	21,4%	35,7%	0%	7,1%	7,1%	7,1%	0%
účast na akci třídy/školy	0%	0%	14,3%	14,3%	35,7%	28,6%	0%	7,1%	0%
dodání konkrétního materiálu	0%	7,1%	7,1%	7,1%	21,4%	14,3%	21,4%	21,4%	0%
organizace výletů, exkurzí	0%	0%	0%	0%	14,3%	28,6%	21,4%	21,4%	14,3%
finanční pomoc	0%	7,1%	0%	0%	0%	14,3%	42,9%	28,6%	7,1%
vedení zájmového kroužku	0%	0%	0%	0%	0%	0%	7,1%	14,3%	78,6%

Zdroj: vlastní

Oproti předešlé otázce jsme přidali položku „Shoda ve výchovných a vzdělávacích strategiích“, která se podle výzkumu jeví pro učitele jako nejdůležitější a kterou na první pozici umístilo 64,3 % dotazovaných. Stejně procento respondentů potom na druhém místě volilo domácí přípravu žáka na vyučování. Pokud porovnáme výsledky této otázky s předchozí – Seřadte jednotlivé způsoby spolupráce podle toho, jak jsou rodiči využívány – můžeme si všimnout, že je pouze malá odchylka mezi tím, jak rodiče danou spoluprací využívají, a tím, jakou má pro učitele důležitost. Vedení zájmového kroužku a mimoškolních aktivit se v obou otázkách objevuje na posledním místě. Jediný větší rozdíl je mezi položkou „účast na akci třídy/školy“, která je rodiči využívána jako druhá nejčastější, ale u učitelů je považována až jako pátá z hlediska důležitosti.

Výsledky z dotazníkového šetření pro učitele nás nijak zvlášť nepřekvapily. Pro shrnutí můžeme uvést několik bodů:

- 78 % dotazovaných je spokojena s mírou spolupráce, kterou s rodiči mají.
- Největší zájem mají rodiče o prospěch dítěte.
- 86 % respondentů od společné spolupráce očekávají partnerství s rodiči ve výchovných a vzdělávacích strategiích. 71 % z nich očekává větší zapojení rodiny do školního dění.
- 50 % dotazovaných učitelů si myslí, že vytvářejí dostatek vhodných podmínek a možností ke vzájemné spolupráci.
- 71 % učitelů by chtělo, aby s nimi rodiče spolupracovali více než teď.
- 71 % respondentů označilo nedostatečný zájem ze strany učitelů jako nejčastější důvod, proč není mezi nimi a rodiči dostatečně vyvinutá spolupráce. 64 % z nich se také domnívá, že i nedostatečný zájem ze strany rodičů hraje v neúspěšné spolupráci roli.
- Učitelé s rodiči nejčastěji komunikují prostřednictvím e-mailu.
- Za nejefektivnější způsob komunikace považují respondenti tu, která probíhá tváří v tvář. Nejméně efektivní je podle nich vzkaz na nástěnce.

- 86 % dotazovaných pořádá pravidelné schůzky učitele, rodiče a žáka.
- 93 % učitelů vypovědělo, že nemají třídní noviny.
- 64 % respondentů netvoří svoje vlastní letáky o způsobu jejich výuky.
- 71 % učitelů přispívá na školní webové stránky.
- Rodiče se nejčastěji účastní výuky jako pozorovatelé.
- Rodiči nejčastěji využívanou formou spolupráce je domácí příprava žáka na vyučování.
- Pro učitele je nejdůležitější shoda na výchovných a vzdělávacích strategiích s rodiči jejich žáků a také, aby rodiče doma dítě na výuku připravovali.

4.5.2 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU PRO RODIČE (SPOLUPRÁCE UČITELE S RODINOU)

Dotazník byl poskytnut celkem 78 rodičům. Jeho návratnost činí jen 21,8 %. Proč byla návratnost tak nízká, můžeme opravdu jen polemizovat. Pravděpodobně zde hraje roli, jaké informace učitel rodičům poskytl, i to, jak jsou rodiče zvyklí v tomto ohledu s jejich učitelem spolupracovat či jakou důležitost tomuto dotazníku přikládali. Dotazník se skládal celkem z 23 otázek. Objevily se zde otázky polytomické, uzavřené, polouzavřené, škálové, výčtové a stupnicové. Všechny otázky v dotazníku byly povinné. Relativní četnost uvedená v závorkách vyplývá nejčastěji z celkového počtu respondentů a je zaokrouhlena na jedno desetinné místo.

1) Jakou třídu Vaše dítě navštěvuje?

Tabulka 29 – Do jaké třídy dítě chodí

výrok	četnost	relativní četnost %
1. třídu	1	5,9%
2. třídu	1	5,9%
3. třídu	1	5,9%
4. třídu	4	23,5%
5. třídu	10	58,8%

Zdroj: vlastní

Tuto otázku jsme položili jako polytomickou uzavřenou. Zajímalo nás, jakou třídu navštěvují děti respondentů, a to hlavně kvůli pozdějšímu srovnávání s některými dalšími

otázkami. Dotazník tedy vyplnilo téměř 59 % rodičů žáků pátých tříd. Nejmenší zastoupení pak mají v dotazníku žáci první, druhé a třetí třídy.

2) Proč jste pro Vaše dítě zvolili školu s programem Začít spolu?

Tabulka 30 – Důvody volby školy

výrok	četnost	relativní četnost %
alternativní způsoby výuky	8	47%
úzká spolupráce s rodinou	2	11,8%
větší otevřenost školy veřejnosti	1	5,9%
jiný důvod:	6	35,3%
<i>je nejbližší bydliště</i>	4	23,5%
<i>dobré reference od známých</i>	2	11,8%

Zdroj: vlastní

Jedná se o otázku polytomickou polouzavřenou. Nejčastějším důvodem, proč rodiče zvolili k povinné docházce svého dítěte právě školu s programem Začít spolu, je, že nabízí alternativní způsoby výuky. Dá se tedy předpokládat, že 47 % rodičů si tyto informace zjišťovalo, než své dítě na školu zapsalo. 23,5 % rodičů tuto školu vybralo kvůli její vzdálenosti od jejich místa bydliště. 11,8 % dotazovaných rodičů dalo své dítě na školu s programem Začít spolu, protože inzeruje úzkou spolupráci s rodiči. Můžeme se domnívat, že právě tito rodiče budou o spolupráci s učitelem jevit daleko větší zájem než ti, kteří tento důvod neměli.

3) Kolik let zkušeností máte s programem Začít spolu?

Tabulka 31 – Léta zkušenosti s programem Začít spolu

výrok	četnost	relativní četnost %
1 rok	1	5,9%
2-5 let	10	58,8%
6-10 let	3	17,7%
11 a více	3	17,7%

Zdroj: vlastní

Na tuto polytomickou uzavřenou otázku odpovědělo 59 % rodičů, že má zkušenosti s programem Začít spolu po dobu dvou až pěti let. Pouze jeden rodič zažívá s tímto programem čerstvou zkušenost během prvního roku. Následující tabulka ukazuje, kolik let zkušenosti mají rodiče jednotlivých žáků z konkrétních tříd. Dali jsme do souvislosti otázku č. 1 – Jakou třídu navštěvuje Vaše dítě? – a otázku č. 3 – Kolik let zkušeností máte s programem Začít spolu?

Tabulka 32 – Kolik let zkušeností mají rodiče dětí z jednotlivých tříd

	Kolik let zkušeností máte s programem Začít spolu?							
	1 rok		2-5 let		6-10 let		11 a více	
Jakou třídu Vaše dítě navštěvuje?	četnost	relativní četnost%	četnost	relativní četnost%	četnost	relativní četnost%	četnost	relativní četnost%
1. třídu	1	100%	0	0%	0	0%	0	0%
2. třídu	0	0%	1	100%	0	0%	0	0%
3. třídu	0	0%	1	100%	0	0%	0	0%
4. třídu	0	0%	1	25%	2	50%	1	25%
5. třídu	0	0%	7	70%	1	10%	2	20%

Zdroj: vlastní

70 % rodičů, kteří mají dítě v páté třídě, zažívá program Začít spolu po dobu dvou až pěti let. 20 % rodičů dětí pátých tříd mají zkušenosti s programem dokonce přesahující 11 let. Jedná se pravděpodobně o rodiče, kteří na stejné nebo podobné škole měli některé ze svých dětí již dříve.

4) Jak jste s tímto stylem výuky a s přístupem, který program Začít spolu uplatňuje, spokojeni?

Tabulka 33 – Spokojenost s programem Začít spolu

výrok	četnost	relativní četnost %
naprosto	12	70,1%
částečně	4	23,5%
vůbec	1	5,9%

Zdroj: vlastní

Otázka je položena jako polytomická uzavřená. 70 % respondentů odpovědělo, že je s programem Začít spolu naprosto spokojená. Pouze jeden dotazovaný, tj. 5,9 %, s programem není vůbec spokojený. Otázka bohužel neumožňuje vysvětlení, proč dotazovaní nejsou s programem spokojení.

5) Jak byste hodnotili spolupráci třídního učitele s Vámi?

Tabulka 34 – Spokojenost se spoluprací s učitelem

výrok	četnost	relativní četnost %
naprosto vyhovující	12	70,6%
vyhovující	5	29,4%
ucházející	0	0%
nevyhovující	0	0%

Zdroj: vlastní

Jedná se o otázku polytomickou uzavřenou. Většina dotazovaných – 70,6 % – je se spoluprací s učitelem naprosto spokojená. Dalších 29,4 % respondentů ji považují za vyhovující. Dá se tedy říct, že všichni rodiče, kteří dotazník vyplnili, jsou se spoluprací, kterou s učitelem mají, spokojeni.

V následující tabulce budeme sledovat vztah délky zkušenosti, kterou mají rodiče s programem Začít spolu a spokojenosti se spoluprací s učitelem.

Tabulka 35 – Vztah zkušenosti s programem a spokojenosti se spoluprací

	Jak byste hodnotili spolupráci třídního učitele s Vámi?							
	naprosto vyhovující		vyhovující		ucházející		nevyhovující	
	četnost	relativní četnost %	četnost	relativní četnost %	četnost	relativní četnost %	četnost	relativní četnost %
Kolik let zkušeností máte s programem Začít spolu?								
1 rok	0	0%	1	100%	0	0%	0	0%
2-5 let	7	70%	3	30%	0	0%	0	0%
6-10 let	3	100%	0	0%	0	0%	0	0%
11 a více	2	66,7%	1	33,3%	0	0%	0	0%

Zdroj: vlastní

Z tabulky můžeme vyčíst, že rodič, který má s programem Začít spolu zkušeností nejméně, označil spolupráci s učitelem za vyhovující. Oproti tomu 100 % respondentů, kteří mají zkušeností 6–10 let, ji považují za naprosto vyhovující. Výsledky samozřejmě nelze nijak zobecnit. Neboť vztah mezi délkou zkušenosti s programem a spokojeností se spoluprací také ovlivňuje učitel, který momentálně s rodičem usiluje o spolupráci, a jím stanovené podmínky a možnosti ke spolupráci. Může se tedy stát, že ten, kdo hodnotil po jedenácti letech zkušeností spolupráci za vyhovující, by ji u jiného učitele hodnotil jako naprosto vyhovující, či naopak – nevyhovující.

6) Stojíte o to, aby s Vámi třídní učitel spolupracoval více než teď?

Tabulka 36 – Stojí rodiče o větší spolupráci?

výrok	četnost	relativní četnost %
ano	3	17,7%
ne	14	82,4%

Zdroj: vlastní

Výsledky této dichotomické uzavřené otázky nijak nepřekvapují. Vzhledem k předchozímu zjištění, že 71 % rodičů shledává spolupráci s učitelem za naprosto vyhovující, se dá očekávat, že nejméně stejné procento respondentů nebude cítit potřebu rozsáhlejší spolupráce než té, která se jim nabízí. Celkem 82,4 % rodičů o větší spolupráci nestojí.

7) Co očekáváte od Vaší spolupráce s třídním učitelem?

Tabulka 37 – Očekávání rodičů

výrok	četnost	relativní četnost %
větší informovanost o dítěti	12	70,6%
partnerství ve výchově a vzdělávání dítěte	9	52,9%
lepší vztah učitele s dítětem	7	41,2%
lepší vztah s učitelem	5	29,4%
větší zapojení rodiny do školního dění	3	17,7%
získání nových informací o výchově a vzdělávání	2	11,8%
jiné:	1	5,9%
<i>efektivnější výuku</i>	1	5,9%

Zdroj: vlastní

Tato otázka byla položena jako polytomická polouzavřená s možností vícečetného výběru. Rodiče volili celkem ze sedmi možností ty, s kterými se ztotožňují při otázce, co očekávají od spolupráce s učitelem. 70,6 % dotazovaných uvedlo, že očekávají větší informovanost o dítěti. Ve srovnání s četností dalších možností můžeme říct, že větší informovanost o dítěti je pro rodiče na vzájemné spolupráci nejdůležitější. Jako další očekávání 52,9 % respondentů uvádí partnerství s učitelem ve výchově a vzdělávání jejich dítěte. Neméně zastoupená je i možnost zlepšení vztahu mezi učitelem a dítětem, kterou zvolilo 41,2 % dotazovaných. Zatímco učitelé ve svém dotazníku uváděli, že na druhém místě očekávají od spolupráce větší zapojení rodiny do školního dění (uvedlo tak 71 % učitelů), toto očekávání má pouhých 17,7 % rodičů.

8) Pokud s učitelem zrovna nespolupracuji, je to proto, že...

Jedná se o otázku, ve které rodiče přidělovali body jednotlivým výrokům podle toho, jak s ním souhlasí. Celkem mohli rozdělit mezi všechny výroky 100 bodů. V následující tabulce uvádíme, kolik která možnost dostala celkem bodů, jaká byla průměrná hodnota přidělených bodů – z těch jsme vypočítali procento zapříčinění, proč rodiče nespolupracují s učitelem, kolika respondenty byla možnost zvolena a procento respondentů, kteří tuto

možnost volili. Celkem dotazník vyplnilo 17 rodičů, každý z nich mohl přidělit 100 bodů. Nejvyšší možný součet je tedy 1700 bodů.

Tabulka 38 – Důvody nespolupráce s učitelem

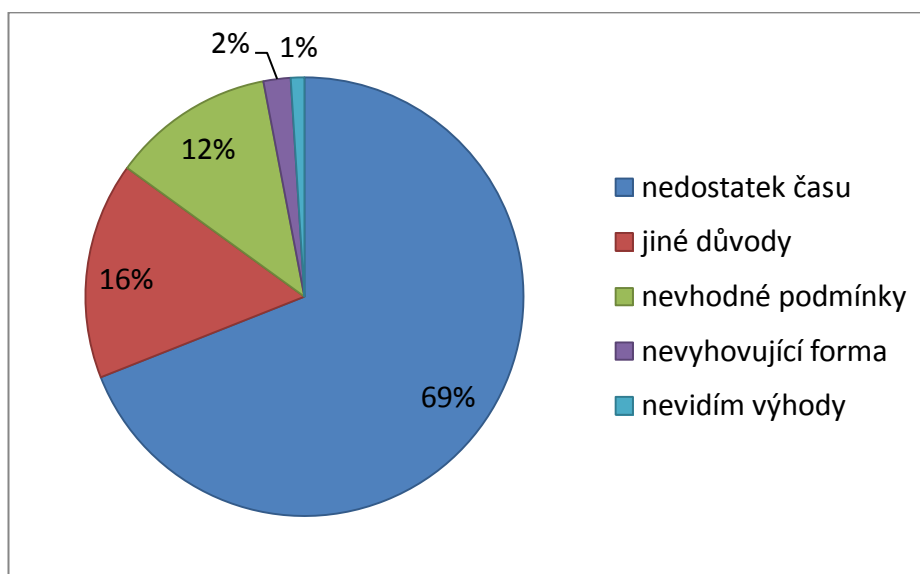
výrok	součet	průměr	% zastoupení	volilo	% respondentů
nemám dostatek času	1170	68,8	68,8%	15	88,2%
ke spolupráci nejsou vhodně nastavené podmínky	200	11,8	11,8%	4	23,5%
nabízená forma spolupráce pro mě není vhodná	30	1,8	1,8%	1	5,9%
nevidím výhody této spolupráce	20	1,2	1,2%	1	5,9%
spolupráce se obávám	0	0	0%	0	0%
se spoluprací mám špatné zkušenosti	0	0	0%	0	0%
nemám o spolupráci zájem	0	0	0%	0	0%
jiný důvod	280	16,5	16,5%	5	29,4%

Zdroj: vlastní (součet = celkový počet bodů, průměr = průměrný počet udělených bodů, % zastoupení = jakou roli hraje tento důvod v nespolupráci rodičů s učitelem, volilo = kolik dotazovaných dalo této možnosti nějaké body, % respondentů = kolik procent respondentů tuto možnost volilo)

88 % respondentů označilo za důvod své nespolupráce s učitelem nedostatek času. Tato možnost získala 1170 bodů z 1700 možných. Z výzkumu vyplývá, že pokud rodiče s učitelem nespolupracují, z 68,8 % je to z toho důvodu, že nemají dostatek času potřebného k této spolupráci. 23,5 % dotazovaných uvádí, že ke spolupráci nejsou vhodně nastavené podmínky a to je důvodem, proč s učitelem nespolupracují. Tato možnost obdržela 200 bodů z 1700 možných. Naopak důvody „spolupráce se obávám“, „nemám o spolupráci zájem“ a „se spoluprací mám špatné zkušenosti“ nebyly voleny ani jednou. Učitelé ve svém dotazníku uváděli jako jednu z nejčastějších příčin nerozvinuté spolupráce nezájem ze strany rodičů. Rodiče uvádějí, že zájem mají, ale buď ke spolupráci nemají čas, nebo jsou pro ni špatně nastavené podmínky, či jim nevyhovuje možnost nabízené spolupráce. Z toho vyplývá, že otázka spolupráce mezi učitelem a rodičem je stálou výzvou směřovanou k učiteli. Musí hledat, jaké podmínky a možnosti spolupráce budou vyhovovat právě rodičům z jeho třídy, a uzpůsobovat možnosti spolupráce tak, aby bylo pro rodiče možné se jí účastnit, což zahrnuje i vhodně zvolený časový rámec.

Pokud budeme brát problém nespolupráce jako jeden stoprocentní celek, pak jednotlivé důvody v něm zastoupené budou zaujímat tuto část:

Graf 9 – Zastoupení důvodů nespolupráce s učitelem

Zdroj: vlastní

9) Jakým způsobem s Vámi učitel komunikuje?

Tabulka 39 – Jakým způsobem učitelé komunikují

způsob komunikace	četnost	relativní četnost %
prostřednictvím portálu škola OnLine	13	76,5%
osobně tváří v tvář	10	58,8%
přes samotného žáka	7	41,2%
prostřednictvím e-mailu	7	41,2%
prostřednictvím vzkazu v žákovské knize	4	23,5%
prostřednictvím vzkazu v notýsku žáka	2	11,8%
prostřednictvím SMS, telefonátu	2	11,8%
prostřednictvím vzkazu na nástěnce	0	0%

Zdroj: vlastní

V této otázce rodiče vybírali z několika položek a měli možnost zvolit více odpovědí. Jedná se o otázku polytomickou uzavřenou. S těmito respondenty učitelé nejčastěji komunikují prostřednictvím portálu Škola OnLine. Tuto možnost vybralo 76,5 % respondentů. Více než polovina volila způsob komunikace tváří v tvář. Na posledním místě je komunikace prostřednictvím vzkazu na nástěnce, která zůstala bez hlasu. I učitelé byla tato možnost volena jako poslední a označena za nejméně efektivní.

10) Seřadte následující způsoby komunikace od toho, který preferujete nejvíce.

Tabulka 40 – Průměrné pořadí preferovaných způsobů komunikace

způsob komunikace	průměrné pořadí
e-mail	2,4
SMS, telefonát	3,3
portálu Škola OnLine	3,5
osobně tváří v tvář	3,9
vzkaz v žákovské knize	5
vzkaz v notýsku žáka	5,4
webové stránky	5,5
vzkaz na nástěnce	7

Zdroj: vlastní

Jedná se o otázku stupnicového charakteru. Rodiče seřazovali způsoby komunikace podle toho, který jim nejvíce vyhovuje. Jednotlivým druhům kontaktu mohli přisoudit první až osmé místo. Jako nejvíce vyhovující zvolili respondenti komunikaci, která se děje elektronicky, ať už přes e-mail, mobilní telefon, nebo portál Škola OnLine. Nejlepší průměrné umístění získala e-mailová korespondence, která zaujímá průměrně druhé místo. Portál Škola OnLine se objevila na třetí pozici těsně za komunikací prostřednictvím mobilního telefonu. V dotazníku pro učitele respondenti zařadili portál Škola OnLine na páté místo co se týče četnosti jejího užití. Také ho nepovažovali za příliš efektivní způsob komunikace. Z šetření mezi rodiči vyplývá, že by s učiteli raději komunicovali přes portál než například osobně. Můžeme pouze odhadovat, proč tomu tak skutečně je. Pravděpodobně se bude jednat o již zmíněnou náročnější organizaci schůzky a vymezení času k této formě komunikace.

Tabulka 41 – Jednotlivé umístění druhů komunikace rodiči

způsob komunikace	Jaké procento respondentů umístilo jednotlivé způsoby komunikace na danou pozici							
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
e-mail	35,3%	11,8%	35,3%	11,8%	5,9%	0%	0%	0%
SMS, telefonát	0%	41,2%	11,8%	23,6%	23,5%	0%	0%	0%
portál Škola OnLine	35,3%	23,5%	0%	0%	17,7%	5,9%	0%	17,7%
osobně tváří v tvář	17,7%	11,8%	29,4%	5,9%	5,9%	5,9%	17,7%	5,9%
vzkaz v žákovské knize	0%	0%	11,8%	23,5%	23,5%	35,3%	5,9%	0%
vzkaz v notýsku žáka	11,8%	0%	5,9%	11,8%	11,8%	17,7%	35,3%	5,9%
webové stránky	0%	11,8%	5,9%	23,5%	5,9%	11,8%	17,7%	23,5%
vzkaz na nástěnce	0%	0%	0%	0%	5,9%	23,5%	23,5%	47%

Zdroj: vlastní

V této tabulce můžeme vidět, že komunikace prostřednictvím e-mailu a portálu Škola OnLine získala na první pozici shodný počet hlasů. 35 % dotazovaných na prvním místě preferuje komunikaci přes e-mail nebo portál. Nejméně preferovaným způsobem je možnost komunikace prostřednictvím vzkazu na nástěnce, která se objevila na posledním místě 47 % respondentů. Možnost kontaktu přes SMS a telefonát se neobjevila ani jednou na prvním místě. Mohli bychom tedy předpokládat, že 100 % rodičů dá raději přednost komunikaci přes e-mail, či portál Škola OnLine, než přes jejich osobní mobilní telefon. Stejně tak vzkaz v žákovské knize není příliš preferovanou volbou. K dosažení co nejefektivnější komunikace s rodičem doporučujeme, aby učitelé volili pro komunikaci ten způsob, který je rodičům nejpříjemnější. Zvýší tím pravděpodobnost pozitivní zpětné reakce i celkovou efektivitu spolupráce na komunikaci založené.

11) Jak často dostáváte od třídního učitele informace ohledně dítěte a dění ve škole a třídě?

Tabulka 42 – Frekvence poskytovaných informací

výrok	četnost	relativní četnost %
1 x měsíčně	5	29,4%
1 x za 14 dní	2	11,8%
1 x týdně	5	29,4%
častěji	2	11,8%
méně často jak 1x měsíčně	3	17,7%

Zdroj: vlastní

Rodiče odpovídali na tuto polytomickou uzavřenou otázku nejčastěji možnostmi „1x měsíčně“ a „1x týdně“. Skoro 30 % dotazovaných dostává informace o svém dítěti a dění ve škole jednou za měsíc. Stejně procento jednou týdně. Ačkoli jsou to dvě procentuálně stejně zastoupené odpovědi, realita jejich provedení je však hodně vzdálená. 29,4 % rodičů dostává informace jednou měsíčně a 29,4 % rodičů čtyřikrát do měsíce, tzn. čtyřikrát častěji. Čím je tento rozdíl způsoben, bohužel nevíme. Téměř 17 % rodičům jsou informace dokonce poskytovány méně často než jednou za měsíc. Vzhledem k tomu, že se naprostá většina rodičů shodla, že od spolupráce s učitelem očekávají větší informovanost o dítěti, jsou tyto výsledky poněkud zarážející. Otázkou ale také zůstává, kdo má jakou míru pro „větší“ informovanost. Pro někoho to může být právě jednou měsíčně, pro jiného každý týden.

12) Jak často byste chtěli tyto informace dostávat?

Tabulka 43 – Preference frekvence poskytovaných informací

výrok	četnost	relativní četnost %
1 x měsíčně	4	23,5%
1 x za 14 dní	3	17,7%
1 x týdně	6	35,3%
častěji	2	11,8%
méně často jak 1x měsíčně	2	11,8%

Zdroj: vlastní

Z odpovědí na tuto polytomickou uzavřenou otázku můžeme vyčíst, že největší zastoupení respondentů – 35,3 % - volilo možnost, že chtějí informace o dítěti a dění ve škole dostávat 1x týdně. To je o skoro 6 % rodičů více než těch, kteří informace takto často dostávají. Najdou se ale i tací, kterým informace o dítěti opravdu stačí méně často než jednou za měsíc – tuto možnost volilo necelých 12 %. V následující tabulce se podíváme, zda je nějaký rozpor mezi tím, jak často rodiče informace dostávají a jak často by si je přáli dostávat.

Tabulka 44 – Srovnání frekvence poskytovaných informací a preference frekvence

Jak často informace dostáváte?	Jak často byste chtěli informace dostávat?									
	1x měsíčně		1x za 14 dní		1x týdně		častěji		méně jak 1x měsíčně	
	četnost	relativní četnost %	četnost	relativní četnost %	četnost	relativní četnost %	četnost	relativní četnost %	četnost	relativní četnost %
1x měsíčně	3	75%	1	33,3%	1	16,7%	0	0%	0	0%
1x za 14 dní	0	0%	2	67,7%	0	0%	0	0%	0	0%
1x týdně	0	0%	0	0%	5	83,3%	0	0%	0	0%
častěji	0	0%	0	0%	0	0%	2	100%	0	0%
méně 1x měsíčně	1	25%	0	0%	0	0%	0	0%	2	100%

Zdroj: vlastní

Z tabulky můžeme vyčíst, že rodiče jsou s frekvencí poskytovaných informací spokojeni, maximálně by si přáli je dostávat méně často. 100 % respondentů, kteří informace dostávají méně než jednou za měsíc, si je takto přeje dostávat. Stejně tak ti, kteří je dostávají častěji než jednou týdně. U všech dalších možností se najde vždy jeden rodič, kterému by informace stačily i méně často než tak, jak je dostává. Můžeme si myslet, že frekvence poskytovaných informací je věc domluvy mezi rodičem a učitelem, která podle výsledků dotazníkového šetření, funguje velice dobře.

13) Zorganizoval učitel orientační setkání před nástupem do první třídy?

Tabulka 45 – Uskutečnění orientačního setkání

výrok	četnost	relativní četnost %
ano, ještě před prázdninami	4	23,5%
ano, během prázdnin	1	5,9%
ano, na začátku školního roku	10	58,8%
ne	2	11,8%

Zdroj: vlastní

Jedná se o otázku polytomickou uzavřenou. Orientační setkání před nástupem dětí do první třídy považujeme za začátek navázání spolupráce s rodiči. Učitelé zde mají možnost vyjádřit se ke svým výukovým způsobům, které také někteří (dle našeho výzkumu) využívají. Dále se během orientačního setkání možná poprvé seznamují s rodiči svých žáků. Jedná se o jakési prvotní budování důvěry v jeho osobu. Výsledky této otázky odpovídají, zda učitel takovéto orientační setkání provedl. 88,2 % respondentů vypovědělo, že ano. Nejčastěji se tak stalo na začátku školního roku – tuto možnost volilo

58,8 % dotazovaných. Pouhých 11,8 % rodičů nemělo možnost se orientačního setkání s učitelem účastnit.

14) Probíhají ve třídě, kde dítě máte, pravidelně schůzky třídního učitele + žáka + rodiče?

Tabulka 46 – Možnost schůzky za přítomnosti žáka

výrok	četnost	relativní četnost %
ano	15	88,2%
zřídka	1	5,9%
ne	1	5,9%

Zdroj: vlastní

V této otázce měli rodiče volit jednu ze tří nabízených možností. Otázka byla položena jako polytomická uzavřená. 94,1 % respondentů odpovědělo, že u nich ve třídě probíhají schůzky, na kterých je přítomen i žák. 88,2 % všech dotazovaných vypovědělo, že se tyto schůzky konají pravidelně. Ve třídách u téměř 6 % rodičů se schůzka za přítomnosti žáka nekoná.

15) Preferujete třídní schůzky, na kterých je přítomný i samotný žák?

Tabulka 47 – Preference schůzek za přítomnosti žáka

výrok	četnost	relativní četnost %
ano	8	47%
spíše ano	5	29,4%
spíše ne	3	17,7%
ne	1	5,9%

Zdroj: vlastní

Otázka je opět polytomická uzavřená. Na otázku, zda rodiče preferují schůzky, na kterých je přítomen i samotný žák, odpovědělo 47 % z nich jednoznačným „ano“. Těch, kteří odpověděli „ano“ nebo „spíše ano“ je dohromady necelých 77 %. Zbýlých 23 % respondentů by raději společné schůzky nemělo.

16) Měli byste zájem o letáček/brožuru, ve kterém by učitel uvedl a popsal způsob výuky, který upřednostňuje a používá ve své třídě?

Tabulka 48 – Zájem o brožuru o způsobu výuky

výrok	četnost	relativní četnost %
ano	9	52,9%
spíše ano	5	29,4%
spíše ne	3	17,7%
ne	0	0%

Zdroj: vlastní

V dotazníku pro učitele jsme se ptali, zda vytváří brožuru či leták o způsobu výuky, kterým učí. Zhruba 64 % učitelů vypovědělo, že takové brožury/letáky nedělá. Zda by rodiče o ně měli zájem, zkoumala tato polytomická uzavřená otázka v jejich dotazníku. „Ano“ a „spíše ano“ vybralo přes 82 % respondentů. Ani jeden rodič není pro vyložené „ne“. Z výzkumu vyplývá, že pokud by učitel brožuru či letáček dělal, setkal by se s převážně pozitivními ohlasy. Domníváme se, že tato možnost komunikace, předávání informací, může být jeden ze stěžejních motivačních způsobů, jak rodiče získat pro spolupráci. Pokud učitelé v brožurce uvedou nejen styl výuky, který realizují, ale např., jak někteří dotazovaní učitelé sami vypověděli, i projekty a témata, kterými se během roku budou zabývat, může to u rodičů vzbudit větší zájem o spolupráci, mohou si případně rozvrhnout své časové možnosti, aby se připojili do některých činností, které jim učitel v brožurce nabídne. Netřeba zmiňovat i fakt, že lépe působí, když učitel v rodiči vzbudí pocit, že má práci připravenou a promyšlenou.

17) Dostáváte domů čtvrtletní zprávy, které pro učitele vyplňujete? (O pokrocích, kterých jste si u dítěte všimli, o čem ze školy mluvilo...)

Tabulka 49 – Vyplňování čtvrtletních zpráv

výrok	četnost	relativní četnost %
ano	6	35,3%
nepravidelně	1	5,9%
ne	10	58,8%

Zdroj: vlastní

58,8 % rodičů uvedlo v této polytomické uzavřené otázce, že domů nedostávají k vyplnění čtvrtletní zprávy. Oproti tomu 41,2 % respondentů se s nimi pravidelně či nepravidelně setkává.

18) Jak často kontrolujete nástěnky ve škole?

Tabulka 50 – Kontrola nástěnek

výrok	četnost	relativní četnost %
velice často, několikrát týdně	0	0%
alespoň jednou do týdne	0	0%
párkrát do měsíce	0	0%
alespoň jednou za měsíc	1	5,9%
hodně zřídka, párkrát do roka	8	47%
nikdy	8	47%

Zdroj: vlastní

V této polytomické uzavřené otázce jsme zkoumali, jak často rodiče kontrolují nástěnku ve škole. Podle učitelů je to nejméně efektivní způsob komunikace. Podle rodičů i učitelů je to možnost předávání informací, kterou nejméně preferují a využívají. Dotazníkové šetření prokázalo, že 47 % rodičů nástěnku během roku vůbec nekontroluje. Stejně procento respondentů přiznalo, že když ji kontrolují, tak jen několikrát do roka. Pouze necelých 6 % dotazovaných se na nástěnku podívá alespoň jedenkrát měsíčně. Opravdu se tedy prokázalo, že komunikovat s rodiči prostřednictvím vzkazů na nástěnce není efektivní, neboť ji zhruba polovina z nich ani nekontroluje.

19) Jak často navštěvujete webové stránky školy?

Tabulka 51 – Návštěvnost webových stránek

výrok	četnost	relativní četnost %
velice často, několikrát týdně	4	23,5%
alespoň jednou do týdne	5	29,4%
párkrát do měsíce	4	23,5%
alespoň jednou za měsíc	2	11,8%
hodně zřídka, párkrát do roka	2	11,8%
nikdy	0	0%

Zdroj: vlastní

Podobně jako v předchozí otázce i nyní jsme se zajímali o četnost návštěv webových stránek školy ze strany rodičů. Otázka je polytomická uzavřená. V této otázce již nejsou odpovědi tak shodné. Najdou se rodiče, kteří webové stránky navštěvují několikrát do týdne – je jich 23,5 %. 29,4 % rodičů se na ně podívá alespoň jednou týdně. Několikrát do měsíce je navštíví 23,5 % respondentů a 11,8 % dotazovaných zavítá na webové stránky školy alespoň jednou měsíčně a několikrát do roka. Nenažde se ale nikdo, kdo by webové stránky nenavštívil během roku vůbec.

20) Co na stránkách školy nejčastěji vyhledáváte?

Tabulka 52 – Vyhledávané informace na webových stránkách

výrok	četnost	relativní četnost %
aktuality ve škole	12	70,6%
informace o akcích školy/třídy	11	64,7%
fotografie ze tříd a akcí školy	6	35,3%
jiné:	1	5,9%
<i>povinné domácí projekty pro žáky</i>	1	5,9%

Zdroj: vlastní

Otázka byla koncipována jako polytomická polouzavřená s možností vícečetného výběru. Nejčastějšími informacemi, které rodiče na webových stránkách školy vyhledávají, jsou aktuality ve škole, které zvolilo 70,6 % respondentů. Další nejvyhledávanější položkou jsou informace o akcích, jež se ve třídě nebo ve škole dějí. Tyto informace vyhledává 64,7 % rodičů. Pouze 35,3 % respondentů vyhledává nejčastěji fotografie ze tříd a různých akcí. 5,9 % dotazovaných využilo i možnosti polouzavřené odpovědi a uvedlo, že na webových stránkách vyhledává informace o povinných projektech, které mají žáci doma plnit.

21) Využili jste některou z těchto možností, které učitelé v programu Začít spolu nabízí?

Tabulka 53 – Zapojení rodičů v programu Začít spolu

výrok	četnost	relativní četnost %
rodič pozorovatel	7	41,2%
rodič asistent	7	41,2%
rodič odborník	0	0%
rodič vedoucí mimoškolních aktivit	2	11,8%
žádnou z těchto možností	5	29,4%

Zdroj: vlastní

Tato otázka je polytomická uzavřená s možností vícečetného výběru. Zajímalo nás, zda některý z dotazovaných rodičů využil jednu či více možností ke spolupráci na výuce, kterou jim program Začít spolu nabízí. Zjistili jsme, že stále zůstává poměrně velké procento těch rodičů, kteří nevyužívají ani jednu z možností – 29,4 %. Oproti tomu nejvíce vyzkoušenou příležitostí je účast rodiče jako pozorovatele nebo asistenta během vyučování. Obě si vyzkoušelo 41,2 % respondentů. Možnost, kterou ještě žádný z rodičů nevyužil, je vyzkoušet si být odborníkem na konkrétní téma, dělat dětem přednášku,

besedu a vést nějakým podobným způsobem výuku. Poměrně překvapující je zjištění, že se najdou rodiče, kteří využívají či využili možnost vést mimoškolní aktivitu nebo nějaký kroužek – těchto rodičů je celkem 11,8 % všech dotazovaných.

22) Do budoucna bych měl zájem si vyzkoušet být:

Tabulka 54 – Zájem rodičů o podílení se na výuce

výrok	četnost	relativní četnost %
rodič pozorovatel	4	23,5%
rodič asistent	3	17,7%
rodič odborník	4	23,5%
rodič vedoucí mimoškolních aktivit	0	0%
žádnou z těchto možností	8	47%

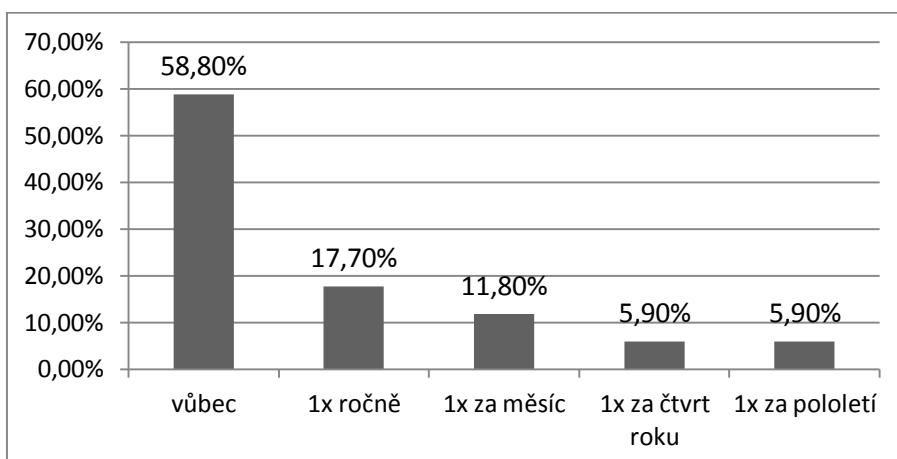
Zdroj: vlastní

Jedná se o otázku polytomickou uzavřenou s možností vícečetné volby. 47 % respondentů opovědělo, že by se nechtěli zapojit do výuky ani jednou touto možností. 23,5 % rodičů by si rádo v budoucnu vyzkoušelo být „rodičem odborníkem“. To znamená, že celých těchto 23,5 % rodičů, kteří tuto možnost nevyužili (podle předešlé otázky), mají chuť si ji v budoucnu vyzkoušet. Stejně procento dotazovaných by si rádo zopakovalo/vyzkoušelo zkušenost jako „rodič pozorovatel“. Překvapivé je, že ani jeden rodič by se v budoucnu nechtěl angažovat vedením mimoškolní aktivity i přes to, že si tím aspoň 11,8 % respondentů v minulosti prošlo. 17,7 % rodičů by si rádo vyzkoušelo při výuce nějakým způsobem asistovat.

23) Uveďte, do jaké míry byste byli ochotní se zapojit v následujících způsobech spolupráce s Vaším učitelem.

Tato otázka byla polytomická uzavřená. Respondenti volili na jakési škále, do jaké míry by byli ochotni se zapojit do spolupráce s učitelem v daných způsobech. Pro lepší přehlednost uvedeme odpovědi pro jednotlivé možnosti spolupráce zvlášť. Rodiče měli na výběr z těchto možností: pravidelně, několikrát do měsíce, 1x měsíčně, 1x za čtvrt roku, 1x za pololetí, 1x ročně, vůbec. Způsoby spolupráce, pro které dotazovaní vybírali míru ochoty jejich zapojení, byly: asistence během vyučování, asistence na třídní akci, organizace výletů/exkurzí, vedení zájmového kroužku, finanční pomoc, dodání konkrétního materiálu, domácí příprava dítěte na vyučování, účast na akcích školy a třídy.

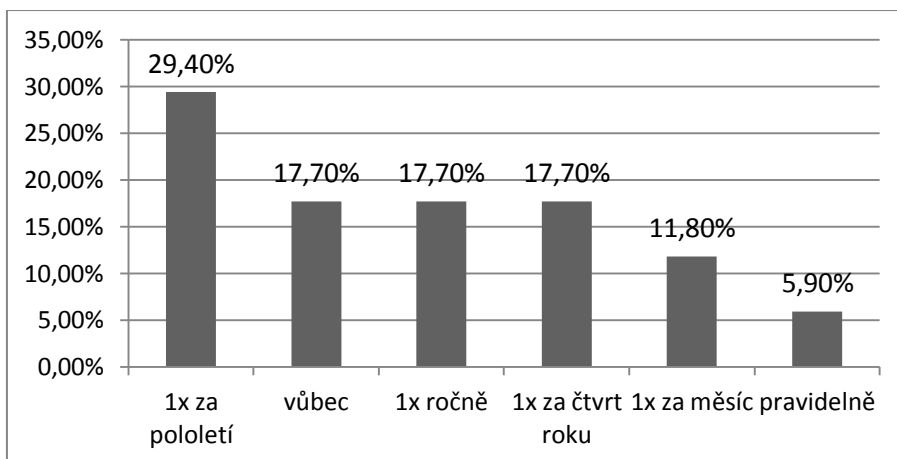
Graf 10 – Ochota asistovat během vyučování

Zdroj: vlastní

58,8 % rodičů se vyjádřilo, že se vůbec nechtějí angažovat jako asistenti ve výuce. Oproti tomu jednou měsíčně by se takto zapojovat bylo ochotných 11,8 % respondentů. 17,7 % dotazovaných by k tomu bylo svolných jednou ročně. Skoro 6 % rodičů by se zapojilo do asistence ve vyučování jednou za pololetí a stejné procento jednou za čtvrt roku.

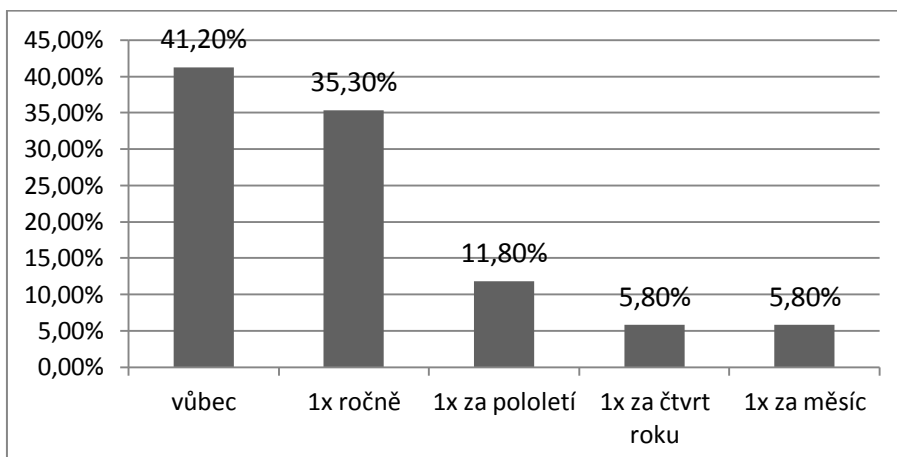
Graf 11 – Ochota asistovat na třídní akci

Zdroj: vlastní

Zatímco předchozí možnosti asistovat ve vyučování by téměř 60 % rodičů nevyužilo, příležitost asistovat na třídní akci by bylo ochotných 29,4 % respondentů jednou za pololetí. 17,7 % rodičů by se takto nezapojilo vůbec, stejné procento jednou ročně nebo jednou za čtvrt roku. Pravidelně by se této spolupráci věnovalo 5,9 % dotazovaných. Jednou za měsíc potom 11,8 %.

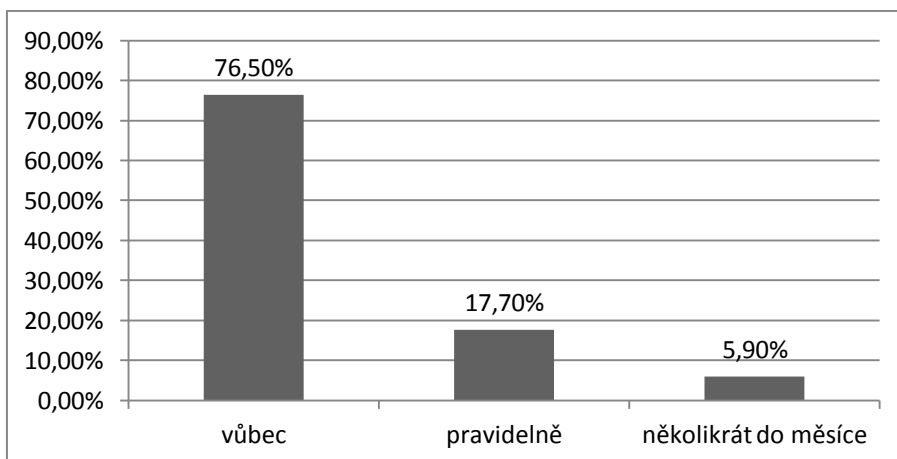
Graf 12 – Ochota organizovat výlety, exkurze

Zdroj: vlastní

Jak z grafu můžeme vyčíst, nejčastěji volenou možností v této formě spolupráce byla možnost „vůbec“ – 41,2 % rodičů se nechce angažovat jako organizátor výletů či exkurzí. 35,3 % respondentů by bylo ochotných zorganizovat výlet jednou ročně. 11,8 % odpovědělo, že by se zapojilo do této možnosti spolupráce jednou za pololetí. 5,8 % rodičů by takto spolupracovalo jednou za čtvrt roku nebo jednou měsíčně.

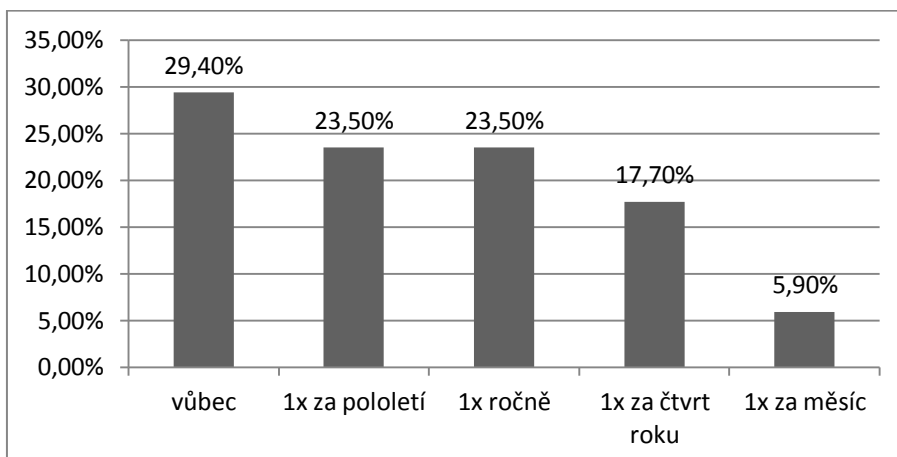
Graf 13 – Ochota vést zájmový kroužek

Zdroj: vlastní

Zde se již objevuje ochota pravidelné spolupráce ve větším zastoupení. 17,7 % respondentů by vedlo pravidelně nějaký zájmový kroužek. Přesto stále zůstává velké procento rodičů – 76,5 % – které by se zapojovalo jako vedoucí zájmového kroužku nechtělo. 5,9 % dotazovaných by vedlo kroužek jednou měsíčně.

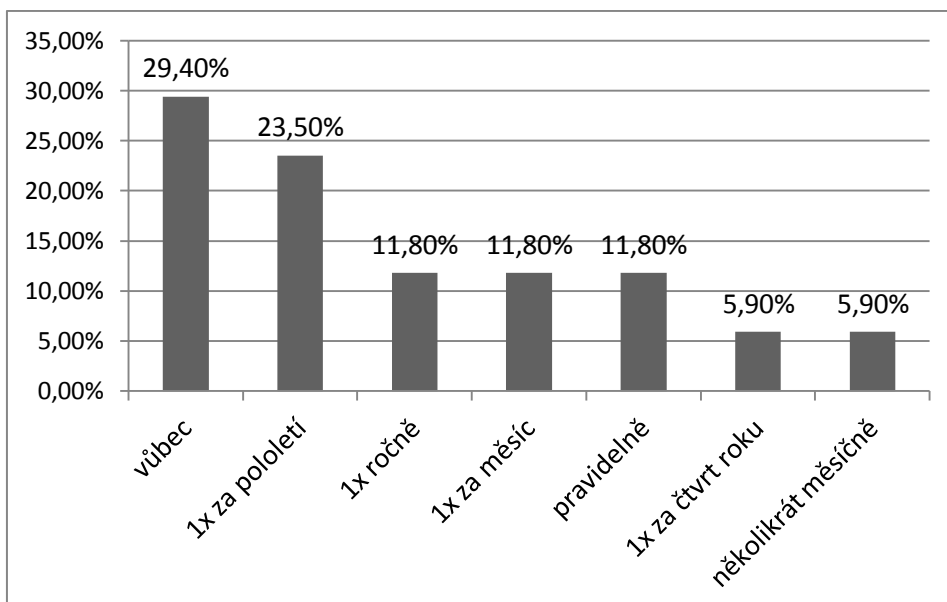
Graf 14 – Ochota finančně vypomoci

Zdroj: vlastní

Co se týče finanční výpomoci – na pomůcky do třídy, materiály k výuce, sponzorský dar na výlet/exkurzi apod. – 29,4 % rodičů se vyjádřilo, že by se takto do spolupráce zapojovat nechtělo. Méně dotazovaných (23,5 %) by financemi přispívalo jednou ročně a stejné množství rodičů jednou za pololetí. Dokonce se najde i 17,7 % respondentů, kteří by se takto zapojili jednou za čtvrt roku, 5,9 % rodičů jednou měsíčně.

Graf 15 – Ochota dodat konkrétní materiál

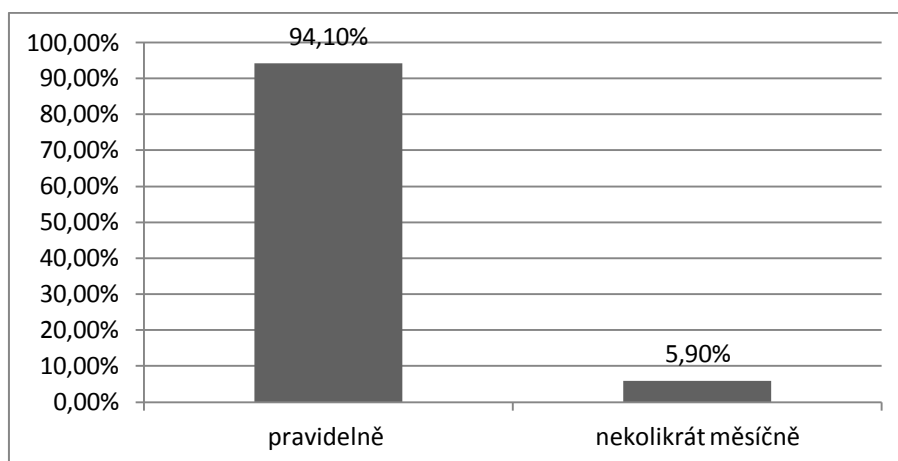

Zdroj: vlastní

Pravidelné dodávání konkrétního materiálu k výuce by nebylo problémem pro 11,8 % rodičů. I v tomto případě je nejčastěji volenou možností „vůbec“ – 29,4 % respondentů

není vůbec ochotných takto spolupracovat. 23,5 % rodičů by aspoň jednou za pololetí konkrétní materiál dodalo. „Jednou za čtvrt roku“ nebo „několikrát měsíčně“ by bylo ochotno spolupracovat stejné procento respondentů – 5,9 %. A 11,8 % dotazovaných vybralo možnost „1x ročně“ a „1x měsíčně“.

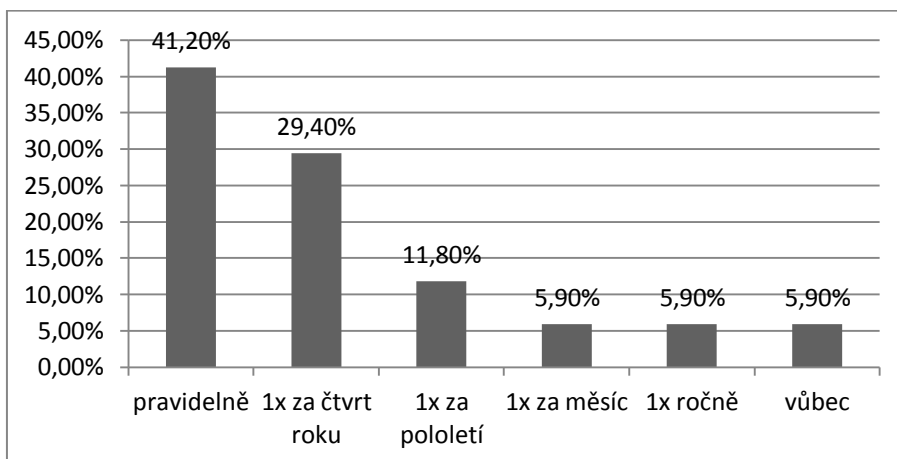
Graf 16 – Ochota doma žáka připravovat na výuku

Zdroj: vlastní

Učitelé ve svém dotazníku uvedli, že možnost domácí přípravy žáka na vyučování je forma spolupráce, kterou rodiče nejvíce využívají. Také ji považují za pro ně jeden z nejdůležitějších způsobů, jak se rodiče do spolupráce mohou zapojit. 94,1 %, tj. naprostá většina dotazovaných rodičů, odpovědělo, že je ochotna takto kooperovat pravidelně. Pouze necelých 6 % respondentů by dítě doma připravovalo ne pravidelně, ale několikrát do měsíce.

Graf 17 – Ochota účastnit se třídních a školních akcí

Zdroj: vlastní

Předchozí graf znázorňuje, do jaké míry by byli rodiče ochotni se účastnit třídních nebo školních akcí. Tato informace může být pro učitele východiskem v plánování společných aktivit dětí a rodičů, besídek apod. 41,2 % rodičů vypovědělo, že by se podobných akcí účastnilo dokonce pravidelně. I v tomto případě se najdou ale tací, kteří by se jich neúčastnili nejraději vůbec nebo jen jednou ročně. Obě tyto možnosti mají zastání u 5,9 % respondentů. Druhou nejčastěji volenou položkou bylo „1x za čtvrt roku“, kterou vybralo 29,4 % dotazovaných. 11,8 % rodičů je ochotných se účastnit akcí ve škole jednou za pololetí. Jednou měsíčně by si našlo čas 5,9 % respondentů.

Podle výsledků z této otázky („Do jaké míry byste byli ochotni se zapojit v následujících způsobech spolupráce?“) můžeme uvést stručné shrnutí: Nejvíce ochotní jsou rodiče spolupracovat na domácí přípravě svého dítěte na vyučování. Možnost této pravidelné spolupráce volilo 94 % rodičů. Jak jsme se zmiňovali v dotazníku pro učitele, pravděpodobně je to tím, že tato možnost souvisí s prospěchem dítěte ve škole, o který rodiče jeví největší zájem. Nejvíce ze všech dalších nabízených možností, by rodiče byli ochotni se pravidelně účastnit školních nebo třídních akcí. Tuto míru zapojení volilo 41 % rodičů. Naopak nejméně nakloněni spolupráci jsou rodiče ve způsobu vedení zájmového kroužku, kdy tuto činnost by nikdy nechtělo dělat 76 % z nich, a asistence při vyučování, kdy takto spolupracovat ani jednou ročně by nebylo ochotných 58 % rodičů.

Z dotazníku pro rodiče můžeme vyvodit tyto závěry:

- Nejčastějším důvodem, proč rodiče pro dítě volí školu s programem Začít spolu, jsou alternativní způsoby výuky, které nabízí. Vypovědělo tak 47 % respondentů.
- 71 % rodičů je s programem Začít spolu naprosto spokojeno.
- Spolupráci s učitelem považuje za naprosto vyhovující 71 % dotazovaných.
- 82 % rodičů nestojí o širší spolupráci, než kterou momentálně s učitelem má.
- 71 % respondentů očekává od spolupráce s učitelem větší informovanost o dítěti.
- 88 % rodičů uvedlo za nejčastější důvod, proč s učitelem nespolupracuje, nedostatek času.
- Za nevhodnější způsob komunikace byla rodiči zvolena e-mailová korespondence.
- Pro 88 % rodičů bylo konáno orientační setkání před nástupem jejich dítěte do první třídy.
- 77 % dotazovaných preferuje schůzky, na kterých je kromě učitele a rodiče přítomný i samotný žák.
- 82 % rodičů by mělo zájem o brožuru či letáček o způsobu výuky a chystaných projektech jejich třídního učitele.
- 41 % respondentů dostává domů k vyplnění čtvrtletní zprávy.
- 47 % rodičů nikdy nekontroluje nástěnku.
- Na webových stránkách školy nejvíce rodiče vyhledávají školní/třídní aktuality. Vypovědělo tak 71 % z nich.
- Nejčastěji vyzkoušenou možností spolupráce ve vyučování jsou „rodič pozorovatel“ a „rodič asistent“, které již obě otestovalo 41 % respondentů.
- Nejvíce ochotni jsou rodiče spolupracovat s učitelem na domácí přípravě dítěte na vyučování.
- Nejméně ochotni jsou vést zájmový kroužek.

4.6 VYHODNOCENÍ INTERVIEW

Za účelem získání bližších informací o způsobech spolupráce mezi učiteli a rodiči a jejich změnách v průběhu celých pěti let, kdy dítě navštěvuje první stupeň ZŠ, jsme uskutečnili dva rozhovory s učiteli z 1. ZŠ Plzeň. Ačkoli jsme oslovili většinu učitelů ze všech tří základních škol, ve kterých jsme průzkumné šetření prováděli, spolupracovat formou interview s námi byly ochotny jen učitelky na 1. ZŠ Plzeň. Písemné záznamy interview jsou k dispozici v přílohách č. 5 a č. 6. Během interview jsme pokládali především předem připravené otázky. Interview bylo krátké, v časovém rozsahu daném pouze jednou přestávkou. Učitelům jsme předem zaslali dotazy, které jsme jim chtěli pokládat, aby si mohli promyslet své stručné, leč výstižné odpovědi. Zajímalo nás především, zda se nějak mění forma spolupráce s tím, jak děti postupují do vyšších ročníků. Zda má na spolupráci s rodiči vliv, že jejich dítě chodí do první nebo do páté třídy, popř. jaké změny ve spolupráci tento fakt přináší.

Všechny dotazované učitelky se shodly, že spolupráce s rodiči dětí z prvních a pátých tříd je jiná – dochází zde ke změnám, které jsou, podle nich, zapříčiněny délkou vztahu, který s rodiči mají. Jak se vyjádřily, domnívají se, že dochází hlavně k pozitivním změnám na základě vybudované důvěry mezi učitelem a rodičem. Také se nezávisle na sobě všechny shodují, že z jejich strany se očekávání od spolupráce s rodiči nijak nemění, a jedna uvádí, že jsou všechna postupně naplněna. Na otázku, jakými změnami prochází kooperace s rodiči v průběhu docházky jejich dítěte na první stupeň základní školy, odpovídají také velice podobně. Rodiče v průběhu let nejeví už tak veliký zájem o prospěch a chování dítěte, jako tomu bylo v prvních třídách. Rodiče prvňáčků řeší více zapojení dítěte do kolektivu. V páté třídě se rodiče spíše zajímají o možnosti dalšího studia na druhém stupni – o zaměření tříd, případně o přechod na gymnázium.

Podle zkušeností mnohaletých pedagogů se tedy dá říci, že spolupráce s rodiči se vyvíjí. Stejně jako se vyvíjí vztah učitele a rodiče, učitele a žáka. Nedá se očekávat, že rodiče budou hned z počátku, kdy se s námi poprvé setkají, výjimečně naklonění ke spolupráci, ale můžeme očekávat, že v průběhu času se více uvolní a otevrou, že jejich vztah k nám jako k učitelům bude vřelejší. A tak, jak dotazované učitelky vypověděly, bude pro ně

i jednodušší a přirozenější se s námi sdílet o případných problémech, které žák doma může mít.

4.7 SHRNUÍ VÝZKUMNÉ ČÁSTI

V této podkapitole shrneme získané údaje z celého výzkumného šetření. Na počátku práce jsme si položili otázky, na které jsme hledali odpovědi. Zároveň jsme uvedli i předpoklady, které jsme očekávali, že z dotazníků a interview vyplynou. Teď se k nim vrátíme, abychom je vyhodnotili.

1. Které možnosti spolupráce v programu Začít spolu rodiče nejčastěji využívají?

Předpoklad: Rodiče nejčastěji využívají možnosti pozorovatele výuky.

Skutečnost: Na základě dotazníkového šetření jsme si náš předpoklad ověřili. Rodiče se skutečně nejčastěji do výuky zapojují jako její pozorovatelé. Zřejmě se jedná o možnost spolupráce, která je pro ně nejméně náročná a přitom nejvíce přínosná.

2. Jaké možnosti spolupráce jsou pro učitele důležité a žádoucí?

Předpoklad: Pro učitele je důležité, aby se s rodičem shodl na vzdělávacích a výchovných strategiích. Je pro ně žádoucí, aby rodiče pravidelně připravovali dítě na výuku.

Skutečnost: Pro učitele je nejdůležitější shoda na výchovných a vzdělávacích strategiích s rodiči jejich žáků a také, aby rodiče doma dítě na výuku připravovali. Náš předpoklad se výzkumným šetřením potvrdil.

3. Které způsoby komunikace mezi učitelem a rodičem považují jednotlivé strany za nejvhodnější?

Předpoklad: Nejvhodnějšími způsoby komunikace ze strany učitelů jsou písemné formy – e-mail, SMS zpráva, zpráva na portálu Školy OnLine. Nejvhodnějšími způsoby komunikace ze strany rodičů jsou osobní kontakt s učitelem a e-mail.

Skutečnost: Učitelé nejčastěji volí komunikaci prostřednictvím e-mailu, v tom se náš předpoklad potvrdil. Oproti našemu očekávání nepoužívají portál Škola OnLine tak často. Za nejefektivnější považují komunikaci tváří v tvář. Rodiče volí za nejvhodnější formu

komunikace právě tu, kterou učitelé nejvíce využívají, e-mail. Náš předpoklad, že rodiče volí za nejvhodnější možnost i osobní kontakt, se nepotvrdil. Byl volen až jako čtvrtý preferovaný způsob komunikace. Pravděpodobně je to tím, že osobní komunikace tváří v tvář je pro ně časově a organizačně náročnější než komunikovat prostřednictvím e-mailu.

4. Jaké jsou důvody nedostatečné spolupráce mezi učiteli a rodiči a stojí obě strany vůbec o širší spolupráci?

Předpoklad: Důvodem nedostatečné spolupráce mezi učiteli a rodiči jsou nevhodně stanovené podmínky a nevhodně zvolené možnosti spolupráce ze strany učitelů k rodičům. Rodiče o širší spolupráci nestojí, učitelé ano.

Skutečnost: Důvodem, proč rodiče s učiteli nespolupracují, je, že nemají příliš volného času k dostatečné spolupráci. Náš předpoklad, že za nespolupráci s rodiči mohou převážně špatné podmínky a možnosti této spolupráce, se nepotvrdil. Předpoklad, že rodiče o širší spolupráci nestojí, byl potvrzen, stejně jako předpoklad, že učitelé o širší spolupráci stojí. Většina učitelů si přeje, aby s nimi rodiče spolupracovali více.

5. Jak stávající úroveň spolupráce hodnotí rodiče a jak učitelé?

Předpoklad: Stávající úroveň spolupráce rodiče hodnotí jako dostatečnou a učitelé ji považují za nedostatečnou.

Skutečnost: Zde byl náš předpoklad částečně potvrzen. Ačkoli jsme předpokládali, že učitelé budou považovat stávající spolupráci za nedostatečnou, obě dvě strany – učitelé i rodiče – vypověděli, že dosavadní úroveň spolupráce je pro ně dostatečná.

6. Co od vzájemné spolupráce rodiče a učitelé očekávají?

Předpoklad: Učitelé očekávají větší zapojení rodiny do chodu školy. Rodiče očekávají větší informovanost o dítěti.

Skutečnost: Učitelé očekávají od společné spolupráce na prvním místě partnerství s rodičem ve výchově a vzdělávání žáka, poté větší zapojení rodiny do chodu školy. Rodiče očekávají větší informovanost o dítěti. Náš předpoklad byl výzkumným šetřením potvrzen.

7. Souvisí spolu úroveň dosažené spolupráce a doba, po kterou mají učitelé či rodiče zkušenost s programem Začít spolu?

Předpoklad: Souvisí. Učitelé v programu noví nemají dostatek zkušeností, a proto považují spolupráci s rodiči za nedostatečnou. Rodiče, kteří mají jen krátkodobou zkušenost s programem Začít spolu, se spolupráce obávají a příliš se neangažují.

Skutečnost: V této otázce se náš předpoklad nepotvrdil. Délka praxe v programu Začít spolu nemá téměř žádný vliv na hodnocení spolupráce ze strany učitelů. Zda má vliv zkušenost rodičů s programem Začít spolu na hodnocení spolupráce s učitelem, nelze dostatečně věrohodně posoudit.

8. Liší se míra spolupráce rodičů a učitelů s tím, jak dítě postupuje do vyšších ročníků? (Čím je to způsobeno?)

Předpoklad: Liší. Způsobeno je to větším osamostatněním dětí, učitelé i rodiče dávají dítěti větší volnost a nevidí už tak velikou potřebu vzájemné spolupráce v jeho výchově a vzdělávání.

Skutečnost: Náš předpoklad jsme si pomocí interview potvrdili. Spolupráce rodičů a učitelů se liší v závislosti na tom, jak děti postupují do vyšších ročníků. Dané je to tím, jak se prohlubuje vzájemný vztah učitele a rodiče a postupným nabýváním důvěry. Podle respondentů je pravda, že někteří rodiče spolupracují na výchově žáka méně, ale jiní se více otevřou v řešení příčin jeho možného neúspěchu.

9. Mění se nějak očekávání od společné spolupráce obou stran v závislosti na tom, jak dítě postupuje do vyšších ročníků?

Předpoklad: Rodiče očekávají, že učitelé již dítě znají, a proto ho lépe „zvládnou“, nevidí tudíž potřebu se do spolupráce více zapojovat. Očekávají od ní pouze stále stejnou míru informovanosti o dítěti. U nich se očekávání mění. Učitelé na druhou stranu svá očekávání nemění, stále doufají v co nejužší spolupráci s rodiči jak ve výuce, tak v domácí přípravě žáka na vyučování.

Skutečnost: Učitelé vypověděli, že rodiče se v průběhu let mohou zapojovat skutečně méně. Zda se jejich očekávání od spolupráce s učitelem mění, nemůžeme posoudit. Očekávání učitelů se skutečně nemění. Náš předpoklad se tedy z větší části potvrdil.

76 % rodičů volí školy s programem Začít spolu kvůli alternativním způsobům výuky, které nabízejí. Dá se z tohoto zjištění vyvodit, že rodiče se zajímají o pokroky ve vzdělávání a vyhledávají právě takové školy, které se vydaly novodobou cestou. Tvrzení, které mezi učiteli často panuje, že rodiče se nezajímají o výuku svých dětí, vyvrací i fakt z našeho šetření, že 86 % z nich výslovně stojí o informace o způsobu výuky. Měli by tudíž zájem o brožury, které by si učitel k výuce sestavil. Specifické možnosti spolupráce, které škola s programem Začít spolu nabízí, jako jsou např. společné schůzky za přítomnosti žáka, otevřené vyučování, jehož se rodič může účastnit jako pozorovatel, asistent nebo odborník apod., jsou rodiči zatím ne plně využívané. Nicméně můžeme tvrdit, že vítané jsou jak schůzky, které probíhají společně se žákem, tak i možnost zapojit se do vyučování jako pozorovatel. Rodiče jsou ochotni pravidelně se s dítětem připravovat na výuku a pomoci při organizaci třídní akce. Stejně tak jsou ochotni se těchto akcí účastnit. Sami vypovídají, že nejčastějším a mnohdy jediným důvodem, proč s učiteli momentálně nespolupracují, je nedostatek času, nikoli jejich obavy či negativní postoj k učiteli a možnostem, které učitel nabízí. Pro rodiče je zásadní dostávat informace o svém dítěti v určité pravidelnosti. Každý rodič má však jinou představu o tom, jak často by měl tyto informace dostávat, proto nelze zobecnit ideální frekvenci podávání informací.

Učitelé, ačkoli většina z nich vypovídá, že jsou s mírou spolupráce, kterou s rodiči mají, spokojeni, by si přáli, aby s nimi rodiče spolupracovali více. Zřejmě si jsou vědomi rezerv, které nastávají v jejich společném vztahu a kooperaci, ať už je potenciál ke spolupráci nevyužit rodiči z nedostatku času, či učiteli, protože o větší spolupráci více neusilují. Pro učitele je zásadní, aby se rodiče se žákem doma připravovali a reagovali kladně na jejich pokusy o komunikaci a řešení jeho problémů. Rovněž je pro učitele důležité, aby v otázkách výchovy a vzdělávání měli s rodiči shodu.

5 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Pokud učitelé usilují o co největší spolupráci s rodiči, navrhuje jim několik následujících typů, jak potenciálu, jenž jim tato oblast nabízí, maximálně využít. Upozorňujeme, že následné doporučení je čistě návodné a jistě by se dalo přijít na další možnosti, které by bylo možné zde uvést. Některé typy byly již zmíněny v teoretické části práce v kapitole č. 3, jiné uvádíme na základě výsledků z dotazníkového šetření.

Nejvhodnějším způsobem navázání spolupráce s rodiči je uskutečnit před začátkem školního roku orientační setkání. Z naší zkušenosti můžeme doporučit, aby rodiče na tomto setkání neseděli v lavicích, ale byl zvolen jiný, daleko neformálnější způsob, např. uspořádat židle do kruhu na koberci, aby na sebe každý viděl a kontakt s rodiči byl tak co nejotevřenější a nejefektivnější. Také fakt, kdy jako učitel sedíte mezi nimi a nestojíte před nimi, jim dává signál, že je považujete za partnery vám rovné, nikoli za podřízené, kterým „šéfujete“.

Dále je vhodné sestavit pro rodiče brožuru o způsobu výuky, který učitel bude využívat. Tuto brožuru mohou učitelé předat rodičům právě na orientačním setkání poté, co jim některé informace sdělí ústně. Mohla by obsahovat jak informace o vyučovacím stylu a objasnění některých pojmů, které nejsou rodičům dobře známy, (např. práce v komunitním kruhu, ranní dopis, práce v centrech aktivit...), tak i předpokládaný seznam projektů a tematických celků, které učitel plánuje během školního roku uskutečnit. Zde doporučujeme, aby učitel uvedl i orientační časové údaje, vymezil pro rodiče období, kdy je pro ně možné se výuky účastnit. Rodiče tak mohou s touto možností dopředu počítat a naplánovat si případnou účast s dostatečným předstihem. Tím se učitel může vyhnout vyhýbavým, leč oprávněným omluvám rodičů, že s touto událostí nepočítali a nemají ji tudíž kam do svého časového rozvrhu zařadit. I přesto, že učitel podává některé tyto informace na začátku roku ústně, bylo by vhodné dát je rodičům i v tištěné podobě, aby se k nim mohli kdykoli vrátit. Nikdo není schopen pojmout všechny informace, které mu druhý člověk mluvenou formou podává, natož informace, jež mohou být pro rodiče zcela nové a jimž nemusí rozumět. Návrh brožury předkládáme v příloze č. 6.

Rovněž považujeme za důležité hned na začátku školního roku vymezit jistá pravidla spolupráce a upřesnit si, co která strana od ní očekává. Nejprostší, nejrychlejší forma, jak

tohoto dosáhnout, je dát rodičům dotazník, v němž by se mohli vyjádřit k jednotlivým podmínkám či návrhům spolupráce. Mohli bychom se jich například ptát, jak často a jakou formou si přejí dostávat informace o žákovi. Zda se chtějí účastnit určitých způsobů spolupráce a v jaké míře. Můžeme se jich i dotazovat, zda jejich povolání umožňuje nějaké obohacení pro žáky – formou exkurze, dodání zajímavého materiálu k výuce... Doporučujeme dotazník rodičům poskytnout na konci orientačního setkání. Neměl by být příliš dlouhý, aby ho mohli vyplnit na místě, a my tak dostali okamžitou reakci na naše otázky, s níž bychom dále mohli pracovat. Pokud chceme, aby spolupráce byla ze strany rodičů maximálně vítána a využívána, je potřeba pro ni stanovit takové podmínky, kterých rodiče mohou využít. Nepředpokládáme, že tyto podmínky budou pro každého stejné. Pokud chceme, aby měl šanci spolupracovat každý, pak i musíme vytvářet rozličné možnosti k této spolupráci. Nejlepší způsob, jak zjistit, co kterému rodiči vyhovuje a co který rodič očekává, je se ho na to zkrátka zeptat. Návrh dotazníku je ke zhlédnutí v příloze č. 7. Pokud se poprvé setkáváme s rodiči žáků, které jsme ještě neučili, je vhodné jim položit i otázky týkající se jejich dětí. Obvykle je na místě zaměřit se na informace, které nám rodiče mohou poskytnout a pro nás jsou vzhledem k výchovnému a vzdělávacímu procesu důležité. Např. jak se dítě chová v kolektivu dětí, jak reaguje, když se mu něco nedaří, na jaký způsob výuky je zvyklé, zda má nějaké potíže, o kterých bychom měli vědět atd. Podobné otázky pokládáme i na orientačním setkání s rodiči po prázdninách, kdy vedeme stejný ročník dětí. Tehdy nás zajímá, zda žák prožil nějaké události během prázdnin, které by ho mohly ovlivňovat jeho práci a chování ve škole.

Rodiče by měli mít pocit, že učitel ví, co chce, a proto i ví, co dělá. Pokud budeme předkládat téma spolupráce jako propracované a promyšlené, vzbudíme u rodičů k této spolupráci daleko větší důvěru. Učitel by vždy měl přistupovat k otázce spolupráce jako k samozřejmosti, která je nutností pro efektivní výuku a vzdělávání, a tento postoj tak přenášet i na rodiče. Nikdy by neměl vyjadřovat omluvy, proč od rodičů vyžaduje to či ono, ale vždy by měl k rodičům přistupovat jako k partnerům, k odborníkům, kteří nejlépe znají své dítě. Případným nedorozuměním a nejasnostem na poli vzájemné spolupráce by měla přispět orientační schůzka, poskytnutí brožury s informacemi a zmapování očekávání rodičů pomocí dotazníku. A to hned na začátku školního roku, nebo nejlépe ještě před ním. Poté by měl učitel jednat s každým rodičem zvlášť, objasnit si podmínky

a možnosti spolupráce, promluvit si s ním o jeho případných obavách nebo dotazech. Domníváme se, že čím více informací rodiče mají, tím spíše se ve vzdělávání svých dětí angažují. Pokud je budeme pravidelně informovat o dění ve třídě, udržujeme s nimi kontakt a dáváme jim najevo, že jsou součástí dění, i když mu nejsou fyzicky přítomni.

Dále doporučujeme, aby si učitelé ověřovali, zda se očekávání rodičů plní, popř. nějakým způsobem mění, aby na to mohli zareagovat. Vhodný způsob je opět krátký dotazník, který rodičům může být zaslán např. e-mailem během školního roku a poté je možné si promluvit o jeho obsahu na třídních aktivech. Návrh retrospektivního dotazníku předkládáme v příloze č. 8.

V teoretické části diplomové práce v kapitole číslo 3, ve které jsme čerpali z knihy Věry Krejčové a Jany Kargerové (Krejčová, Kargerová, 2003), jsme uváděli další možnosti, jak spolupráci s rodiči podpořit. Pokud jsou pro rodiče možnosti pozorovatele, asistenta či odborníka ve vyučování nové, můžeme je s těmito způsoby spolupráce postupně seznamovat například tím, že uspořádáme den otevřených dveří. Vhodné je dopředu avizovat datum, poskytnout k této události plakát, letáček, kde bychom vypsali, jaké hodiny se budou vyučovat, s čím se můžou rodiče při návštěvě setkat a co mohou pozorovat. Doporučujeme také udělat rozpis na jednotlivé hodiny, do nichž se rodiče budou dle zájmu zapisovat, abychom předešli zbytečným možným nepříjemnostem, které by mohly žáky i samotné rodiče vyvést z míry. Měli bychom si tudíž dopředu promyslet, pro kolik rodičů by která vyučovací hodina či aktivita byla vhodná. Při dnu otevřených dveří rodiče nahlédnou do vyučování, seznámí se se stylem výuky v praxi, „osahají“ si prostředí třídy. To je může namotivovat k další návštěvě a angažovanosti během vyučování. Možné je také během tohoto dne naplánovat drobné aktivity, kterých se rodiče v případě zájmu mohou účastnit spolu s dětmi. Tímto bychom jim nenásilně demonstrovali možnost zapojit se jako asistent.

Další způsob spolupráce, který bychom učitelům rádi doporučili, je poskytovat rodičům domů na vyplnění čtvrtletní zprávy o dítěti s prosbou o vyplnění. Touto možností se k rodičům obracíme jako k odborníkům na jejich dítě a žádáme je o reflexi naší části práce na společném výchovně vzdělávacím procesu. Nám poskytne onu zpětnou vazbu a rodiče

se zamyslí, co všechno dítěti škola a potažmo my přinášíme, jak je školou ovlivňováno. Návrh čtvrtletní zprávy uvádíme v příloze č. 9.

Učitel je člověk, který rodičům zprostředkovává určité služby. Měl by usilovat o to, aby tyto služby byly co nejkvalitnější a k co největší spokojenosti všech zúčastněných stran – učitele, rodiče a žáka. Netvrdíme, že by učitel měl ustupovat ze svých zásad, pokud si to rodič přeje. Chceme, aby se rodiče vyjadřovali ke způsobu jakým s nimi spolupracujeme, a pokud se dá něco udělat pro to, aby spolupráce byla efektivnější a tak byla efektivnější i naše práce, pak o tom máme přemýšlet a nastolit navrhované změny.

Dalším vhodným způsobem spolupráce by mohla být knihovna pro rodiče ve třídě, která by obsahovala tituly zabývající se výchovou a vzděláváním dětí, jejich rozumovým, tvořivým i fyzickým rozvojem.

K tématu spolupráce rodiče a učitele navrhujeme učitelům i čerpání z následujících titulů, kde mohou najít mnohou inspiraci i podstatné informace k této problematice:

ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013, 184 s., [8] s. obr. příl. ISBN 978-80-247-4640-1.

FEŘTEK, Tomáš. *Rodiče vítáni: praktický návod, jak usmířit rodiče a učitele našich dětí*. 1. vyd. Praha: Yinachi, 2011, 112 s. ISBN 978-80-904735-2-2.

Rovněž internetové stránky *Rodiče vítáni* [online]. 2011 [cit. 2014-06-05]. Dostupné z: <http://www.rodicevitani.cz/> jsou vhodným zdrojem informací.

ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce byla analýza forem spolupráce učitele s rodinou v programu Začít spolu na základních školách v Plzni.

V teoretické části jsme vymezili termíny, o které jsme se v práci opírali. Upřesnili jsme některé rozdíly mezi běžnou základní školou a školou s programem Začít spolu. Věnovali jsme se teoreticky spolupráci mezi učitelem a rodičem, zmínili jsme principy úspěšné komunikace. Stěžejní kapitolou práce je kapitola č. 3, která se zabývá formami spolupráce nabízenými programem Začít spolu. Navazuje kapitola č. 4, ve které jsme se zaměřili na výzkumné šetření forem spolupráce na třech základních školách v Plzni, pracujících s programem Začít spolu.

Z výzkumu vyplývá, že způsoby spolupráce, který program Začít spolu umožňuje, v plzeňských školách nejsou ještě rodiči v plnosti využívány. Nejoblíbenější formou je účastnění se výuky jako pozorovatel. Dále jsme zjistili, že učitelé i rodiče jsou se vzájemnou spoluprací spokojeni a od tohoto vztahu mají rozličná očekávání. Učitelé očekávají shodu ve výchovných a vzdělávacích problémech, rodiče očekávají dostatečnou informovanost o dítěti. Obě strany ke společné komunikaci preferují e-mailovou korespondenci. Intenzita spolupráce i vztah rodiče a učitele se v průběhu času mění. Vztah je hodnocen pozitivněji, spolupráce v jistých ohledech méně uspokojivě.

Nejdůležitější pro vzájemnou spolupráci je její začátek, proto učitelům doporučujeme před zahájením školního roku uspořádat orientační setkání, kde rodičům předají brožury s informacemi a nechají je vyplnit dotazník, který jim pomůže při sestavování možností a podmínek spolupráce během školního roku.

RESUMÉ

Cílem této diplomové práce byla analýza forem spolupráce učitele s rodinou v programu Začít spolu na základních školách v Plzni, a to formou dotazníkového šetření a interview.

V prvních kapitolách jsme vymezili základní pojmy, o které jsme se v práci opírali. Upřesnili jsme si některé rozdíly mezi běžnou základní školou a školou s programem Začít spolu. Věnovali jsme se teoreticky spolupráci mezi učitelem a rodičem, nastínili jsme principy úspěšné komunikace. Hlavní kapitolou práce je kapitola č. 3, která se zabývá formami spolupráce v programu Začít spolu. Praktická část se věnuje výzkumu způsobů spolupráce učitelů a rodičů na základních školách v Plzni s programem Začít spolu. Fakt, že jsou rodiče i učitelé se spoluprací spokojeni, ale učitelé touží po její větší míře, je základním zjištěním této práce. Na závěr jsme uvedli nápady, jak dosáhnout co nejefektivnější spolupráce s rodiči.

The goal of this diploma thesis was the analysis of the ways of the cooperation between the teacher and parents in the program Step by step at primary schools in Pilsen and to do this by questionnaires and the interview.

In the first chapters we defined basic terms. We specified some differences between common schools and schools with the program Step by step. We theoretically dedicated to the cooperation between teacher and parents. We outlined principles of the successful communication. The main chapter is the chapter number 3, which dedicates to the ways of the cooperation in the program Step by step. The practical part of this diploma thesis dedicates to the research of the ways of the cooperation between teachers and parents at the primary schools in Pilsen with the program Step by step. The fact that parents and teachers are satisfied with the cooperation, but teachers long for a bigger measure of this cooperation, is the main finding of this diploma thesis. At the end we presented ideas how to reach the most effective cooperation with parents.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A JINÝCH PRAMENŮ**Literatura**

ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013, 184 s., [8] s. obr. příl. ISBN 978-80-247-4640-1.

FEŘTEK, Tomáš. *Rodiče vítáni: praktický návod, jak usmířit rodiče a učitele našich dětí*. 1. vyd. Praha: Yinachi, 2011, 112 s. ISBN 978-80-904735-2-2.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

KREJČOVÁ, Věra a Jana KARGEROVÁ. *Vzdělávací program Začít spolu: metodický průvodce pro I. stupeň základní školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. Step by step. ISBN 80-717-8695-0.

MATÝSKOVÁ, Danuše. Pohled rodičů na spolupráci se školou – srovnání programů Základní škola a Začít spolu, in *Klima současné české školy (Sborník příspěvků z 11. konference ČPdS)*. Brno: Konvoj, spol s.r.o., 2003, 383 s. ISBN 80-7203-064-5

PAULÍK, Karel a Jana KARGEROVÁ. *Psychologické aspekty pracovní spokojenosti učitelů: metodický průvodce pro I. stupeň základní školy*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 1999, 228 s. Step by step. ISBN 80-704-2550-4.

PELIKÁN, Jiří. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. ISBN 978-80-246-1916-3.

POL, Milan a Milada RABUŠICOVÁ. Rozvoj vztahů školy a rodiny: několik zahraničních inspirací. *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity.*, Brno: Brněnská univerzita, 1997, U2, U2, s. 5-34. ISSN 80-210-1753-8.

SPIPKOVÁ, Vladimíra. *Proměny primárního vzdělávání v ČR*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 311 s. Pedagogická praxe. ISBN 80-717-8942-9.

VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000, 264 s. ISBN 80-7178-291-2.

VYMĚTAL, Jan. *Průvodce úspěšnou komunikací: efektivní komunikace v praxi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008, 322 s. Manažer. ISBN 978-80-247-2614-4.

Internetové zdroje

Chtějí rodiče spolupracovat se školou? I. část. In: *Rodiče vítáni* [online]. 2011 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://www.rodicevitani.cz/pro-rodice/chteji-rodice-spolupracovat-se-skolou-i-cast/>

Chtějí rodiče spolupracovat se školou? II. část. In: *Rodiče vítáni* [online]. 2011 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://www.rodicevitani.cz/pro-rodice/chteji-rodice-spolupracovat-se-skolou-ii-cast/>

Naše škola nabízí. *Tyršova základní škola a mateřská škola* [online]. 2010 [cit. 2014-05-13]. Dostupné z: <http://www.tyrsovazsams.plzen.eu/zs/nase-skola-nabizi/nase-skola-nabizi.aspx>

Proč má smysl spolupracovat s rodiči?. *Rodiče vítáni* [online]. 2011 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://www.rodicevitani.cz/rubrika/pro-skoly/>

Spolupráce. 17. zš Plzeň [online]. 2014 [cit. 2014-05-13]. Dostupné z: <http://www.zs17.plzen-edu.cz/spoluprace/spoluprace.aspx>

Vztah rodičů a školy jejich dítěte: Perfect crowd research. In: *Vztah rodičů a školy jejich dítěte* [online]. 2011 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://www.rodicevitani.cz/wp-content/uploads/2011/06/Eduin_Vztah_rodicu_a_skoly_jejich_deti_Perfect_Crowd.pdf

1. základní škola Plzeň [online]. [cit. 2014-05-13]. Dostupné z: <http://www.zs1plzen.cz/index.php>

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Porovnání běžné školy se školou s programem Začít spolu	7
Tabulka 2 – Délka praxe v programu Začít spolu	35
Tabulka 3 – Spokojenost se spoluprací s rodiči	36
Tabulka 4 – Praxe 2–5 let a spokojenost se spoluprací	36
Tabulka 5 – Praxe 6–10 let a spokojenost se spoluprací	36
Tabulka 6 – Praxe 11 a více let a spokojenost se spoluprací.....	37
Tabulka 7 – Hodnocení zájmu rodičů.....	37
Tabulka 8 – O co jeví rodiče největší zájem	38
Tabulka 9 – Očekávání učitelů	38
Tabulka 10 – Dostatečnost vhodných podmínek a možností ke spolupráci	39
Tabulka 11 – Vztah praxe a spokojenosti.....	39
Tabulka 12 – Vztah spokojenosti se spoluprací a vytvářením vhodných podmínek	40
Tabulka 13 – Zájem učitelů o větší spolupráci	41
Tabulka 14 – Spokojenost se spoluprací a touha po větší míře spolupráce	41
Tabulka 15 – Touha po větší míře spolupráce a spokojenost s podmínkami	42
Tabulka 16 – Důvody nedostatečné spolupráce	42
Tabulka 17 – Průměrné pořadí jednotlivých způsobů komunikace	43
Tabulka 18 – Jednotlivá umístění způsobů komunikace.....	44
Tabulka 19 - Efektivnost způsobů komunikace	44
Tabulka 20 – Schůzka společně se žákem	51
Tabulka 21 – Existence třídních novin	51
Tabulka 22 – Brožury/letáky o způsobu výuky	52
Tabulka 23 – Přispívání na školní webové stránky	52
Tabulka 24 – Zapojení rodičů do výuky.....	53
Tabulka 25 – Využití možností spolupráce rodiči	53
Tabulka 26 – Jednotlivé umístění využívání spolupráce rodiči	54
Tabulka 27 – Důležitost jednotlivých možností spolupráce	55

Tabulka 28 – Jednotlivé umístění důležitosti způsobů spolupráce	55
Tabulka 29 – Do jaké třídy dítě chodí	57
Tabulka 30 – Důvody volby školy	58
Tabulka 31 – Léta zkušenosti s programem Začít spolu	58
Tabulka 32 – Kolik let zkušeností mají rodiče dětí z jednotlivých tříd	59
Tabulka 33 – Spokojenost s programem Začít spolu	59
Tabulka 34 – Spokojenost se spoluprací s učitelem	59
Tabulka 35 – Vztah zkušenosti s programem a spokojenosti se spoluprací	60
Tabulka 36 – Stojí rodiče o větší spolupráci?	60
Tabulka 37 – Očekávání rodičů	61
Tabulka 38 – Důvody nespolupráce s učitelem	62
Tabulka 39 – Jakým způsobem učitelé komunikují	63
Tabulka 40 – Průměrné pořadí preferovaných způsobů komunikace	64
Tabulka 41 – Jednotlivé umístění druhů komunikace rodiči	65
Tabulka 42 – Frekvence poskytovaných informací	65
Tabulka 43 – Preference frekvence poskytovaných informací	66
Tabulka 44 – Srovnání frekvence poskytovaných informací a preference frekvence	67
Tabulka 45 – Uskutečnění orientačního setkání	67
Tabulka 46 – Možnost schůzky za přítomnosti žáka	68
Tabulka 47 – Preference schůzek za přítomnosti žáka	68
Tabulka 48 – Zájem o brožuru o způsobu výuky	69
Tabulka 49 – Vyplňování čtvrtletních zpráv	69
Tabulka 50 – Kontrola nástěnek	70
Tabulka 51 – Návštěvnost webových stránek	70
Tabulka 52 – Vyhledávané informace na webových stránkách	71
Tabulka 53 – Zapojení rodičů v programu Začít spolu	71
Tabulka 54 – Zájem rodičů o podílení se na výuce	72

Seznam grafů

Graf 1 – Způsoby komunikace, když má žák kázeňský problém	46
Graf 2 – Způsoby komunikace, když má žák problém v nějakém předmětu	47
Graf 3 – Způsoby komunikace při informování o třídním kolektivu	47
Graf 4 – Způsoby komunikace při informování o budoucím dění	48
Graf 5 – Způsoby komunikace při informování o minulém dění	48
Graf 6 – Způsoby komunikace, když je třeba rychlá domluva	49
Graf 7 – Způsoby komunikace při informování o pokrocích žáka	49
Graf 8 – Způsoby komunikace při informování o plánovaných změnách	50
Graf 9 – Zastoupení důvodů nespolupráce s učitelem	63
Graf 10 – Ochota asistovat během vyučování	73
Graf 11 – Ochota asistovat na třídní akci	73
Graf 12 – Ochota organizovat výlety, exkurze	74
Graf 13 – Ochota vést zájmový kroužek	74
Graf 14 – Ochota finančně vypomoci	75
Graf 15 – Ochota dodat konkrétní materiál	75
Graf 16 – Ochota doma žáka připravovat na výuku	76
Graf 17 – Ochota účastnit se třídních a školních akcí	77

PŘÍLOHY

Příloha 1 – E-mail s prosbou o vyplnění dotazníku	II
Příloha 2 – Dotazník Spolupráce třídního učitele s rodinou	III
Příloha 3 – Dotazník Spolupráce učitele s rodinou	IIIX
Příloha 4 – Záznam interview s Mgr. Zdeňkou Kreislovou	XIVII
Příloha 5 – Záznam interview s Mgr. Janou Šourkovou	XVII
Příloha 6 – Návrh brožury.....	XVII
Příloha 7 – Návrh dotazníku	XXII
Příloha 8 – Návrh retrospektivního dotazníku	XXIII
Příloha 9 – Návrh čtvrtletní zprávy	XXIV

PŘÍLOHA 1

Vážená paní učitelko/vážený pane učiteli,

jmenuji se Vendula Kolingerová, jsem studentkou 5. ročníku Učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Píši diplomovou práci, ve které zkoumám formy spolupráce a komunikace mezi třídním učitelem a rodiči v programu Začít spolu. Protože jsem práci zúžila na město Plzeň, ve kterém jsou jen 3 ZŠ, které jsou v programu Začít spolu, moc by mi pomohlo, kdybyste si našla/našel malou chvilku (cca 12 minut) a vyplnil/a pro mě dotazník, který je dostupný na této stránce:

<http://www.netquest.cz/dotaznik/141718/spoluprace-tridniho-ucitele-s-rodinou.html>

Zároveň Vás prosím, zda byste dotazník mohli poskytnout i rodičům Vašich žáků. Dotazník pro rodiče je jiný a je k dispozici na této straně:

<http://www.netquest.cz/dotaznik/141709/spoluprace-ucitelu-a-rodiny.html>

Jako doprovodný komentář a prosbu pro rodiče můžete uvést text, který je v tomto e-mailu na jeho konci.

Moc Vám děkuji za spolupráci! Velice oceňuji, že jste tomu věnovali svůj čas!

S pozdravem a přáním hezkých dnů

Vendula Kolingerová

Vážení rodiče,

jmenuji se Vendula Kolingerová, jsem studentkou Učitelství pro 1. stupeň a píši diplomovou práci, ve které zkoumám formy spolupráce a komunikace mezi rodiči a třídními učiteli jejich dětí.

Moc by mi pomohlo, kdybyste si našli chvilku a vyplnili dotazník, který je dostupný na této stránce: <http://www.netquest.cz/dotaznik/141709/spoluprace-ucitelu-a-rodiny.html>

Vyplnění dotazníku Vám zabere cca čtvrt hodiny a mně moc pomůže v analytické části mé práce a zároveň věřím, že jeho výsledky budou přínosem pro učitele současné i budoucí.

Děkuji za spolupráci.

Vendula Kolingerová

PŘÍLOHA 2

Dobrý den, jmenuji se Vendula. Studuji obor Učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Píši diplomovou práci na téma Analýza forem spolupráce třídního učitele s rodinou v programu Začít spolu a moc by mi pomohlo, kdybyste si našli čas na vyplnění tohoto dotazníku.

1. Jak dlouho učíte v programu Začít spolu?

Vyberte pouze jednu odpověď

- 1 rok
- 2-5 let
- 6-10 let
- 11 let a více

2. Jak hodnotíte zájem rodičů dětí ve Vaší třídě o

Vyberte pouze jednu odpověď na řádek.

	nadprůměrný	průměrný	podprůměrný
školu a dění v ní	☐	☐	☐
vzdělávací strategie ve třídě	☐	☐	☐
akce školy/třídy	☐	☐	☐
prospěch dítěte	☐	☐	☐
chování dítěte	☐	☐	☐
zapojení dítěte do kolektivu	☐	☐	☐
spolupráci s Vámi	☐	☐	☐

3. Jste spokojeni s mírou spolupráce, kterou s rodiči máte?

Vyberte pouze jednu odpověď

- naprosto ano
- ano
- spíše ne
- ne

4. Co očekáváte od spolupráce s rodiči?

Můžete vybrat více odpovědí

- lepší vztah s rodiči
- lepší vztah s žákem
- oživení výuky a každodenních činností
- partnerství ve výchově a vzdělávání daného žáka
- větší zapojení rodiny do dění ve třídě/škole
- usnadnění práce
- další::

5. Máte pocit, že vytváříte dostatek možností a vhodných podmínek pro rozvoj spolupráce s rodiči?

Vyberte pouze jednu odpověď

- ano
 spíše ano
 spíše ne
 ne

6. Stojíte o to, aby s Vámi rodiče více spolupracovali?

Vyberte pouze jednu odpověď

- ano
 spíše ano
 spíše ne
 ne

7. Jaké jsou podle Vás nejčastější důvody, proč se některým učitelům nedaří spolupráci s rodiči dostatečně navázat?

Můžete vybrat více odpovědí

- nedostatečný zájem ze strany učitelů
 nedostatečný zájem ze strany rodičů
 nevhodné možnosti spolupráce
 nevhodné podmínky ke spolupráci
 rodiče se spolupráce obávají
 jiné:

8. Jakým způsobem s rodiči nejčastěji komunikujete?

Seřadte následující způsoby podle toho, který využíváte nejvíce.

Zadejte číslo od 1 do 9 v každém z polí. Každé číslo může být zadáno pouze jednou.

Číslo 1 znamená nejčastější užití.

prostřednictvím e-mailu: _____
 prostřednictvím SMS, telefonátu: _____
 prostřednictvím vzkazu v žákovské knize: _____
 prostřednictvím vzkazu v notýsku žáka: _____
 přes samotného žáka: _____
 osobně tváří v tvář: _____
 prostřednictvím vzkazu na nástěnce: _____
 prostřednictvím webových stránek: _____
 prostřednictvím portálu škola OnLine: _____

9. Jak hodnotíte efektivnost jednotlivých způsobů komunikace? (1 - efektivní, 5 - neefektivní)

Vyberte pouze jednu odpověď na řádek.

	1	2	3	4	5
prostřednictvím e-mailu	☐	☐	☐	☐	☐
prostřednictvím SMS zprávy	☐	☐	☐	☐	☐
prostřednictvím vzkazů v žákovských knížkách	☐	☐	☐	☐	☐
prostřednictvím vzkazů v notýsku žáka	☐	☐	☐	☐	☐
prostřednictvím vzkazů na nástěnce	☐	☐	☐	☐	☐
prostřednictvím webových stránek	☐	☐	☐	☐	☐
přes samotného žáka	☐	☐	☐	☐	☐
osobně	☐	☐	☐	☐	☐
prostřednictvím portálu škola OnLine	☐	☐	☐	☐	☐

10. Jaký způsob komunikace s rodiči preferujete, když

	e-mail	SMS	telefonát	portál Škola Online	žákovskou knihu	notýsek žáka	nástěnku	webové stránky	osobní kontakt
má žák kázeňský problém	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
má žák problém v nějakém předmětu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
je chcete informovat o třídním kolektivu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
je chcete informovat o budoucím dění ve škole/třídě (akce, novinky)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
je chcete informovat o minulém dění ve škole/třídě	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
se potřebujete na něčem rychle domluvit	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
je chcete informovat o pokrocích žáka	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
je chcete informovat o změnách, které plánujete	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

11. Probíhají u Vás ve třídě schůzky učitel + žák + rodič?*Vyberte pouze jednu odpověď*

- ano, pravidelně
 nepravidelně
 ne

12. Máte třídní noviny?*Vyberte pouze jednu odpověď*

- ano
 ne

13. Tvoříte své vlastní brožury/letáky o způsobu výuky, kterým ve třídě učíte?*Vyberte pouze jednu odpověď*

- ano, protože::

 ne, protože::

14. Přispíváte nějakým způsobem na webové stránky školy?*Vyberte pouze jednu odpověď*

- ano (uved'te jak):

 ne

15. Využívají rodiče možnost zapojit se jako:*Vyberte pouze jednu odpověď na řádek.*

	většina ano	někteří ano	ne
rodič pozorovatel	☐	☐	☐
rodič asistent	☐	☐	☐
rodič odborník	☐	☐	☐
rodič vedoucí mimoškolních aktivit	☐	☐	☐

16. Seřadte následující způsoby spolupráce podle toho, jak jsou rodiči využívány.

Na 1. místě bude ten způsob, který rodiče využívají maximálně.

Zadejte číslo od 1 do 8 v každém z polí. Každé číslo může být zadáno pouze jednou.

asistence během vyučování: _____

asistence na třídní/školní akci: _____

účast na akci třídy/školy: _____

organizace výletů, exkurzí...: _____

vedení zájmového kroužku: _____

domácí příprava žáka na vyučování: _____

finanční pomoc na vybavení třídy, pomůcky, materiál k výuce: _____

dodání konkrétního materiálu, pomůcek, vybavení třídy: _____

17. Seřadte následující způsoby spolupráce podle toho, jak jsou pro Vás důležité.

Na 1. místě bude ten způsob, který od rodičů očekáváte nejvíce.

Zadejte číslo od 1 do 9 v každém z polí. Každé číslo může být zadáno pouze jednou.

asistence během vyučování: _____

asistence na třídních/školních akcích: _____

účast na akci třídy/školy: _____

organizace výletu, exkurze...: _____

vedení zájmového kroužku: _____

domácí příprava žáka na vyučování: _____

finanční pomoc: _____

dodání materiálu k výuce, pomůcek, vybavení třídy: _____

shoda ve výchovných a vzdělávacích strategiích: _____

Moc Vám děkuji za Váš čas!

PŘÍLOHA 3

Dobrý den, mé jméno je Vendula, jsem studentkou ZČU oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Píši diplomovou práci na téma Analýza forem spolupráce třídního učitele s rodinou v programu Začít spolu a moc by mi pomohlo, kdybyste si našli chvílku na vyplnění tohoto dotazníku.

1. Jakou třídu Vaše dítě navštěvuje?

Vyberte pouze jednu odpověď

- 1. třídu
- 2. třídu
- 3. třídu
- 4. třídu
- 5. třídu

2. Proč jste pro Vaše dítě zvolili školu s programem Začít spolu?

Vyberte několik odpovědí

- alternativní způsoby výuky
 - úzká spolupráce s rodinou
 - větší otevřenost školy veřejnosti
 - ani jeden z těchto důvodů
 - jiný důvod::
-

3. Kolik let zkušeností máte s programem Začít spolu?

Vyberte pouze jednu odpověď

- 1 rok
- 2-5 let
- 6-10 let
- 11 a více

4. Jak jste s tímto stylem výuky a s přístupem, který program Začít spolu uplatňuje, spokojeni?

Vyberte pouze jednu odpověď

- naprosto
- částečně
- vůbec

5. Jak byste hodnotili spolupráci třídního učitele s Vámi?*Vyberte pouze jednu odpověď*

- naprosto vyhovující
- vyhovující
- ucházející
- nevyhovující

6. Stojíte o to, aby s Vámi třídní učitel spolupracoval více než teď?*Vyberte pouze jednu odpověď*

- ano
- ne

7. Co očekáváte od Vaší spolupráce s třídním učitelem?*Můžete vybrat více odpovědí*

- větší informovanost o dítěti
- lepší vztah se samotným učitelem
- větší zapojení rodiny do školního dění
- podílení se na výchově a vzdělávání Vašeho dítěte
- zlepšení vztahu dítěte s učitelem
- získání nových informací o výchově a vzdělávání
- vyplnění volného času
- další::

8. Pokud s učitelem zrovna nespolupracuji, je to proto, že...*Rozdělte 100 % (jako 100 bodů) mezi následující odpovědi.**Každé odpovědi může být přiřazeno od 0 do 100 bodů, součet všech odpovědí se musí rovnat 100.*

nemám dostatek času: _ _ _ _

nabízená forma spolupráce pro mě není vhodná: _ _ _ _

mám se spoluprací špatné zkušenosti: _ _ _ _

nevidím výhody této spolupráce: _ _ _ _

nemám o spolupráci zájem: _ _ _ _

spolupráce se obávám: _ _ _ _

ke spolupráci nejsou vhodně nastavené podmínky: _ _ _ _

jiný důvod: _ _ _ _

9. Jakým způsobem s Vámi učitel komunikuje?*Můžete vybrat více odpovědí*

- prostřednictvím e-mailu
- prostřednictvím SMS zpráv
- prostřednictvím portálu škola OnLine
- prostřednictvím zpráv v žákovské knize
- prostřednictvím zpráv v notýsku žáka
- prostřednictvím zpráv na nástěnce
- přes samotného žáka
- osobně

10. Seřadte následující způsoby komunikace od toho, který preferujete nejvíce.*Na 1. místě bude ten způsob, který Vám nejvíce vyhovuje.**Zadejte číslo od 1 do 8 v každém z polí. Každé číslo může být zadáno pouze jednou.*

e-mail: _____

SMS, telefonát: _____

zpráva v žákovské knize: _____

zpráva v notýsku žáka: _____

zpráva na nástěnce: _____

informace na webových stránkách školy: _____

komunikace tváří v tvář: _____

portál škola OnLine: _____

11. Jak často dostáváte od třídního učitele informace ohledně dítěte a dění ve škole a třídě?*Vyberte pouze jednu odpověď*

- 1x měsíčně
- 1x za 14 dní
- 1x týdně
- častěji
- méně často jak 1x měsíčně

12. Jak často byste chtěli tyto informace dostávat?

Vyberte pouze jednu odpověď

- 1x měsíčně
- 1x za 14 dní
- 1x týdně
- častěji
- méně často než 1x měsíčně

13. Zorganizoval učitel orientační setkání před nástupem do první třídy?

Vyberte pouze jednu odpověď

- ano, ještě před prázdninami
- ano, během prázdnin
- ano, na začátku školního roku
- ne

14. Probíhají ve třídě, kde dítě máte, pravidelně schůzky třídního učitele + žáka + rodiče?

Vyberte pouze jednu odpověď

- ano
- zřídka
- ne

15. Preferujete třídní schůzky, na kterých je přítomný i samotný žák?

Vyberte pouze jednu odpověď

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne

16. Měli byste zájem o letáček/brožuru, ve kterém by učitel uvedl a popsal způsob výuky, který upřednostňuje a používá ve své třídě?

Vyberte pouze jednu odpověď

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne

17. Dostáváte domů čtvrtletní zprávy, které pro učitele vyplňujete? (O pokrocích, kterých jste si u dítěte všimli, o čem ze školy mluvilo...)*Vyberte pouze jednu odpověď*

- ano
- nepravidelně
- ne

18. Jak často kontrolujete nástěnky ve škole?*Vyberte pouze jednu odpověď*

- velice často, několikrát týdně
- alespoň jednou do týdne
- spíše ne, párkrát do měsíce
- alespoň jednou za měsíc
- hodně zřídka, párkrát do roka
- nikdy

19. Jak často navštěvujete webové stránky školy?*Vyberte pouze jednu odpověď*

- velice často, několikrát týdně
- alespoň jednou do týdne
- spíše ne, párkrát do měsíce
- alespoň jednou za měsíc
- hodně zřídka, párkrát do roka
- nikdy

20. Co na stránkách školy nejčastěji vyhledáváte?*Můžete vybrat více odpovědí*

- aktuality ve škole
 - informace o akcích školy
 - fotografie ze tříd a akcí školy
 - jiné::
-

21. Využili jste některou z těchto možností, které učitelé v programu Začít spolu nabízí?*Můžete vybrat více odpovědí*

- rodič pozorovatel - byl jsem se podívat ve třídě během výuky
- rodič asistent - pomáhal jsem během výuky nebo nějaké školní/třídní akce
- rodič odborník - vedl jsem výuku, besedu... na téma mně vlastní
- rodič - vedoucí mimoškolních aktivit - vedl jsem zájmový kroužek, pořádal mimoškolní aktivitu
- žádnou z těchto možností

22. Do budoucna bych měl zájem si vyzkoušet být:*Můžete vybrat více odpovědí*

- rodičem pozorovatelem - podívat se do třídy během výuky
- rodičem asistentem - pomoci během výuky nebo nějaké školní/třídní akce
- rodičem odborníkem - vést výuku, besedu... na téma mně vlastní
- rodičem - vedoucím mimoškolních aktivit - vést zájmový kroužek, pořádat mimoškolní aktivitu
- ani jedno z toho

23. Uveďte, do jaké míry byste byli ochotní se zapojit v následujících způsobech spolupráce s Vaším učitelem*Vyberte pouze jednu odpověď na řádek.*

	pravidelně	několikrát do měsíce	1x měsíčně	1x za čtvrt roku	1x za pololetí	1x ročně	vůbec
asistence během vyučování	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
asistence na třídní akci	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
organizace výletů, exkurzí...	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
vedení zájmového kroužku	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
finanční pomoc (pomůcky do třídy, materiály k výuce, sponzorský dar na výlet/exkurzi...)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
dodání konkrétního materiálu k výuce, vybavení třídy	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
domácí příprava Vašeho dítěte na vyučování	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
účast na akcích školy a třídy	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Děkuji za Váš čas!

PŘÍLOHA 4

Když vedete stejnou skupinu dětí několik let, vidíte změnu ve spolupráci s jejich rodiči?

Ano, zpravidla pozitivní.

Jaké změny to jsou?

Hlavně se mezi námi uvolní vztahy. Častěji přecházejí do přátelské roviny. Také spolupráce při výchovných problémech je daleko efektivnější, „táhneme za jeden provaz“. Rodiče se častěji zapojují i do pomoci v mimoškolních aktivitách.

Čím si myslíte, že je to způsobeno?

Rodiče získají jistotu, necítí se v ohrožení, vnímají formy pozitivní komunikace. Cítí oporu ve vzájemných vztazích také mezi ostatními rodiči.

Vnímáte tedy, že příčinou kvalitnější spolupráce s rodiči je především dlouhodobý vztah, který s nimi máte?

Určitě.

Mění se nějak Vaše očekávání od společné spolupráce s rodiči v závislosti na tom, jak děti postupují do vyšších ročníků?

Většinou jsou očekávání, která jsem měla na počátku, kdy jsme spolupracovat začali, naplněna. U některých rodičů se časem mění intenzita spolupráce, necítí potřebu časté komunikace, žáci jsou již samostatnější. Ale většinou jsou obě strany – já i rodiče – se spoluprací spokojenější, než v prvních ročnících.

PŘÍLOHA 5

Když vedete stejnou skupinu dětí několik let, vidíte změnu ve spolupráci s jejich rodiči?

Ke změnám určitě dochází. Většinou jsou rodiče vřelejší, otevřenější ke spolupráci.

Čím si myslíte, že je to způsobeno?

Myslím, že je to tím, že rodiče získávají k učiteli větší důvěru a jsou ochotni otevřeněji o dítěti (nebo rodinných problémech) hovořit. Jako se buduje v průběhu společných let ve třídě vztah učitel - žák, buduje se i vztah s rodiči.

Mění se nějak Vaše očekávání od společné spolupráce s rodiči v závislosti na tom, jak děti postupují do vyšších ročníků?

Moje očekávání se nemění. V případě fungujícího vztahu učitel – rodič se spíše zlepšuje.

A pokud vztah učitel - rodič nefunguje?

Pak hledám způsoby, jak se k rodiči přiblížit. Snažím se o vytváření dostatečných možností ke vhodné spolupráci a komunikaci. Většinou je těchto případů ale minimum.

Je nějaký rozdíl mezi tím, o co jeví největší zájem ve spolupráci rodiče prvňáků, a pak např. pátáků?

Většina rodičů má v první třídě velký zájem o prospěch a chování dítěte. Postupně se tento zájem většinou snižuje, bohužel hlavně u rodičů, jejichž děti mají nějaké problémy.

Rodiče prvňáků řeší zapojení dítěte do kolektivu, v pátých třídách je hlavní rozhodování o gymnáziu nebo o zaměření 6. tříd. Rodiče už také příliš neřeší spory mezi dětmi.

PŘÍLOHA 6

Charakteristika způsobů výuky

V mé třídě využívám prvky z programu Začít spolu, který se z velké části zakládá na samostatném myšlení žáků, jejich aktivitě ve výuce a rozvoji všech klíčových kompetencí – kompetence k učení, osobnímu rozvoji, sociálnímu rozvoji, komunikačním dovednostem...

Za stěžejní považuji **práci v centrech aktivit**, kterých obvykle ve třídě máme 5 – centrum matematiky, čtení a psaní, objevů, ateliér a další, které je většinou speciální pro dané téma, kterému se věnujeme. Práce v centrech vyžaduje samostatné řešení zadaných úkolů, někdy s možností spolupráce se spolužáky. Děti se do jednotlivých center zapisují samy na předem připravené kolonky, podle uvedeného schématu se potom v centrech střídají tak, aby během týdne každý navštívil všechna centra aktivit. Práce je obvykle rozvržena na 45–60 minut. Jako výstup z této práce si žáci odnáší z každého centra jednotlivý pracovní list nebo výtvar, který je poté součástí jejich portfolia. Po uplynulé době, kdy žáci samostatně nebo ve skupinách pracují, společně hodnotíme práci a její výsledky. Každý den máme pouze určitou část, která je vymezena pro práci v centrech. Obvykle je to 3. a 4. vyučovací hodina.

Každý den začínáme na koberci v **komunitním kruhu** čtením **ranního dopisu**. Forma, jak žáci získávají ranní dopis, se mění. Někdy je napsaný na přenosné tabuli, jindy ho má někdo schovaný pod svou židlí. Ten, kdo má dopis pod židlí nám ho obvykle ráno čte. Doplnuje do něj informace o tom, jaký je den, jaké je datum, jaké máme počasí. V komunitním kruhu dodržujeme pravidla, která jsme si předem stanovili, stejně jako všude jinde. Práce v komunitním kruhu je založena na vzájemné interakci tváří v tvář, kdy jsou si všichni rovni. V této formě i probíhá většina hodnocení a povídání si ve třídě.

O přestávkách a po ukončení samostatné práce k vyplnění volného času jsou dětem k dispozici nejrůznější pomůcky vyrobené na principu Marie Montessori, s kterými se žáci postupně během roku seznamují, a které jim pomáhají si učivo, které ve škole probírají, i fyzicky osahat. Také rozvíjejí jemnou motoriku a samostatné myšlení.

Za velice důležité považuji **hodnocení a sebehodnocení**, kterého se děti aktivně účastní. Učí se vyjádřit a obhájit svůj názor, popřípadě svou práci. Učí se druhého i samy sebe ocenit a přijmout doporučení pro budoucí práci.

Děti **hodnotím slovně**. Krátké hodnocení dostávají jednou za čtvrt roku, kde několika větami zhodnotím jejich dosavadní práci. Na konci každého pololetí dostávají domů vypracované kompletní slovní hodnocení týkající se všech předmětů. Naše škola neumožňuje, aby slovní hodnocení v páté třídě bylo jediným hodnocením, proto v pololetí dostávají i klasické vysvědčení se **známkami**. Pokud některou práci klasifikuji známkou, dětem jsou předem známa kritéria, která musí splnit pro daný klasifikační stupeň. Tato kritéria jsou jim k dispozici ve srozumitelné slovní podobě.

Letos bude ve třídě zaveden **nový způsob sebehodnocení**. Děti budou do tabulky k jednotlivému učivu zaznamenávat, jak ho ovládají, jaké dělají pokroky. Tento způsob jim pomůže naučit se objektivně hodnotit svou práci a věřím, že je může i motivovat k lepšímu zvládnutí učiva. Tento způsob hodnocení by v nich měl vzbudit vnitřní motivaci k učení.

Příklad:

Určování mluvnických kategorií podstatných jmen	VŽDY	OBČAS	NIKDY
Bezpečně poznám podstatné jméno			
Rozliším podstatné jméno obecné a vlastní			
Bezpečně určím jeho pád			
Vždy poznám 1. pád			
Vždy poznám 2. pád			
Vždy poznám 3. pád			
Vždy poznám 4. pád			
Vždy poznám 5. pád			
Vždy poznám 6. pád			
Vždy poznám 7. pád			
Bezpečně určím číslo podstatného jména			
Rozliším číslo jednotné a množné			
Poznám podstatná jména pomnožná			
Bezpečně určím jeho rod			
Vždy poznám střední rod			
Vždy poznám ženský rod			
Vždy poznám mužský rod			
<i>Rozliším jeho životnost a neživotnost</i>			

Tyto tabulky mi budou sloužit jako zpětná vazba k jednotlivému učivu. Mohu také díky nim individuálně se žákem pracovat. Dětem poslouží jako vodítko k tomu, aby volily správná doplňující cvičení a pracovní listy. Do jednotlivých kolonek budou připichovat špendlíky – jejich pozice se bude měnit podle toho, jak učivo budou postupně zvládat. Já jejich tabulku nebudu nikdy opravovat. Je to pouze jejich hodnocení jejich vlastní práce a postoje k ní. Učí je to objektivně. Může se stát, že po nějakém kontrolním cvičení budou muset „pozici svého špendlíku“ přehodnotit. I tím se Vaše děti učí.

Tematické celky

Téměř celý školní rok je zaštitěn nejrůznějšími tématy. Níže uvedený seznam je orientační, vynahrazují si právo změny. Výběr témat je většinou podmíněn učebnicemi, s kterými pracujeme. Pro tento rok to jsou učebnice přírodovědy nakladatelství Prodos a vlastivědy nakladatelství Nová škola.

Září

- **Zpátky ve škole** (Téma v rámci jednoho prvního týdne. Opakování učiva, prázdninová tematika, zážitky z prázdnin)
- **Lidé kolem nás** (Jeden týden, téma v rámci multikulturní výchovy – jiné kultury v Evropě i mimo ni. Příklady pro nás netradičních zvyklostí, děti v kulturně odlišných zemích)
- **Karel IV.** (Dva týdny, doba za Karla IV. – život lidí, změny v Českých zemích, významné památky, pověsti. Osobnost Karla IV.)

Říjen

- **Naše Země ve Vesmíru** (Jeden až dva týdny, informace o Sluneční soustavě a jejích planetách, návštěva hvězdárny a planetária, výroba modelu Sluneční soustavy)
- **Husité** (Jeden týden, doba za Husitů a husitských válek, osobnosti doby – Jan Hus, Jan Žižka, zajímavosti – např. husitské zbraně, vztáhnutí k Plzni – dobývání Plzně Husity)

Listopad

- **Bez vody jsme na suchu** (Dva týdny, koloběh vody v přírodě, skupenství vody, pokusy a výzkumy, vodstvo Plzně a okolí, důležitost vody pro člověka, znečištění vody, návštěva čističky vody a vodárny v Plzni)
- **Josef II.** (Jeden týden, život lidí za Josefa druhého, renesance, České země za Josefa II., osobnost Josefa II.)

Prosinec

- **Vynálezci a vynálezy** (Dva týdny, manufaktura, známé vynálezy a jejich vynálezci, čeští vynálezci, stavba modelu do třídní výstavy – každý sám, nebo ve dvojici, bude pracovat na svém vlastním vynálezu)
- **Vánoční zvonění** (Jeden týden, vánoční zvyky, příběh Vánoc, nepečené cukroví, příprava vánočního dne ve třídě, návštěva vánočních trhů a výstavy Betlémů)

Leden

- **Zdravý jako rybička** (Dva týdny, člověk a jeho zdraví – téma zkonkretizujeme po dohodě a debatě se žáky, které oblasti by se chtěli více věnovat, protože tímto tématem jsme se zabývali víckrát v předchozích ročnících)

- **Zpátky v čase** (Dva týdny, život za první republiky, osobnosti doby, významné události, vztáhnutí tématu k Plzni, pravidla slušného chování zasazené do doby raného Československa, literatura v té době – především bratři Čapkové)

Únor

- **Na tom, co sním, záleží** (Jeden týden, problematika zdravé výživy, výživová pyramida, příprava zdravé svačiny, vitaminy a jejich prospěšnost + okrajově denní režim)
- **Právo a spravedlnost** (Dva týdny, dětská práva a povinnosti, problematika dětských práv v cizích zemích, tematika šikany a odlišnosti)

Březen

- **Má vlast** (Dva týdny, Česká republika – zeměpisné údaje, populační rozrůznění, postavení ČR ve světě, známí skladatelé, spisovatelé a další osobnosti...)
- **Můj kraj** (Dva týdny, Plzeň, její památky, historie, regionální a místní pověsti, plzeňské osobnosti, čím je Plzeň významná pro zbytek republiky, projekt Návrh dne stráveného v Plzni pro turisty, návštěva plzeňského podzemí, náměstí Republiky a jeho památek...)
- **Velikonoce** (Pravděpodobně tři dny, velikonoční zvyky, velikonoční příběh, malování kraslic)

Duben

- **Sousedy si nevybíráme** (Čtyři týdny, sousední státy ČR, základní informace a zajímavosti, dětské projekty a výstupy)

Květen

- **Chráním svět** (Čtyři týdny, ochrana životního prostředí, základní pojmy a principy, vyčerpátné zdroje, třídění odpadu a recyklace, akce „Čištění okolí naší školy“ – pracovní část dopoledne, kdy budeme uklízet v okolí naší školy, příprava projektového dne pátého ročníku pro první třídy „Země“ – příprava stanovišť s úkoly, organizace projektového dopoledne)

Červen

- **Bezpečně na silnici** (Jeden týden, pravidla bezpečného účastnění se silničního provozu, dráha zručnosti na jízdním kole, pravidla první pomoci)
- **Cestujeme po Evropě** (Tři týdny, evropské státy a jejich zajímavosti, žákovské projekty a referáty, spojení s tématem prázdnin)

Navrhované možnosti spolupráce v tomto roce

Jako v předešlém roce i letos máte možnost účastnit se nejrůznějšími způsoby výuky. Také je Vám k dispozici třídní knihovna s tituly o výchově a vzdělávání dětí. Pokud budete potřebovat osobní konzultaci mimo mé konzultační hodiny, je to po domluvě možné.

Také tento školní rok jako roky předešlé uvítám dodání jakéhokoli materiálu, třeba i zdánlivě odpadového, k hodinám výtvarné a pracovní výchovy.

V lednu budeme chodit opět bruslit na zimní stadion. Uvítám Vaši přítomnost při těchto hodinách a asistenci. Budou to pátky první dvě vyučovací hodiny, tj. od 8:00 do 9:45. V lednu budou hodiny tělesné výchovy přesunuty do tohoto dne a rozvrh dětí se nepatrně změní.

Možnosti asistence ve výuce v centru aktivit

Po dohodě je možné se kdykoli během týdne účastnit práce v centrech aktivit jako pomocník dětem. Pro práci je potřeba vyhradit si čas od 10:00 do 11:30. Pokud Vás zaujalo nějaké konkrétní téma, kterému se budeme věnovat, můžete se domluvit na asistenci přímo k němu.

Možnosti návštěvy výuky

Jako pozorovatel se můžete účastnit výuky kdykoli po vzájemné dohodě. Doporučuji si k návštěvě vyučování vybrat hodiny, které Vás zajímají, jak probíhají, popř. téma, které Vás zaujalo, a chtěli byste vědět, jak k němu s dětmi přistupujeme.

Možnosti účastnit se výuky jako rodič odborník

Pokud je oblast, v které se vyznáte a mohla by dětem něco přinést, budu ráda, když se angažujete v tomto směru – jako rodič odborník. Můžete si připravit ukázkou, přednášku, zážitkovou hodinu... Např. jsme ve třídě už měli maminku zdravotní sestřičku, která nás učila základům první pomoci. Také jsme zažili přednášku, kterou dělala maminka knihovnice o tom, jak se chovat ke knihám, a měli jsme možnost podívat se na některé zajímavé knihy, z nichž jsme si i vybrali jednu, kterou jsme společně následující týdně četli. Tato záležitost se nemusí týkat jen Vašeho zaměstnání, ale například i Vašeho hobby, či pokud jen máte zájem si vyzkoušet učit ve škole, můžeme se domluvit na konkrétní vyučovací hodině s konkrétním tématem.

Zážitková odpoledne

Jednou měsíčně organizujeme zážitkové odpoledne, kdy si rodiče připravují aktivitu pro děti, která má charakter výtvarné nebo pracovní činnosti, která je zaměřena na pohyb nebo zábavné procvičování znalostí. Pokud byste měli zájem jedno takové odpoledne dětem zorganizovat, zarezervujte si třetí středu v měsíci od 15:00. Předem dohodneme vše potřebné.

Akce během školního roku

Mimo zveřejněné třídní aktivity na webových stránkách školy, bude naše třída pořádat následující akce:

31. 10. 2014 Halloweenské dopoledne – týká se pouze Vašich dětí. Prosím, připravte k tomuto dni dětem masky.

18. 12. 2014 od 16:00 Vánoční společné odpoledne – jak už je zvykem, sejdeme se všichni, rodiče i děti, budeme se účastnit společných krátkých a zábavných aktivit, které děti samy zčásti předem připraví. Budeme mít prostor k povídání a také si dáme něco sladkého.

27. 2. 2015 Karnevalové dopoledne – týká se pouze Vašich dětí. Prosím, připravte k tomuto dni dětem masky.

30. 4. 2015 od 16:00 Čarodějnické řádění – když bude počasí přát, sejdeme se na školní zahradě, kde se rodiče spolu se svými dětmi zúčastní čarodějnické olympiády. (Stanoviště s různými úkoly). Poté si společně opečeme buřty. Prosím, opatřete alespoň své dítě patřičným kostýmem. Rodiče v kostýmu vítáni. ☺

22. 6. 2016 od 15:00 Prázdninové loučení – uspořádáme krátký program pro rodiče s malým pohoštěním. Oficiálně se rozloučíme před prázdninami, po kterých žáci postoupí do 6. třídy.

Uvedená data jsou orientační. Je možné, že se změní vlivem nepředvídaných okolností. Pokud tak nastane, dozvíte se to co nejdříve. Prosím, zkuste si obzvláště v těchto dnech najít čas, abychom mohli být všichni spolu a trávit čas společně.

Přibližně v půlce května plánujeme **školu v přírodě** pouze pro páté ročníky. Pokud byste měli zájem se této akci účastnit, velice vřele přijmeme Vaši pomoc s organizací a asistencí.

Těším se na vzájemnou spolupráci v tomto našem posledním roce!

Vendula

PŘÍLOHA 7

Jaká máte očekávání od vzájemné spolupráce?

Jak často si přejete dostávat informace o Vašem dítěti?

Čeho především se mají tyto informace týkat?

Jakou formou Vám mám tyto informace sdělovat?

Jste ochoten/ochotna se účastnit třídních akcí?

Jste ochoten/ochotna na těchto akcích vypomoci?

Chtěl/a a byste se podívat do výuky?

Měl/a byste zájem ve výuce asistovat v centrech aktivit, jak často?

Nabízím i možnost vést jednou za čas nějakou mimoškolní aktivitu pro děti, měl/a byste zájem této možnosti využít? Co byste ráda s dětmi dělala a jak často byste byl/a ochotný/á tuto aktivitu dělat?

Umožňuje Vaše zaměstnání exkurzi a byl/a byste ochotný/á nám ji zprostředkovat?

Napadá Vás, čím byste mohl/a ke vzájemné spolupráci přispět?

PŘÍLOHA 8

Jste spokojeni s úrovní spolupráce, kterou spolu máme?

Pokud ne, uveďte návrhy na změnu:

Co oceňujete na našem společném vztahu?

Co by se podle Vás dalo vylepšit?

Uveďte, pokud se změnila frekventovanost, s jakou byste chtěli dostávat informace o Vašem dítěti.

Vyhovuje Vám dosavadní způsob komunikace?

Pokud ne, uveďte návrhy na změnu:

PŘÍLOHA 9

Co se Vaše dítě za poslední čtvrtrok naučilo?

V čem udělalo pokrok?

Co naopak potřebuje více procvičovat?

Všimli jste si u dítěte nějaké změny?

O jaké události nebo o jakém zážitku ze školy často mluvilo?